

Teknisellä toimella käytössä oleva vuosimallin 1991 Toyota Dyna edustaa hyvin kunnallisen investointitoiminnan pitkäjänteisyyttä. Kuva Katja Kurtelius Tornberg.

Sonkajärven kunnan talousarvio vuodelle 2025 ja taloussuunnitelma vuosille 2026 – 2027

Valtuusto 9.12.2024

Sisällys

1 KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	3
2 YLEISPERUSTELUT	4
2.1 Kuntastrategia	4
2.1.1 Hyvinvointikertomus	4
2.2 Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys	5
2.2.1 Yleinen taloudellinen kehitys	5
2.2.2 Kuntatalouden kehitys.....	6
2.2.3 Aluetalouden kehitys.....	7
2.2.4 Sonkajärven kunnan kehitysnäkymät.....	8
2.3 Talousarvion rakenne ja sisältö	10
2.4 Talousarvion sitovuus.....	12
2.5 Tilivelvollisuus.....	13
2.6 Riskienhallinta ja keskeisimmät riskit.....	14
2.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous	16
2.7.1 Tytäryhteisöjen tavoitteet.....	17
3 KÄYTTÖTALOUSAOSA.....	18
3.1 KESKUSVAALILAUTAKUNTA	18
3.1.1 Vaalit.....	18
3.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	19
3.2.1 Tarkastustoimi	19
3.3 KUNNANHALLITUS JA VALTUUSTO.....	20
3.3.1 Yleishallinto	20
3.3.2 Työllistäminen	23
3.3.3 Ruokapalvelu	27
3.3.4 Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen.....	29
3.3.5 Elinkeinojen kehittäminen.....	30
3.3.6 Kunnanhallitus ja valtuusto yhteensä.....	31
3.4 SUKEVAN ALUELAUTAKUNTA.....	32
3.4.1 Sukevan alueen palvelut.....	32
3.5 SIVISTYSLAUTAKUNTA	34
3.5.1 Varhaiskasvatus	34
3.5.2 Koulutoimi	38
3.5.3 Joukkoliikenne	45
3.5.4 Vapaa sivistystoimi	46
3.5.5 Nuoriso- ja liikuntatoimi	49
3.5.6 Sivistyslautakunta yhteensä	53
3.6 TEKNINEN LAUTAKUNTA	54
3.6.1 Tekninen toimi.....	54
3.6.2 Rakennusvalvonta	60
3.6.3 Tekninen lautakunta yhteensä	62
3.6.4 Vesihuoltolaitos.....	63
4 TULOSLASKELMAOSA	64
4.1 Tuloslaskelma	64
4.1.1 Toimintatuotot ja toimintakulut.....	65
4.1.2 Verotulot.....	66
4.1.3 Valtionosuudet	66
4.1.4 Rahoitustuotot ja -kulut	67
4.1.5 Satunnaiset erät	67
4.1.6 Tilinpäätössiirrot.....	67
4.1.7 Tuloslaskelmaosan tavoitteet ja tunnusluvut.....	68
5 INVESTOINTIOSA.....	69
5.1 Investointisuunnitelma.....	69

5.2 Investointien perustelut	71
6 RAHOITUSOSA	75
6.1 Rahoituslaskelma.....	75
6.2 Tavoitteet ja tunnusluvut	76

1 KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Kunnanjohtajan katsaus

Vuoteen 2025 siirrytään odottavissa ja epävarmoissa tunnelmissa. Ukrainan sota jatkuu, Gazan kriisi ei näytä helpottamisen merkkejä ja Yhdysvaltain presidenttivaalin tulos lisää osaltaan maailmapolitiikan ennakoimattomuutta. Epävarmuus, joka alkoi jo koronapandemiasta vuonna 2020, heijastuu myös talousodotuksiin.

Suomen taloutta on vaivannut krooninen matalasuhdanne. Talouskasvu on ollut jo vuosia heikkoa ja julkinen velka on kasvanut ennen näkemättömästi. Arvonlisäverotuksen kiristyminen ja sosiaalietuuksien leikkaaminen kiristävät erityisesti pienituloisten taloutta. Työllisyyden odotetaan edelleen heikentyvän ja esimerkiksi rakennusalailla heikon suhdannetilanteen odotetaan jatkuvan. Toisaalta kasvun nähdään viimeinkin alkavan, jota auttaa myös alentunut korkotas.

Ylä-Savossa vahvuutena on yritystoiminnan monipuolisuus ja vahva alueellinen sitoutuminen. Uusiutuvan energian hankkeita on vireillä runsaasti ja Kiuruvedelle sijoittuva jalostuslaitos on koko Suomen mittakaavassa merkittävä investointi. Sonkajärvellä on tulossa raakakaasua tuottava yksikkö. Tuulivoimahankkeet Sonkajärvellä ovat valmisteluvaiheessa ja mahdollinen rakentaminen tapahtuisi suunnitelmakauden jälkeen eli vuosikymmenen lopulla.

Talousarviovalmistelu lähti nykyisellä palvelutasolla sekä määrällisesti että laadullisesti. Tilanne on tältä kannalta hyvä, sillä valitettavan monessa kunnassa on jouduttu leikkaamaan palveluja ja käynnistämään muutosneuvottelut. Tavoitteena Sonkajärvellä on ollut pitkäjänteinen talouden ja palvelujen kehittäminen.

Sonkajärven kuntatalous on ollut vakaa ja ylijäämäinen. Vuoden 2025 talousarvio on vain hieman ylijäämäinen ja samaa tasoa ovat arvion mukaan suunnitelmavuodet 2026 ja 2027. Talouden liikkumavara on näin ollen hyvin pieni. Taseeseen kertynyt ylijäämä, pienentynyt lainakanta ja hyvä kassa toisaalta vakauttavat tilannetta.

Investointien nettosumma on 1,4 miljoonaa euroa. Merkittäviä investointeja ovat mm. Sukevan päiväkodin kunnostus, Jyrkän Ruukintuvan muutos- ja peruskorjaustyöt sekä torin rakentaminen. Investoinnit ovat pääosin tämänhetkisen infran korjausta. Korjausvelkaa siirtyy myös tuleville vuosille.

Vuoden 2025 alusta työllisyyspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Ylä-Savon työllisyysalueeseen kuuluvat Iisalmi, Kiuruvesi, Pielavesi, Sonkajärvi ja Vieremä. Vastuukuntana on Iisalmi. Vaikka siirron piti tapahtua kustannusneutraalisti, tulee kunnalle enemmän kustannuksia kuin valtion korvaus on.

Suuri epävarmuustekijä kunnan taloudessa on myös Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa tehtävä uusi vuokrasopimus 1.1.2026 alkaen. Hyvinvointialueen valtava alijäämä ja säästötavoitteet hankaloittavat pitkäjänteistä ja suunnitelmallista kiinteistöjen ylläpitoa. Lisäksi tilanteesta tekee erityisen vaikean vain vuoden mittainen irtisanomisaika. Kuntien tulee myös yhtiöittää vuokrattavien kiinteistöjen omistus erilliselle kiinteistöyhtiölle. Sonkajärvellä yhtiöityksen valmistelu on aloitettu ja vuonna 2025 tulee tehdä päätökset yhtiöittämisestä.

Vuosi 2025 on siinä mielessä merkittävä, että huhtikuussa järjestetään ensimmäiset yhteiset kunta- ja aluevaalit. Tulevien luottamushenkilöiden tilanne ei ainakaan helpotu, sillä erityisesti hyvinvointialueitten tilanne on erittäin huolestuttava. Kaikkien hyvinvointialueitten yhteenlaskettu alijäämä 2024 on 1,5 miljardia euroa ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen 98 miljoonaa euroa. Useimmat kunnat tulevat painimaan alenevan rahoituksen ja väestön vähenemisen paineessa.

Sonkajärvellä lähtötilanne uudelle valtuustolle on tällä hetkellä vakaa talouden ja kunnallisten palveluitten osalta. Uusi valtuusto pääsee työstämään uutta kuntastrategiaa hyvästä lähtötilanteesta mutta suurten haasteitten edessä.

Simo Mäkinen
Kunnanjohtaja

2 YLEISPERUSTELUT

2.1 Kuntastrategia

Sonkajärven kuntastrategian 2022–2025 mukaan Sonkajärven visiona on olla ihmisille ja yrityksille viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen asuin- ja toimintaympäristö. Sonkajärvellä on yhdessä tekemisen taitoa, jokaisen taitoja arvostaen. Sonkajärvi tarjoaa vaihtoehdon ja mahdollisuuden asua maaseutumaisessa ja luonnonläheisessä ympäristössä, jossa palvelut ovat hyvin saatavilla.

Kuntastrategiassa Sonkajärven kunnan kannalta keskeisiksi menestystekijöiksi ja niihin liittyviksi tavoitteiksi on tunnistettu:

- 1) Elinvoimainen kunta
 - Elinvoiman monipuolinen kehittäminen
 - Maa- ja metsätalouden vahva asema
 - Yritystoiminnan edellytysten parantaminen
 - Kunnan infrastruktuurin kehittäminen
- 2) Hyvinvoiva kuntalainen
 - Yhdessä tehden
 - Kunnalliset vapaa-ajan lähipalvelut
 - Asuinkunta työssäkäyntialueella
- 3) Seudullinen yhteistyö ”SeutuSonkajärvi”
 - Hyvä seudullinen yhteistyö
 - Oppilaitosyhteistyön vahvistaminen
- 4) Vahva talous itsenäisen kunnan perusta
 - Kunnan elinvoimaisuus turvaa kunnan vahvan talouden
 - Järjestämme keskeiset kunnalliset palvelut lähellä
- 5) Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö
 - Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on kunnan voimavara

Sonkajärven kuntastrategia on voimassa vuosina 2022–2025. Sonkajärven kunnan tavoitteena on valtuustokauden vaihduttua, vuoden 2025 aikana valmistella kuntastrategian päivittämistä.

2.1.1 Hyvinvointikertomus

Valtuusto hyväksyi Sonkajärven laajan hyvinvointikertomuksen 2017–2020 ja Hyvinvointisuunnitelman vuosille 2022–2025 kokouksessaan 19.9.2022.

Hyvinvointikertomuksessa nostettiin esille onnistumisina kunnan, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ja kolmannen sektorin välillä tehtävän yhteistyön aktiivisuus, panostukset ikäihmisten liikunnan tukemiseen, kirjaston omatoimipalvelujen laajentaminen sekä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä tehty työ. Kehityskohteiksi nimettiin palveluasunnoissa asuvien ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa, lasten ja perheiden liikuntaharrastusten tukeminen sekä liikunta- ja ulkoiluinfrastruktuurin ylläpito.

Hyvinvointisuunnitelman teemavuodet ovat seuraavat:

2022	Elinympäristömme ja siinä viihtyminen
2023	Hyvinvointityö kunnassamme. Ovatko palvelut kunnossa? Kuinka kuntalainen ne löytävät ja mitä tarvitsemme lisää?
2024	Luonnosta voimaa

Sonkajärven hyvinvointisuunnitelma on voimassa vuosina 2022–2025. Sonkajärven kunnan tavoitteena on valtuustokauden vaihduttua, vuoden 2025 aikana valmistella hyvinvointisuunnitelman päivittämistä.

2.2 Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys

2.2.1 Yleinen taloudellinen kehitys

Suomen talous näyttäisi selättäneen taantuman. Bruttokansantuote (BKT) supistuu vielä 0,2 prosenttia vuonna 2024, mutta kasvu on käynnistynyt vuoden alkupuoliskolla. Loppuvuotta kohden talouden toipumisen odotetaan vahvistuvan. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku tukevat kulutusta ja investointeja. Vuosina 2025 ja 2026 kasvu nopeutuu ja on 1,7 ja 1,5 prosenttia vuodessa. Julkisiin menoihin kohdistuvat säästöt ja verojen korotus hidastavat kotimaisen kysynnän kasvua ja nostavat hintoja ennustejakson alussa, kun taas työllisyystoimet kasvattavat työn tarjontaa läpi ennustejakson.

Suomen talouden kehitys on ollut viime vuosina selvästi heikompaa kuin euroalueella keskimäärin. Suomessa tuotanto laski vuoden 2022 toisen neljänneksen jälkeen vuoden 2023 loppuun mennessä yhteensä noin 2,5 prosenttia. Tuotannon laskun takana olivat hintojen ja korkojen nousu sekä Venäjän hyökkäyssodan suorat vaikutukset Suomen talouteen. Sekä sodan että korkojen nousun epäsuotuisat vaikutukset ovat olleet Suomessa suuremmat kuin euroalueen maissa keskimäärin. Venäjän talouden ja kaupan merkitys Suomelle oli ennen hyökkäystä suurempi kuin useimmille euroalueen maille. Korkojen nousun vaikutus on ollut muita maita voimakkaampi, koska Suomessa asuntoluotoista 94 prosenttia on vaihtuvakorkoisia ja korkojen nousu on välittynyt reaalityömarkkinoille nopeasti.

Työllisyys vähenee tänä vuonna reilulla 10 000 hengellä tuotannon laskun vanavedessä. Voimakkainta työllisyyden väheneminen on ollut rakentamisessa. Sen sijaan palveluissa työllisyys on edelleen noussut. Ensi vuonna, kun talous toipuu, työllisyys alkaa kasvaa ja kasvu jatkuu myös vuonna 2026. Hallituksen työllisyystoimet sekä maahanmuutto lisäävät työvoiman tarjontaa ja luovat työllisyydelle tilaa kasvaa, kun tuotanto elpyy. Työttömien määrä kasvoi alkuvuonna laaja-alaisesti, mutta kesällä työttömyyden kasvu näyttäisi pysähtyneen. Vuonna 2024 työttömyysaste nousee kahdeksaan prosenttiin. Ensi vuodesta alkaen työttömyys vähenee, mutta jää 7,2 prosenttiin vuonna 2026. Tämä ylittää edelleen rakenteellisen työttömyyden tason Suomessa.

Pitkittynyt matalasuhdanne rasittaa julkista taloutta jo toista vuotta peräkkäin. Sen lisäksi vuosien 2022–2023 nopea inflaatio ja siitä seuranneet kustannuspaineet heikentävät julkista taloutta vielä lähivuosina. Hallituksen päättämistä sopeutustoimista huolimatta julkisyhteisöjen alijäämät pienenevät hitaasti. Julkisyhteisöjen rahoitusaliäämä oli 2,9 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Vuoden lopulla voimistunut laskusuhdanne leikkasi verotuloja, samalla kun julkisten alojen nopea palkkojen ja muiden kustannusten nousu kasvatti menoja. Kasvavat korkomenot sekä varautumiseen ja turvallisuuteen liittyvät menot painoivat valtion taloutta. Myös hyvinvointialueiden ensimmäinen toimintavuosi alkoi syvästi alijäämäisenä. Hyvinvointialueiden elokuussa raportoidut tiedot ennakoivat, että alueilla menojen kasvu jatkuu nopeana tänäkin vuonna ja alijäämät pysyvät suurina. Tilanne on ollut samansuuntaista kuntahallinnossa. Suuret indeksikorotukset kasvattavat työeläkelaitosten menoja reilusti vielä tänä vuonna, mutta työeläkelaitokset pysyvät silti tukevasti ylijäämäisinä. Muissa sosiaaliturvarahastoissa puolestaan kasvanut työttömyys on kasvattanut menoja samalla, kun tulot supistuvat muun muassa työttömyysvakuutusmaksun laskun myötä. Julkisen talouden alijäämä asettuu tänä vuonna 3,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen.

Lähde: Taloudellinen katsaus, syksy 2024 Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:43

2.2.2 Kuntatalouden kehitys

Kuntahallinnon rahoitusasema heikkeni viime vuonna 1,3 mrd. euroa alijäämäiseksi. Synkät luvut aiheutuivat etenkin sote-uudistuksen jälkeen kuntahallintoon jääneiden kulutusmenojen nopeasta kasvusta. Kuntahallinnon tilanne näyttää tulevina vuosina menojen ja tulojen kasvavan epätasapainon vuoksi entistä haastavammalta. Kuntahallinnon alijäämän suhteessa BKT:hen arvioidaan pysyvän vuonna 2024 viime vuoden lukemissa eli 0,5 prosentissa. Talouden alavireisyys laskee kuntien saamia yhteisöverotuloja vuonna 2024, mutta muiden kuntien saamien verolajien arvioidaan kehittyvän suotuisasti. Kuntien saamat tulonsiirrot valtiolta laskevat sote-siirtoon liittyvän tarkistuksen sekä hallitusohjelman mukaisen valtionosuuksiin tehtävän indeksisäästön vuoksi.

Kuntahallinnon alijäämä syvenee 0,6–0,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuosina 2025–2028. Kuntahallinnon kulutusmenojen kasvu jatkuu ennustevuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle aiemmin sovitun palkkausjärjestelmien kehittämishojelman vuoksi. Kunta-alan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025, ja siksi sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin.

Hintojen nousun lisäksi myös kulutusmenojen volyyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025 TE-palvelu-uudistuksen takia. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyvä vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kuntien talouteen ja siten kuntatalous on aiempaa herkempi suhdannevaihteluille. Kuntien tehtävät painottuvat kuitenkin uudistuksen jälkeenkin lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden palvelutarve on laskeva pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Oppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opetuksen järjestämisen kustannukset laskisivat samalla tahdilla.

Kulutusmenojen kasvupaineiden lisäksi kuntahallinnon menoja kasvattavat investoinnit. Investointipaineita ylläpitävät muun muassa rakennuskannan ikä, muuttoliike ja vihreän siirtymän edellyttämät muutokset. Kuntahallinnon heikkenevä taloustilanne korostaa kuitenkin investointien tarveharkinnan tärkeyttä. Välttämättömiä investointeja on silti paljon, sillä kuntien investoinnit kohdistuvat valtaosin rakennuksiin, teihin sekä muuhun perusinfrastruktuuriin.

Kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat vuonna 2025, sillä TE-palveluiden järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus kohdennetaan kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta laskennallista menolisäystä vastaavasti. Valtionosuuksiin tehdään kuitenkin samanaikaisesti tuntuja leikkauksia vuosina 2025–2027 muun muassa sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien vuoksi. Valtionosuuksien kasvua hidastaa myös hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027 sekä asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset, erityisesti lapsi-ikäluokkien pieneneminen.

Verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde, vaikka niiden taso puolittuikin sote-uudistuksen yhteydessä. Vaikka kuntien verotulojen kasvuprosentit pysyvät ennustevuosina pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella, ei verorahoitus riitä kuntahallinnon kasvaviin menopaineisiin. Kuntahallinnon mittavat alijäämät vuosina 2025–2028 edellyttävät merkittäviä sopeutustoimia kunnissa tulevina vuosina. Alijäämät kasvattavat kuntahallinnon velkaa ja velkasuhde jatkaa kasvuaan

Valtion talousarvioesitys sisältää lukuisia kuntatalouteen vaikuttavia toimenpiteitä, joista useimpien nettovaikutus kuntatalouteen on lähellä neutraalia tai hieman vahvistava. Uusiin tai laajentuviin tehtäviin ja velvoitteisiin osoitetaan 100 prosentin valtionosuus, ja valtion päättämien veroperustemuutosten vaikutukset kompensoidaan kunnille. Osana keväällä 2024 linjattuja säästöpäätöksiä joitain kuntien tehtäviä ja velvoitteita poistetaan.

Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien toimenpiteiden yhteisvaikutus vahvistaa kuntataloutta noin 270 milj. eurolla vuonna 2025 vuoteen 2024 verrattuna. Vuoden 2025 talousarvioesityksessä kuntataloutta vahvistaa 277 milj. euron valtionosuuslisäys, jolla lievennetään sote-uudistuksen siirtolaskelman valtionosuusvaikutuksia. Toisaalta pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava vähennys myös vuonna 2025. Lisäksi kuntien valtionosuuksiin

kohdistuu noin 20 milj. euron säästö, koska kuntien tehtävien ja veloitteiden karsimisen toimenpidekokonaisuus on jäämässä keväällä 2024 hallituksen linjaamasta tavoitteesta. Myös kuntien saamia laskennallisia korvauksia kotoutumisesta ehdotetaan laskettavaksi vuonna 2025.

Sosiaaliturvaetuuksien indeksijäädytyksillä ja säästöillä on erisuuntaisia vaikutuksia kuntatalouteen. Ne vähentävät suoraan kuntien menoja, mutta lisäävät toisaalta toimeentulotuen tarvetta ja pienentävät verokertymää. Pidemmällä aikavälillä toimien arvioidaan lisäävän työllisyyttä, mikä puolestaan lisäisi kuntien verotuloja.

Lähteet: Kuntatalousohjelma vuodelle 2025, syyskuu 2024. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:46; Taloudellinen katsaus, syyskuu 2024 Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:43

2.2.3 Aluetalouden kehitys

Pohjois-Savon elinkeinoelämän vahvuutena on eri seutukuntien kansainväliset vientiyhtymät. Pohjois-Savon maakuntaohjelma 2022–2025 ja sitä täsmäntävä toimeenpanosuunnitelma 2023–2024 linjaavat maakunnan vahvoiksi uudistuviksi elinkeinoaloiksi kone- ja energiateknologian, metsäteollisuuden ja elintarvikkeet sekä vahvistuviksi aloiksi hyvinvointiteknologian, matkailun, älykkään vesijärjestelmän ja biojalostuksen.

Kuopion seudun menestyksen yhtenä osatekijänä on monipuolinen ja useampaan vahvaan toimialaan pohjautuva elinkeinorakenne. Ylä-Savon vahvuutena on seudun metalli- ja teknologia-alan veturiyhtymät, joiden rinnalle on syntynyt mittava alihankintaverkosto. Alueen vahvuuksiin kuuluvat myös elintarviketeollisuus, panimo-teollisuus ja maidontuotanto sekä maakunnan runsaita metsävaroja käyttävä puunjalostusteollisuus. Varkauden seudun vahvuudet ovat energiaosaamisessa, erityisesti energiateknologian tuotannossa ja tulevaisuuden vaatimusten mukaisessa uusiutuvan energiatuotannon kehittämisessä. Sisä-Savon seudun vahvuuksina puolestaan ovat kasvuhakuiset puunjalostus- ja metallialan perheyhtymät sekä kasvava elintarviketeollisuus. Koillis-Savossa on muutamia, alueen työllisyyden kannalta merkittäviä, metalli-, kivi- ja rakennusalan pk-yhtymäitä.

Uhkakuvana niin Ylä-Savossa, Koillis-Savossa kuin Varkauden seudulla voidaan nähdä elinkeinorakenteen yksipuolisuus, sillä seudut ovat kohtalaisen paljon muutamien veturiyhtymien varassa. Yhtenä maakunnan yhteisenä heikkoutena, Kuopion seutua lukuun ottamatta, on maakunnan väestökehitys ja seutujen ikärakenne. Elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ja erityisesti vientiyhtymien näkökulmasta myös alueen saavutettavuus huolestuttaa. Pohjois-Savo on tärkeä solmukohta, jolla on suuri merkitys kriisiaikoina ja kriittisten raaka-aineiden kuljetusten kannalta. Maakunnan infran korjausvelan vähentäminen ja infrarakentaminen teiden ja raideliikenteen osalta nähdään tärkeäksi tulevina vuosina. Valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2023–2030 sisältää myös maakuntakeskusten välisten junayhteyksien matka-aikojen lyhentämiseen tähtäviä hankkeita. Väyläviraston tuoreet selvitykset osoittavat, että Savon radan välityskyvyn parantamiseksi tarvitaan pikaisesti mittavampia toimenpiteitä.

Vuotta 2024 on leimannut taantuma ja uutiset konkurseista ja lomautuksista. Avoimet työpaikat ovat vähentyneet ja työttömät työnhakijat lisääntyneet. Yhtymät näkevät liiketoiminnan kehittämistä haittaavina tekijöinä yleisen suhdannetilanteen, työvoiman saatavuuden ja kustannustason kehityksen. Heikko suhdannekuva sekä yhtymien ymmärrettävä varovaisuus investoinneissa tekevät rahoituksen kysynnän näköaloista kaksijakoisia. Pitkittänyt epävarma tilanne, nopeasti kohonneet korot ja voimakas inflaatio ovat vaikuttaneet maakunnan yhtymäisiin eri tavalla. Osa yhtymäistä odottelee yhä omien investointi- ja rekrytointipäätösten tekemistä, osa on kuitenkin ryhtynyt purkamaan kertynyttä investointivelkaa. Rahoitusta on saatavilla sekä julkisista lähteistä että pankeilta, mutta varsinkin pk-yhtymien kannalta ongelmallisia ovat sääntely ja vaatimuksiin nähden riittämättömät vakuudet. Rahoituksen kysyntä on pysynyt melko vakaana, vaikka korot, inflaatio ja yleinen epävarmuus aiheuttavat haasteita. Todennäköisesti heikommin luokiteltujen yhtymien rahoituksen saatavuus vaikeutuu entisestään, ja rahoituksen hintaerot yhtymien välillä tulevat kasvamaan. Rahoituksen saatavuus vaikeutuu myös, jos investointi ei ole vihreän siirtymän mukainen tai yritys ei huomioi vastuullisuutta. Käyttöpääoman tarpeet tulevat kuitenkin jatkossa kasvamaan, kun investoinnit yleistyvät. Talouden odotetaan kääntyvään nousuun vuonna 2025. Investointien kannalta myönteistä näkymää luovat uusiutuvan energian ja vihreän siirtymän investoinnit, joita Pohjois-Savossa on suunnitteilla noin 4 mrd. euron mittakaavassa.

Alueen vahva teollisuus ja elintarviketuotanto ovat keskeisessä asemassa kansallisen huoltovarmuuden näkökulmasta. Maakunnassa käynnistyi syksyllä 2023 kokonaisturvallisuuden klusterin rakentaminen, mikä sitoo yhteen useiden alojen toimijoita. Pohjois-Savossa on kokonaisturvallisuuden kannalta keskeistä elinkeinotoimintaa, koulutusta, osaamista ja viranomaistoimintaa, joten alueella on hyvät valmiudet toimia kokonaisturvallisuutta parantavan aluekehitystyön veturina. Matkailun kehittämisen puitteet ovat parantuneet Pohjois-Savon saatua oma maakunnallisen matkailunedistämisen organisaation. Vihreän siirtymän potentiaali aluetalouden uudistumiselle on ratkaiseva ja sen kautta voi avautua merkittävää uutta liiketoimintaa.

Pohjois-Savon asukasluku on noin 248 100 ja se on asukasluvultaan Suomen kuudenneksi suurin maakunta. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vuonna 2023 Pohjois-Savon väkiluku kasvoi 490 asukkaalla. Kasvun taustalla on maahanmuuton voimakas lisääntyminen kaikissa seutukunnissa. Pohjois-Savon nettomaahanmuutto vuonna 2023 oli 2020 henkeä (vuosi sitten 890). Kuntien välinen muuttotappio oli 40 henkeä ja luonnollinen väestönlisäys -1 500 henkeä. Kunnista väkiluku kasvoi Kuopiossa, Siilinjärvellä, Keiteleellä ja Joroisissa. Kuntien välinen nettomuutto oli Kuopion ohella positiivinen Vesannolla ja Joroisissa, kaikissa muissa kunnissa se oli negatiivinen.

Kuopion seutukunnan väkiluku kasvoi 1 500 asukkaalla vuonna 2023. Kuopion kaupungin väkiluku kasvoi 1 400 asukkaalla, vuonna 2022 kasvua oli 1 100. Ylä-Savon väkiluku laski 580 hengellä vuonna 2023, mikä on 250 henkeä vähemmän kuin vuosi sitten. Ylä-Savossa suurin syy väestötappiolle on korkeasta ikärakenteesta johtuva kuolleisuus. Sisä-Savossa väestö väheni 120 asukkaalla (vuosi sitten -280). Muuttoliikkeen ohella väestökatoa kiihdytti luonnollisen väestönkasvun heikkeneminen. Koillis-Savon seutukunnan väkiluku laski 190 henkeä, mikä oli 40 henkeä enemmän kuin vuotta aiemmin. Väestötappiota nosti muuttotappion kasvu. Varkauden seudun väkiluku laski 110 hengellä (vuosi sitten -400). Maakunnan kasvu nojaa pitkälti maahanmuuttoon sekä Kuopion kasvu runsaaseen kuntien väliseen muuttovoittoon. Ennakkotietojen mukaan tammi-helmikuussa 2024 Pohjois-Savon väkiluku laski 90 hengellä. Kuntien välinen muuttoliike oli 40 henkeä tappiollinen, mutta ulkomailta muuttovoittoa kertyi 220 henkeä. Alkuvuoden väestömuutostietojen pohjalta ei voi vielä kuitenkaan tehdä päätelmiä kuluvan vuoden tulevasta väestönkehityksestä.

Lähde: Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2024. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2024:18

2.2.4 Sonkajärven kunnan kehitysnäkymät

Tilastokeskus on julkaissut joka kolmas vuosi päivitetettävän väestöennusteen uusimman version vuonna 2024. Ennusteen mukaan Sonkajärven väestö kehittyy seuraavasti:

Ikä	Yhteensä	0–6	7–12	13–15	16–18	19–49	50–64	65–74	75 -
2024	3572	140	179	114	103	863	789	744	640
2030	3239	117	138	90	84	791	615	650	754
2035	3033	112	121	75	67	745	572	533	808
2040	2878	112	116	64	62	710	590	418	806
2045	2757	111	116	63	58	682	599	379	749

Väestökehitys haastaa kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua. Erityisesti koulutuksen palvelutarve pysyy kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi, mutta menot eivät laske portaatta palvelutarpeen mukaisesti. Mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat rajalliset, ja kouluverkkoon tehtävillä säästöillä on negatiivisia elinvoimavaikutuksia.

Väestön muutokset pienentävät kunnan rahoituspohjaa, koska valtionosuuksien määrä riippuu kunnan asukasmäärästä. Valtiovarainministeriö asetti 31.8.2023 kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen valmistelua varten valmisteluryhmän toimikaudelle 31.8.2023-31.12.2025. Työryhmän tehtävänä on arvioida kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kehittämistarpeita suhteessa kuntien tehtäviin ja toimintaympäristön muutoksiin, arvioida eri ratkaisuvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia taustaselvityksiin perustuen sekä laatia hallituksen esitysluonnos järjestelmän muutostarpeista. Aikataulun osalta alkuperäisenä tavoitteena

oli, että eduskunta hyväksyisi uudistetun valtionosuusjärjestelmän kevälistuntokaudella 2025, ja uusi lainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2026. Valtionvarainministeriö kuitenkin tiedotti 22.10.2024, että uudistuksen aikataulu siirtyy vuodella lisäselvitysten hankkimisen vuoksi. Tähän mennessä julkaistusta valmisteluaineistosta merkittävintä on valtion taloudellisen tutkimuskeskus VATT:in 6.9.2024 julkaisema selvitys Kuntien palvelutuotannon menot ja valtionosuuksien määräytymiskelijät. Selvitystä ja Valtionvarainministeriön muuta viestintää on mahdollista tulkita siten, että Sonkajärven kunnan valtionosuuksien kannalta keskeinen yli 16-vuotiaiden kuntalaisten perushinnan määrittely tulee perustumaan pitkälti poliittiseen harkintaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirtymisen jälkeen kuntien valtionosuusjärjestelmä on painottunut vahvasti pääasiassa kasvukeskuksissa asuviin nuoriin ikäluokkiin, ja tähänastisesta viestinnästä on syntynyt kuva, että valtionosuusuudistuksen yhteydessä ei vaikuteta muutettavan tätä linjaa. Koulutus ja varhaiskasvatus ovat kieltämättä sote-uudistuksen jälkeisen uuden kunnan keskeiset tehtävät, mutta Sonkajärven kunnan talouden kannalta olisi tärkeää, että valtionosuudet kattavat uudistuksen jälkeen riittävät osuudet myös yli 16-vuotiaille tarjottavista lakisääteisistä palveluista.

Talousarviovuoden 2025 merkittävin valtionosuuksiin vaikuttava tehtävämuutos on työllisyyspalveluiden siirtyminen valtiolta kuntien yhteistyöhön perustuville työllisyysalueille. Sonkajärven kunnan työllisyyspalvelut järjestetään jatkossa Ylä-Savon työllisyysalueella, jonka isäntäkuntana toimii Iisalmen kaupunki. Uudistuksen yhteydessä Sonkajärven kunnan valtionosuudet kasvavat noin 315 000 eurolla. Valtionosuuden kasvu on tarkoitettu lakisääteisten palvelujen siirron toteuttamiseen kustannusneutraalisti. Ylä-Savon työllisyysalueen palvelujen valmistelu on kuitenkin lähtenyt siitä ajatuksesta, että työllisyysalueen kunnat osallistuvat palvelujen rahoittamiseen, jotta työllisyysalue voi tarjota lähipalvelua kaikissa työllisyysalueen kunnissa. Sonkajärven kunnan maksuosuus on noin 400 000 euroa, mikä ylittää siirtyvän valtionosuusrahoituksen 85 000 eurolla. Työllisyysalueen palvelujen lisäksi kunnan menot kasvavat työmarkkinatuen kuntaosuuksien kasvamisen myötä. Vuoden 2025 alusta alkaen kunnat rahoittavat osan sekä Kelan maksamasta peruspäivärahasta, että työttömyyskassojen maksamasta ansiopäivärahasta. Kunnan rahoitusvastuu koskee jatkossa myös työttömyystukea, joka maksetaan työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Työmarkkinatuen kuntaosuuksiin varataan 350 000 euroa, mikä on 150 000 euron kasvu vuoteen 2024 nähden. Työllisyysalueuudistuksen yhteydessä kunnan saamaa palkkatukea koskevat säännöt ja käytännöt muuttuvat. Muutoksen arvioidaan vähentävän Sonkajärven kunnan toimintatuottoja 140 000 euron verran. Toimintatuottojen laskun vaikutus jaetaan palkkatukea hyödyntäneiden toimielimien kesken.

Väestönmuutokset pienentävät kunnan rahoituspohjaa myös kunnallisverokertymän kautta. Työikäisen väestön määrä ja työllisyysaste ja niiden vaihtelut vaikuttavat merkittävästi kunnan verorahoitukseen. Kiinteistöverotulojen osalta on huomattava, että Sonkajärven kunnan alueella on tällä hetkellä vireillä yhteensä viisi tuulivoimaosayleiskaavahanketta. Käynnistetyistä kaavoitusprosesseista ensimmäinen edennee valmistelusta päätöksentekoon vuoden 2025 aikana. Tuulivoimaloista saatavat kiinteistöverotulot voivat tämän vuosikymmenen loppupuolella muodostua merkittäväksi tasaiseksi ja ennakoitavaksi verotulon lähteeksi kunnalle. Tuulivoimarakentamisen taloudelliset vaikutukset kunnan talouteen eivät ole kuitenkaan yksiselitteiset. Tuulivoimalla voi myös olla negatiivisia vaikutuksia muun muassa tulo- ja lähtömuuttoon tai matkailuelinkeinoon. Tuulivoimarakentamisen taloudellisia vaikutuksia kunnan talouteen pitkällä aikavälillä ei tässä vaiheessa pystytä arvioimaan täsmällisesti. Tuulivoimarakentamisella ei ennakoita olevan merkittäviä, taloussuunnitelmassa huomioitavia taloudellisia vaikutuksia vielä taloussuunnitelmavuosiin 2025–2027.

Toimintakulujen kehitys on arvioitu taloussuunnitelmassa peruspalvelun hintaindeksin mukaisena seuraavasti:

2025	3,1	2026	3,4	2027	3,3
-------------	-----	-------------	-----	-------------	-----

Toimintatuottojen kehityksen on arvioitu pääosin seuraavan toimintakulujen kehitystä, koska kunnan toimintatuotot ovat pääosin sisäisiä tuottoja. Toimintatuottojen on arvioitu kuitenkin seuraavan toimintakulujen kehitystä 1 %yksikön viiveellä.

Sonkajärven kunnan konsernirakenne uudistui, kun kunnan täysin omistama vesihuolto-yhtiö Sonkajärven Vesi Oy aloitti toimintansa 1.1.2024. Yhtiön perustaminen ja toiminnan aloittaminen on vaikuttanut niin kunnan taaseeseen kuin käyttötalouteen. Vastaavaa suurta muutosta on odotettavissa vuoden 2026 alussa kun

hyvinvointialueiden lakisääteinen velvoite vuokrata sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käytössä olevat kiinteistöt päättyy 31.12.2025. Mahdollisen uuden perustettavan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kiinteistöjen omistamisesta, hallinnoinnista ja vuokraamisesta vastaavan yhtiön perustaminen on valmisteltava ja päätettävä vuoden 2025 aikana. Vuokraneuvottelut Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa on käynnistetty. Riippumatta siitä, vastaako tilojen vuokraamisesta kunta vai kunnan omistama yhtiö, konsernin ulkoisten toimintatuottojen ja taloudellisen tilanteen kehittymisen osalta vuokraneuvottelujen lopputulos on ensisijaisen tärkeä.

Aiemmin kansallisesti neuvoteltuihin palkkaratkaisuihin sisältyviä, tiedossa olevia palkkakustannuksia nostavia palkankorotuksia vuonna 2025 ovat OVTES kehittämisohjelman erä (0,8 %), TS kehittämisohjelman erä (0,8 %) ja KVTES kehittämisohjelman erä (0,8 %). Kunta-alan yleinen työ- ja virkaehtosopimus KVTES on voimassa 30.4.2025 asti. Mahdollisista 1.5.2025 voimaan tulevista palkankorotuksista ei tällä hetkellä ole saatavissa tietoa. Uusien sopimusten neuvottelut alkavat vuodenvaihteen jälkeen.

Kunnan investointipaineet suhteessa rahoituksen kehitysnäkyymiin ovat merkittävät. Tekninen lautakunta on kokouksessa 8.10.2024 § 78 päivittänyt teknisen lautakunnan alaisten investointisuunnitelman vuosille 2025–2034. Investointisuunnitelman sisältämien hankkeiden ja hankintojen kustannusten arvioidaan suunnitelmakaudella olevan yhteensä nettona noin 11 miljoonaa euroa. Laskennallisesti tämä tarkoittaa 1,1 miljoonan euron investointeja vuosittain. Vuosittaiset investoinnit pysyvät siis poistojen nykytasolla, mutta pitkällä aikavälillä investointien ja poistojen tasoa pitäisi pystyä laskemaan kunnan tulojen ja palvelutarpeen vähenemisen mukaisesti. Vuonna 2023 valmistellun, valtuuston vielä hyväksymättömän kiinteistöselvityksen mukaan Sonkajärven kunnan omistamien kiinteistöjen pinta-ala oli keskimäärin 9,7 brm² / asukas, joka oli hieman yli tilastollisen keskiarvon. Maakuntien tilastokeskuksen tekemän tilatietohankkeen vuoden 2020 tilastojen mukaisesti kuntien omistamien kiinteistöjen pinta-ala oli keskimäärin 8,3 brm² / asukas. Sonkajärven kunnalla oli hallinnassaan ja käytössään rakennuksia/tiloja yhteensä 39 kpl, joiden yhteenlaskettu bruttopinta-ala oli 35540,0 brm². Vuonna 2018 tehtyyn kiinteistökartoitukseen nähden kunnan omistamaa kiinteistökantaa oli saatu pienennettyä noin 5000,0 brm². Sonkajärven kunnalla arvioitiin olevan kuitenkin edelleen myytäviin tai purettaviin rakennuksiin liittyviä vuosikustannuksia yhteensä 57 500 euron edestä.

Sonkajärven kunnan valtuusto on hyväksynyt talouden tasapainottamissuunnitelman 28.6.2021. Talouden tasapainottamissuunnitelma sisältää talouden tasapainottamistoimenpiteitä vuosille 2021–2030. Talouden tasapainottamissuunnitelman tarkoituksena on ohjata vuosien 2022–2030 talousarvio- ja suunnitelma valmistelua sekä kunnan ja toimielinten talousraameja. Tuleva väestökehitys tulee määrittelemään tarkemmin, mitä toimenpiteitä ja millä aikataululla on mahdollista toteuttaa. Talouden tasapainottamissuunnitelman toimenpiteet on huomioitu mahdollisuuksien mukaan toimielimien talousarvioesityksessä ja tässä taloussuunnitelmassa.

2.3 Talousarvion rakenne ja sisältö

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

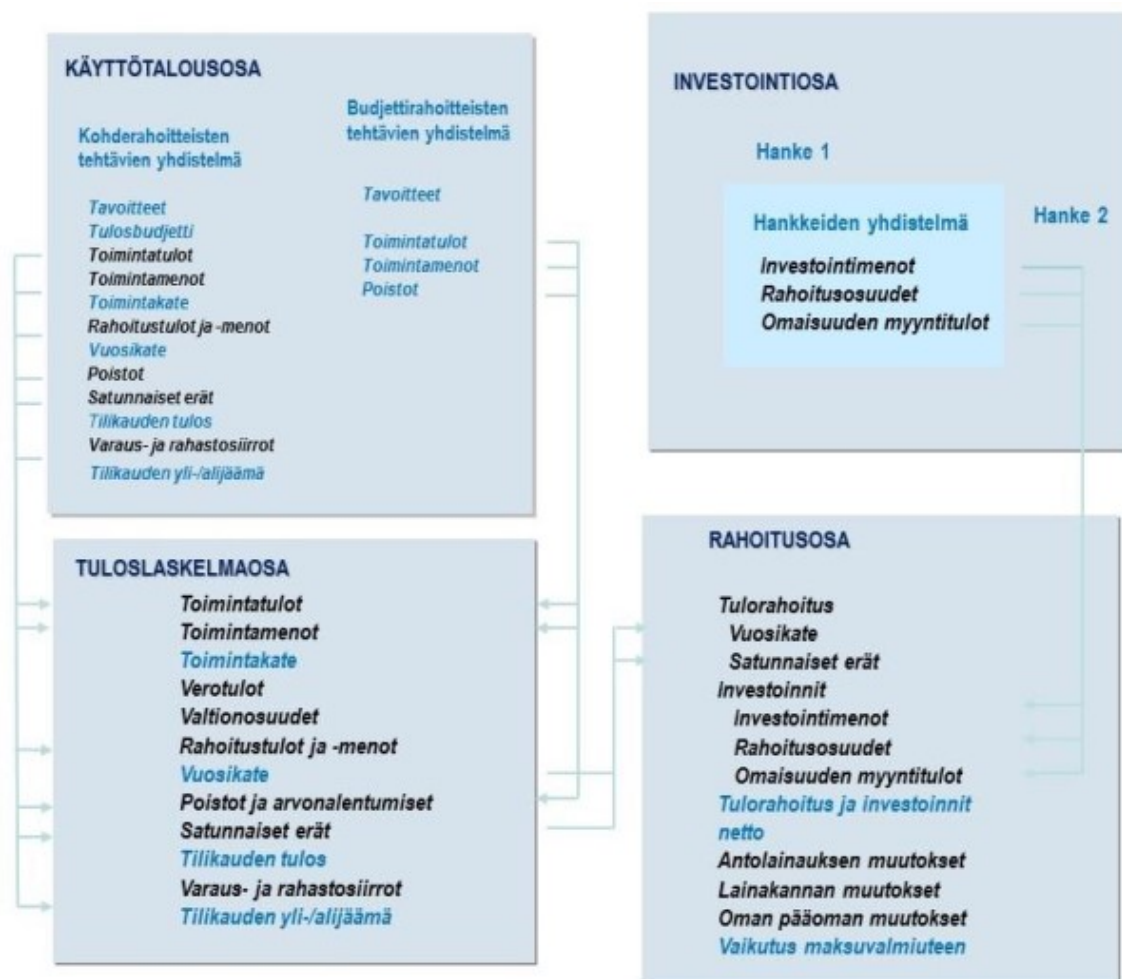
Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Uudessa kuntalaissa on korostettu strategisen suunnittelun merkitystä ja koko kuntakonsernin huomioon ottamista toiminnan ja talouden suunnittelussa. Kunnille on asetettu lakisääteinen velvoite laatia kuntastrategia, jossa hyväksytään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteet. Laissa on määritelty myös kuntastrategian vähimmäisisältö. Talousarvio ja -suunnitelma tulee uuden lain mukaan laatia niin, että se toteuttaa kuntastrategiaa.

Talousarviolla ja -suunnitelmalla on kunnassa kolme päätehtävää: Ensiksi niissä asetetaan palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet. Toiseksi talousarvioon ja -suunnitelmaan budjetoidaan menoja ja tuloja koskevat arviot eri tehtäville ja hankkeille. Kolmanneksi talousarviossa ja -suunnitelmassa osoitetaan, miten varsinainen toiminta ja investoinnit rahoitetaan.

Talousarvion rakenne palvelee mainittua kolmea tehtävää: palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevien tavoitteiden asettaminen sekä niiden edellyttämä menojen ja tulojen budjetointi tehdään käyttötalous- ja investointiosassa. Toiminnan ja investointien pääomarahoitus ja siihen liittyvät korvaukset osoitetaan tuloslaskelmaosassa ja rahoituslaskelmaosassa.

Talousarvio jakaantuu käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosaan. Samaa rakennetta noudatetaan taloussuunnitelmassa ja tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumavertailussa.

Talousarvion ja -suunnitelman eri osien keskinäistä yhteyttä kuvaa yllä oleva kaavio. Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalouden, investointien, tuloslaskennan ja rahoituksen näkökulmasta. Käyttötalousosassa asetetaan taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvedona rahan lähteet ja käyttö.

Suunnitelmavuosien 2026–2027 määrärahat, tuloarviot ja tavoitteet ovat ohjeellisia. Vaikka talousarvion sitovuus on vahvempi kuin taloussuunnitelman, on myös taloussuunnitelma kunnan viranomaisia ja viranhaltijoita velvoittava asiakirja.

2.4 Talousarvion sitovuus

Päätösvaltaa kunnassa käyttävät kuntalaisten vaaleilla neljäksi vuodeksi kerrallaan valitsema valtuusto sekä sen valitsemat kunnanhallitus ja lautakunnat. Kunnan päätöksentekojärjestelmän määrittävät kuntalaki ja hallintosääntö.

Valtuuston jäsenmäärä määräytyy kuntalain tai kunnan oman päätöksen mukaisesti. Sonkajärvellä valtuuston jäsenmääräksi 1.6.2017 alkaen on päätetty 21. Kunnanhallituksessa on seitsemän jäsentä. Valtuusto valitsee kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsenet kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Sonkajärven kunnassa on kunnanhallituksen lisäksi viisi lautakuntaa. Kussakin lautakunnassa on viisi jäsentä. Kunnanhallitus nimeää edustajansa lautakuntiin lukuun ottamatta tarkastuslautakuntaa, keskusvaalilautakuntaa sekä vaalilautakuntia ja -toimikuntaa.

Kunnan ylintä päätösvaltaa käyttää valtuusto. Valtuusto päättää muun muassa:

- kuntastrategiasta,
- hallintosäännöstä,
- talousarviosta ja taloussuunnitelmasta,
- omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeista,
- konserniyhtiöille asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista,
- varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista,
- sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista sekä
- muista valtuuston päätettäväksi määräytyistä asioista.

Valtuusto käsittelee asiat kunnanhallituksen valmistelun pohjalta. Valtuusto voi siirtää päätösvaltaansa edelleen muille kunnan toimielimille.

Kunnanhallituksen tehtävänä on vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus valvoo kunnan etua, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa. Kunnan toiminnot jaetaan toimielimien/lautakuntien johtamiin tulosalueisiin. Toimielimet päättävät oman sektorinsa asioista erityislakien ja valtuuston hyväksymän hallintosäännön perusteella.

Kuntaorganisaatio koostuu toimielimistä, tulosalueista, vastuualueista, tulosyksiköistä ja kustannuspaikoista. Kustannuspaikat voidaan vielä eritellä toimintoihin ja kohteisiin.

Valtuusto asettaa tavoitteet ja osoittaa tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavat määrärahat ja tuloarvion seuraaville toimielimille ja tulosalueille:

TOIMIELIN	TULOSALUE
Keskusvaalilautakunta	Vaalit
Tarkastuslautakunta	Tarkastustoimi
Kunnanhallitus ja valtuusto	Yleishallinto Työllistäminen Ruokapalvelu Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen Elinkeinojen kehittäminen
Sukevan aluelautakunta	Sukevan alueen palvelut
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus Koulutoimi Joukkoliikenne

Vapaa sivistystoimi
Nuoriso- ja liikuntatoimi

Tekninen lautakunta

Tekninen toimi
Rakennusvalvonta

Talousarvion käyttötalousosa on sitova valtuustoon nähden toimielimen toimintakatteen tasolla (tuottojen ja kulujen netto).

Investointiosan sitovuus määritellään siten, että nettokustannusarvioltaan **100 000 euroa tai sen ylittävät** hankkeet ovat **yksinään** sitovia valtuustoon nähden. **Alle 100 000 euron** hankkeet ovat valtuustoon nähden sitovia **toimielimittäin ja hankeryhmittäin**. Hankeryhmän sisällä alle 100 000 euron hankkeista päättää lautakunta.

Tuloslaskelman seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden:

- **verotulot**
- **valtionosuudet**
- **rahoitustuottojen ja -kulujen erotus**
- **satunnaiset tuotot ja kulut**
- **poistoeron muutos**
- **varausten muutos**
- **rahastojen muutos**

Rahoituslaskelman seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden:

- **antolainasaamisten vähennys**
- **antolainasaamisten lisäys**
- **pitkäaikaisten lainojen vähennys**
- **pitkäaikaisten lainojen lisäys**
- **lyhytaikaisten lainojen muutos**

Valtuuston hyväksyttyä talousarvion kunnanhallitus saattaa sen täytäntöönpanomääräyksiin toimielimien noudatettavaksi.

Kunnanhallitus ja toimielimet päättävät sen jälkeen käyttösunnitelmista, joilla tarkistetaan kunkin toimielimen talousarvioehdotukseen sisältynyt alustava käyttösunnitelma valtuuston päätöksiä vastaavaksi. Lisäksi kunnanhallitus ja toimielimet omalta osaltaan päättävät tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä.

2.5 Tilivelvollisuus

Johtavien ja tilivelvollisten viranhaltijoiden velvollisuutena on seurata ja valvoa talousarvion toteutumista. Tilivelvollisuutta ei voi, päinvastoin kuin toimivaltaa, delegoida edelleen. Johtavien ja tilivelvollisten viranhaltijoiden velvollisuutena on siten ohjata ja seurata alaistiaan toimintaa ja henkilöstöä asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat kunnan toimielinten jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tulosalueen johtavat viranhaltijat (esittelijät sekä toimielinten tehtäväalueella itsenäisestä tulosalueesta vastaavat viranhaltijat). Valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta kunnan muiden toimielinten jäsenet ovat.

Tilivelvollisuus ei tuo viranhaltijalle mitään sellaista vastuuta, joka ei kuuluisi hänelle asemansa perusteella muutoinkin: esimiehenä, laskujen hyväksyjänä tai määrärahojen käytöstä vastaavana viranhaltijana. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että

- viranhaltijan toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi
- viranhaltijaan voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus

- viranhaltijalle voidaan myöntää vastuuvapaus.

Tilivelvolliseen voidaan kohdistaa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Viime kädessä tilintarkastajalla on harkintavalta, ketkä ovat tilivelvollisia.

Tilivelvolliset toimielinten jäsenet:

- kunnanhallitus
- tarkastuslautakunta (määrärahojen käytön osalta)
- keskusvaalilautakunta
- Sukevan aluelautakunta
- sivistyslautakunta
- tekninen lautakunta

Tilivelvolliset viranhaltijat:

Vaalit	Keskusvaalilautakunnan sihteeri
Yleishallinto	Talous- ja hallintojohtaja Kunnanjohtaja Henkilöstöasioista vastaava (henkilöstöasioiden osalta)
Työllistäminen	Työllisyyskoordinaattori Talous- ja hallintojohtaja
Ruokapalvelu	Ruokapalvelupäällikkö Talous- ja hallintojohtaja
Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	Kunnanjohtaja
Elinkeinojen kehittäminen	Kunnanjohtaja
Sukevan aluelautakunta	Sukevan aluelautakunnan sihteeri Tekninen johtaja
Varhaiskasvatus	Varhaiskasvatuksen vastaava Päiväkotien johtajat Sivistystoimen esimies
Koulutoimi	Sivistystoimen esimies
Joukkoliikenne	Sivistystoimen esimies
Vapaa sivistystoimi	Kirjastotoimenjohtaja/kansalaisopiston rehtori Sivistystoimen esimies Kulttuurisihteeri
Nuoriso- ja liikuntatoimi	Nuoriso- ja liikuntasihteeri Sivistystoimen esimies
Tekninen toimi	Tekninen johtaja Kunnanrakennusmestari
Rakennusvalvonta	Rakennustarkastaja Tekninen johtaja

Tarkastuslautakunta ylläpitää kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaista sidonnaisuusrekisteriä. Kunnan päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen sidonnaisuuksien julkaisemisella on ehkäisevää vaikutusta vallan ja aseman väärinkäytön sekä vaikutusvallan väärinkäytön ilmenemiseen. Hyvän hallinnon noudattamista ja päätöksenteon pohjautumista yhteiseen etuun voidaan tarkkailla sidosten ollessa julkisia.

2.6 Riskienhallinta ja keskeisimmät riskit

Kunnan tehtävien, toimivallan ja vastuiden jako on dokumentoitu kunnan hallintosääntöön. Kunnan sisäisen valvonnan ohje on tullut voimaan 1.1.2017 ja riskienhallintaohje 1.1.2019.

Riskienhallintaprosessi kytkeytyy kunnan talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin. Sonkajärven kunnan riskienhallintaprosessi koostuu kahdeksasta vaiheesta, jotka perustuvat riskienhallinnan kansainvälisiin suosituksiin ja standardeihin (mm. ISO 31000, ISO 31010, COSO ERM):

1. Toimintaympäristön määrittely
2. Tavoitteiden asettaminen ja perustehtävät
3. Riskien tunnistaminen
 - Riskien itsearviointi
 - Vuosittain tehtävä
 - Huomioidaan toimintaympäristön muutokset
4. Riskien arviointi
 - Riskien tunnistamisen yhteydessä
 - Arvioidaan todennäköisyyttä ja vaikuttavuutta asteikolla 1–4
5. Riskien vastaus (hallintatoimet)
 - Riskien priorisointi
 - Toimenpiteiden valinta
6. Valvontatoimenpiteet (kontrollit)
7. Raportointi
8. Seuranta

Riskienhallintaprosessin vaiheet 1 ja 2 dokumentoidaan kuntastrategiaan sekä vuosittain laadittavaan talousarvioon.

Vaiheet 3–6 dokumentoidaan erilliseen vuosittain päivitettävään riskienhallintaohjelmaan. Riskienhallintaohjelma laaditaan toimielintasolla ja sen laatimisesta vastaavat toimielinten esittelijät. Ohjelman laatimiseen osallistuvat tulosalueiden esimiehet. Riskienhallintaohjelma käsitellään ao. toimielimessä talousarviovuoden keväällä ja tarvittaessa.

Vaiheet 7 ja 8 toteutetaan tilinpäätösprosessin yhteydessä.

Mikäli kesken tilikauden havaitaan merkittäviä uusia riskejä, tulee niistä raportoida välittömästi ao. toimielimelle. Riskit tulee käsitellä toimielimessä riskienhallintaprosessin vaiheiden 3–6 mukaisesti ja dokumentoida ne riskienhallintaohjelmaan.

Toimintaympäristön määrittely

Toimintaympäristöllä tarkoitetaan sitä ympäristöä, jossa kunta pyrkii saavuttamaan tavoitteensa ja toteuttamaan perustehtävänsä. Toimintaympäristö voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen toimintaympäristöön.

Sisäiseen toimintaympäristöön kuuluvat mm. hallintotapa, organisaatorakenne, roolit ja vastuut, toimintaperiaatteet, julkishallinnon hyvän hallintotavan periaatteet (ml. eettiset periaatteet) sekä organisaation käyttöön ottamat standardit, ohjeet ja mallit.

Ulkoiseen toimintaympäristöön kuuluvat mm. kansainvälinen, kansallinen, alueellinen tai paikallinen, yhteiskuntaan, kulttuuriin, politiikkaan, lainsäädäntöön, viranomaismääräyksiin, rahoitukseen, teknologiaan, talouteen ja luontoon liittyvä toimintaympäristö.

Toimintaympäristön määrittelytarkoituksena on tunnistaa sellaiset tekijät, joista kunnan tavoitteita ja perustehtäviä uhkaavat riskit voidaan johtaa.

Toimintaympäristö määritellään Sonkajärven kuntastrategiassa sekä vuosittaisessa talousarviossa, mutta siihen liittyviä muutoksia seurataan jatkuvasti ja niihin reagoidaan tarpeen mukaan.

Tavoitteiden asettaminen ja perustehtävät

Riskienhallinnan tarkoituksena on tunnistaa, arvioida ja hallita tavoitteita ja perustehtäviä uhkaavia riskejä.

Sonkajärven kunnan perustehtäviä säätelevät useat lait ja asetukset. Tavoitteet asetetaan Sonkajärven kunnan kuntastrategiassa ja muissa strategioissa ja suunnitelmissa. Tavoitteita täsmennetään vuosittain talousarviossa.

Keskeisimmät riskit

Sonkajärven kunnan keskeisimmät riskit liittyvät ennen muuta rahoituspohjan riittävyyteen. Kunnan hiipuva väestökehitys johtaa siihen, että sekä verotulot että valtionosuudet pienenevät. Vuonna 2025 valtionosuusuudistuksen valmistelussa tehtävillä ratkaisulla voi olla merkittävä vaikutus kunnan taloudelliseen tilanteeseen. Hyvinvointialueet tulevat tarvitsemaan lisärahoitusta, ja riskinä on, että tämä toteutetaan kuntien valtionosuuksia pienentämällä. Myös hyvinvointialueen tekemät tilavuokraukseen vaikuttavat päätökset voivat vaikuttaa merkittävästi kunnan vuokratuottoihin.

Sonkajärven kunnan talouskehitys on mitä suurimmassa määrin riippuvainen koko Suomen talouskehityksestä eli siitä miten vienti vetää, ja miten työllisyys kehittyy. Korkotason muutokset heijastuvat suoraan kunnan lainojen korkoihin.

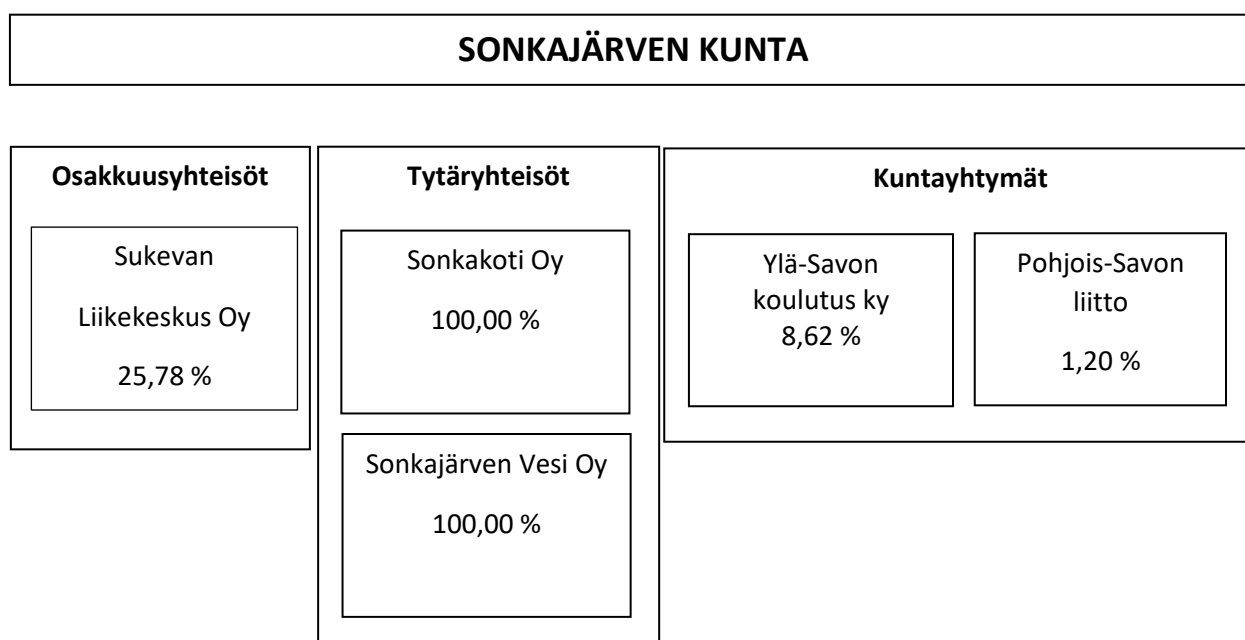
Koska kunnan väestöpohja pienenee, olisi palvelut pystyttävä mitoittamaan väestökehityksen mukaisesti. Väestökehitys onkin huomioitava, kun pohditaan esimerkiksi palveluverkon mahdollisia muutoksia ja investointitarpeita. Investoinnit sitovat pääomia pitkäksi aikaa ja vaikuttavat myös käyttötalouteen poistojen kautta. Investoinnit tulevat jatkossa edellyttämään lainanottoa, jolloin lainamäärä kasvaa. Väestön ja rahoituspohjan pienentyessä lainojen lyhentämiseen on käytettävissä vähemmän rahaa.

Kunnan takausten kokonaismäärä 30.9.2024 oli 3,1 milj. euroa, josta 2,6 milj. euroa oli konserniyhteisöjen (Sonkakoti Oy) puolesta ja 0,5 milj. euroa muiden yhteisöjen (Ylä-Savon Jätehuolto Oy, Ylä-Savon Vesi Oy, Sonkajärven ja Sukevan vammaistentuki ry, Iskola Oy) puolesta.

2.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Sonkajärven kuntakonserni muodostuu peruskunnasta, osakkuusyhteisöistä sekä kuntayhtymistä.

Konsernirakenne 31.12.2024

Kuntakonsernille asetetaan seuraavat tavoitteet:

Kuntakonsernille asetettavat tavoitteet	TP 2022	TP 2023	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Kertynyt ylijäämä/asukas, euroa	3 322	3 525	>0	>0	>0
Vuosikate/poistot, %	148	199	>80	>80	>80
Lainat ja vastuut/asukas, euroa	5 961	2 903	<10 000	<10 000	<10 000
Laskennallinen lainanhoitokate	8,4	2,2	>0,8	>0,8	>0,8

2.7.1 Tytäryhteisöjen tavoitteet

Tytäryhteisöille asetetaan seuraavat tavoitteet:

	TP 2022	TP 2023	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Sonkakoti Oy					
Asuntojen käyttöaste, %	97,1	95,7	97	97	97
Vuokrasaatavat, 1000 euroa	17 000	18 000	<18 000	<18 000	<18 000
Omavaraisuusaste, %	30,29	32,09	30	30	30
Sonkajärven Vesi Oy					
Voitto/tappio			0	0	0
Lainan lyhennys kunnalle			65 000/vuosi	65 000/vuosi	65 000/vuosi

3 KÄYTTÖTALOUSOSA

3.1 KESKUSVAALILAUTAKUNTA

3.1.1 Vaalit

Tulosalue: Vaalit

Kustannuspaikat: Eduskuntavaalit, presidentinvaalit, EU-vaalit, aluevaalit, kuntavaalit

Tilivelvolliset: Keskusvaalilautakunta, keskusvaalilautakunnan sihteeri

Valtiollisten ja kunnallisten vaalien toimittaminen; vaalipäivän äänestys ja ennakköäänestys (yleinen, koti- ja laitosäänestys).

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
10 Keskusvaalilautakunta					
TOIMINTATUOTOT (€)	7459,20	13000,00	7000,00	7240,00	7480,00
TOIMINTAKULUT (€)	-14182,12	-23000,00	-17000,00	-17590,00	-18182,00
TOIMINTAKATE (€)	-6722,92	-10000,00	-10000,00	-10350,00	-10702,00
Kokonaiskustannukset (€)	-14182,12	-23000,00	-17000,00	-17590,00	-18182,00

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Vuonna 2025 toimitetaan samanaikaisesti kahdet yleiset vaalit: aluevaalit ja kuntavaalit. Koska vaalit toimitetaan samanaikaisesti, kutsutaan niitä nimellä alue- ja kuntavaalit. Vaalipäivä on sunnuntaina 13.4.2025. Ennakköäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa molemmissa vaaleissa vastaa kunta. Molemmilla vaaleilla ovat samat aikataulut.

Vuodelle 2026 ei ole suunniteltu säännönmukaisia vaaleja. Vuonna 2027 toimitetaan eduskuntavaalit.

Vaalien toimittamiskustannuksista vastaavat pääsääntöisesti oikeusministeriö ja kunnat. Oikeusministeriön valtiollisissa vaaleissa suorittamaa kuntakorvausta ei suoriteta aluevaalien eikä kuntavaalien osalta. Vaalilain 188 §:n 2 momentin mukaan aluevaalilautakunnan kustannuksista huolehtii hyvinvointialue. Saman pykälän 3 momentin mukaan kunnan vaaliviranomaisten kustannuksista vastaa kunta, mutta aluevaaleissa hyvinvointialue korvaa kunnalle ne kustannukset, jotka aiheutuvat sille pelkästään aluevaaleista. Siitä, miten hyvinvointialue käytännössä korvaa kustannukset kunnalle, selviää myöhemmin. Valtiovarainministeriö, oikeusministeriö ja Kuntaliitto ovat yhdessä laatineet kustannuksen jakoa koskevan suosituksen. Suosituksen mukaan hyvinvointialueen maksama korvaus olisi 1,4 euroa kutakin kunnan lainvoimaiseen äänioikeusrekisteriin merkittyä äänioikeutettua kohden.

3.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA

3.2.1 Tarkastustoimi

TOIMIELIN: TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tulosalue: Tarkastustoimi

Kustannuspaikka: Tarkastustoimi

Tilivelvolliset: Tarkastuslautakunta

Valtuuston päätettävien hallinnon ja talouden tarkastusta koskevien asioiden valmistelu sekä valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi kunnassa ja kuntakonsernissa. Lisäksi tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
11 Tarkastuslautakunta					
TOIMINTAKULUT (€)	-26713,47	-38000,00	-39000,00	-40326,00	-41656,00
TOIMINTAKATE (€)	-26713,47	-38000,00	-39000,00	-40326,00	-41656,00
Laskennalliset kulut (€)	-1482,99	-1650,00	-1380,00	-1427,00	-1474,00
Kokonaiskustannukset (€)	-28196,46	-39650,00	-40380,00	-41753,00	-43130,00
Työsuunnitelman painopiste- alueet (lkm)	16,00		12,00		
Koulutukset (kpl)	1,00		2,00		
Tilintarkastajan antamat suulli- set ja kirjalliset raportit (lkm)	2,00		4,00		
Tarkastus (kpl)	10,00		9,00		
Ostetut tilintarkastuspäivät, ti- lintarkastaja (pv)	8,50		9,00		
Ostetut tilintarkastuspäivät, avustava tilintarkastaja (pv)	9,50		6,00		

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Toimikauden alussa laaditaan tarkastuslautakunnan työsuunnitelma painopistealueineen. Tarkastetaan kunnanhallituksen toimintakertomukseen sisältyvä selvitys valtuuston asettaminen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Selvitetään, mitä on tehty edellisten vuosien tarkastuksien perusteella. Seurataan toimielinten pöytäkirjoja ja päätöksiä. Yhteenvedona tarkastuksista laaditaan vuosittain valtuustolle väliarviointi ja arviointikertomus.

3.3 KUNNANHALLITUS JA VALTUUSTO

3.3.1 Yleishallinto

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS JA VALTUUSTO

Tulosalue: Yleishallinto

Kustannuspaikat: Valtuusto, kunnanhallitus, avustukset, jäsenmaksut ja maksuosuudet, hankerahat, edustus ja suhdetoiminta, toimikunnat ja työryhmät, keskustuimisto, asiointipiste, ICT-palvelut, asumispalvelut, henkilöstöpalvelut, talouspalvelut, muu toiminta, pakolaisten palvelut

Tilivelvolliset: Kunnanhallitus, kunnanjohtaja, talous- ja hallintojohtaja

Yleishallinto vastaa kunnan hallinnosta, talous- ja henkilöstöhallinnon palveluista sekä kunnanhallituksen ja valtuuston päätösten valmistelusta ja toimeenpanosta sekä asianhallinnasta ja arkistotoimesta.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Talousennitelma)	TA 2027 (Talousennitelma)
120 Yleishallinto					
TOIMINTATUOTOT (€)	277737,74	1130770,00	48000,00	49632,00	51270,00
TOIMINTAKULUT (€)	-2414374,55	-1958260,00	-2044660,00	-2112604,00	-2182314,00
TOIMINTAKATE (€)	-2136636,81	-827490,00	-1996660,00	-2062972,00	-2131044,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-16780,20	-4789,00	-13260,00	-13260,00	-13260,00
Laskennalliset tuotot (€)	1114805,35	1289740,00	1281660,00	1322090,00	1362676,00
Laskennalliset kulut (€)	-99020,98	-97580,00	-98910,00	-102274,00	-105648,00
Kokonaiskustannukset (€)	-2530175,73	-2060629,00	-2156830,00	-2228138,00	-2301222,00
Kokoukset, valtuusto (kpl)	9,00				
Kokoukset, hallitus (kpl)	15,00				
Kokoukset, vanhus- ja vammaisneuvosto (kpl)	4,00				
Kokoukset, kyläparlamentti (lkm)	4,00				

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Perustelut

Valtuuston kokouspalkkioihin varataan noin 30 000 euroa ja kunnanhallituksen kokouspalkkioihin 25 000 euroa. Valtuustokauden vaihtumiseen varaudutaan talousarviossa siten, että valtuuston kustannuspaikalle varataan koulutuksiin 5 000 euroa ja kunnanhallituksen kustannuspaikalle 7 000 euroa. Kunnanhallituksen kustannuspaikalle varataan myös 28 000 euroa kiinteistöyhtiön perustamisen mahdollisesti vaatimiin asiantuntijapalveluihin ja 30 000 euroa hankkeiden omarahoitusosuuksiin tai yhteistoimintaosuuksiin.

Yleishallinnon alaisiin avustuksiin varataan vesihuoltoavustuksiin 7 000 euroa ja vauvarahoihin 10 000 euroa. Sotaveteraanien leskien siivousavustukseen varataan 1 500 euroa.

Pohjois-Savon liiton, Kuntaliiton ja Kuopion alueen Kauppakamarin jäsenmaksuihin ja maksuosuuksiin sekä Ylä-Savon Veturi ry:n kuntarahaosuuksiin varataan yhteensä 52 000 euroa. Suunnitelmallinen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon (SISU) -hankkeeseen varataan 5 000 euroa ja Ylä-Savon romanityöryhmälle eli ns. Maaro-ohjelmalle 1 000 euroa. Seudullisiin hankeosuuksiin varataan 13 000 euroa.

Edustus- ja suhdetoimintaan varataan 10 000 euroa.

Vanhus- ja vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston ja kylä- ja yhdistysparlamentin kunkin toimintaan varataan 1 000 euroa. Kokouspalkkioihin ja matkakorvauksiin varataan 4 500 euroa vanhus- ja vammaisneuvostolle ja 1 000 euroa nuorisovaltuustolle.

Yleishallinnon kustannuspaikan toiminnassa ei ennakoida tapahtuvan merkittäviä muutoksia. Vakituisten henkilöstön määrä pysyy ennallaan. Tiedon- ja asianhallinnan jatkuvasti lisääntyvät vaatimukset ja kehittäminen työllistävät edelleen yleishallinnon henkilöstöä tulevina vuosina. Yleishallinnon kustannuspaikka sisältää kunnanhallituksen alaisen yleishallinnon sekä asianhallinnan ja arkistoinnin. Kustannuspaikalle varataan myös vuodelle 2025 määräraha määräraikaisen arkistotyöntekijän palkkaamiseen kunnan paperiarkiston ajan tasalle saattamiseksi. Kustannuspaikalle varataan määräraha määräraikaisen viestintäsihteerin palkkaamiseen kevään ajaksi.

Asiointipisteen toimintaan ei ennakoida tapahtuvan muutoksia.

Savon ICT Oy:n toimittaman asiakaskohtaisen budjetin mukaisesti ICT-palvelujen kustannuspaikalle varataan 200 600 euroa.

Asumispalveluihin varataan 42 000 euroa vuokratuluihin ja kunnan asuntojen vuokrauksen hoitopalkkio Sonkakoti Oy:lle.

Henkilöstöpalveluiden kustannuspaikalle varataan työterveyshuollon kustannuksiin 80 000 euroa ja kelakorvauksia arvioidaan saatavan noin 30 000 euroa. Työterveyshuollon nettokustannuksen arvioidaan siis olevan 50 000 euroa. Työterveyshuollon palvelut kunnalle tuottaa Pihlajalinna Oy. Henkilöstötietuihin ja henkilöstökoulutukseen varataan yhteensä 25 000 euroa.

Talospalvelut vastaa kunnan kirjanpidosta, raportoinnista Valtionkonttorille, maksuliikenteestä ja talousarvion ja tilinpäätöksen laatimisesta. Talospalveluiden kustannuspaikalle varataan 225 000 euroa tasausmaksuun, joka on vuodesta 2023 lähtien korvannut eläkemenoperusteisen maksun. Kustannuspaikan tehtäväjärjestelyt tulevat ajankohtaisiksi vuodenvaihteen jälkeen yhden taloussihteerin työpanoksen osalta eläköitymisestä johtuen. Palkkakustannusten toteuma riippuu tehtävien järjestelyn lopputuloksesta. Talospalvelujen ICT-palvelujen kustannuksiin varataan 80 000 euron (TA2024: 50 000) määräraha. Nousua selittää laskujen tiliöintitavassa tehty muutos, jossa osa ICT-palvelujen kustannuspaikalle aiemmin menneistä taloushallintojärjestelmien kustannuksista sisällytetään talospalvelujen kustannuspaikan määrärahoihin. Määrärahassa varaudutaan myös Ylä-Savon Kymppi -verkoston kanssa yhteistyössä mahdollisesti tehtävään tekoälyn käyttöönottoon ostolaskujen tiliöinnissä. Tekoälyn käyttöönottoon liittyviin henkilöstön koulutuksiin varataan 8 000 euroa. Uudistuksen tarkemmat kustannukset täsmentyvät talousarviovuoden aikana.

Toimialahallinto- ja talospalvelut vastaavat teknisen toimialan ja sivistystoimialan hallinto- ja taloustehtävistä. Kustannuspaikalla ei arvioida tapahtuvan merkittäviä muutoksia. Kustannuspaikalla varaudutaan rakennusvalvonnan palvelusihteerin työsuhteen jatkamiseen määräraikaisena vuoden 2025 ajan, koska kiinteistöverotusta ja rakennusvalvonnan järjestämistä koskevat selvitykset eivät ole vielä valmistuneet. Eläköityvän

taloussihteerin tehtävien uudelleenjärjestelyllä voi olla vaikutuksia kustannuspaikan palkkakustannuksien ja kaantumiseen kustannuspaikkojen kesken.

Muu toiminta sisältää verotuskustannukset, joihin varataan 37 800 euroa, vakuutukset, joihin varataan 10 000 euroa sekä löytöeläinpalvelut, joihin varataan 6 900 euroa.

Pakolaisten palvelut -kustannuspaikalle varataan 30 000 euroa myöhemmin määrittyviin yhteistoimintaosuuksiin. Työllisyysalueudistuksen yhteydessä kehittyviä kotoutumispalveluja ja niihin liittyvää yhteistyösopimusta lisälmen kaupungin kanssa valmistellaan syksyn 2024 aikana. Kustannuspaikalle arvioidaan tuloksi 10 000 euron edestä kotoutumispalvelujen järjestämisestä valtiolta aiheutuvia laskennallisia korvauksia.

3.3.2 Työllistäminen

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS JA VALTUUSTO

Tulosalue: Työllistäminen

Kustannuspaikat: Työpaja, työllistämishankkeet, työmarkkinatuen kuntaosuus, nuorten kesätyöllistäminen

Tilivelvolliset: Kunnanhallitus, työllisyssihteeri, talous- ja hallintojohtaja

Työllistämisen tulosalue tarjoaa nuorille ja pitkäaikaistyöttömille mahdollisuuksia työllistymiseen ja työelämään tai koulutukseen sijoittumiseen. Panostamalla nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen edistään kuntalaisten ja erityisesti nuorten hyvinvointia ja ehkäistään syrjäytymistä.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
160 Työllistäminen					
TOIMINTATUOTOT (€)	191187,58	198610,00	43850,00	45341,00	46833,00
TOIMINTAKULUT (€)	-612106,82	-753570,00	-1051270,00	-1087020,00	-1122902,00
TOIMINTAKATE (€)	-420919,24	-554960,00	-1007420,00	-1041679,00	-1076069,00
Laskennalliset tuotot (€)	163,20	0,00	0,00	0,00	0,00
Laskennalliset kulut (€)	-33141,32	-48100,00	-31450,00	-32519,00	-33593,00
Kokonaiskustannukset (€)	-645248,14	-801670,00	-1082720,00	-1119539,00	-1156495,00
Työllistettyjen määrä (kpl)	24,00				
Työttömät työnhakijat (lkm)	157,00				
Asiakkaat, 300 pv passiivista työmarkkinatukea saaneet (hlö)	33,00				
Valmennettavat (lkm)	56,00				
Valmennettavat, alle 29v (lkm)	25,00				

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Tavoitteet

Menestystekijä	Tavoite	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo 2025–2027
Elinkeinoelämän kehittäminen	Työllisyyden parantaminen, työttömyysprosentti alle 11	Turvaamme oman työllistämisyksikön toiminnan	Työttömyysprosentti	Työttömyysprosentin vuosittainen keskiarvo alle 11 %

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen	Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy	Ehkäisemme lasten ja nuorten syrjäytymistä ja tuemme nuorten työllistymistä ja opiskelua	Nuorten kesätyöllistämiseen varatun määrärahan käyttö	Nuorten kesätyöllistämiseen varatulla määrärahalla työllistetty vähintään 38 nuorta
--	---	--	---	---

Perustelut

Työllistämisen tulosalue tarjoaa nuorille ja pitkäaikaistyöttömille mahdollisuuksia työllistymiseen ja työelämään tai koulutukseen sijoittumiseen. Panostamalla nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen edistetään kuntalaisten ja erityisesti nuorten hyvinvointia ja ehkäistään syrjäytymistä. Vuoden 2025 alusta voimaan astuvan työllisyysalueuudistuksen myötä henkilö- ja yritysasiakkaiden työvoimapalveluista tulee osa kuntien lakisääteisiä peruspalveluita. Sonkajärvi tulee kuulumaan yhdessä Iisalmen, Vieremän, Kiuruveden ja Pielaveden kanssa Ylä-Savon työllisyysalueeseen vastuukuntamallilla, jossa hallinnoijana on Iisalmen kaupunki. Työvoimapalvelun palvelupiste tulee olemaan Sonkajärvellä lähellä asiakkaita.

Kuntaan työllistettävien määrässä tulee tapahtumaan muutoksia työllisyysalueuudistuksen yhteydessä. Rahoitusjärjestelmän kannustimet muuttuvat siten, että palkkatukea ei enää haeta kunnalle työllistämiseen eli työttömän palkkaamiseen on löydettävä täysimittaiset määrärahat toimielinten kustannuspaikoilta. Toimielinten talouden lisäksi muutoksella on vaikutuksia suoraan työllistämisen tulosalueen toimintaan. Kunta on ollut pääasiallinen palkkatuella työllistäjä alueella eli käytännössä palkkatuen hyödyntäminen asiakkaan työllistymisen edistämässä päättyy, mikä voi johtaa työllisyysjaksojen pidentymiseen ja sitä kautta työmarkkinatukikustannusten kasvuun.

Työpaja 1651

Vuonna 2025 työpajalla toteutetaan työllistymistä tukevaa palvelua, kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeilua sekä oppilaitosyhteistyönä työpaikalla järjestettävää koulutusta. Kunnan omaa työllistymistä tukevaa palvelua voidaan käyttää joustavasti asiakkaan siirtymävaiheessa toiseen palveluun tai jos muuta sopivaa palvelua ei ole tiedossa. Työllistymistä tukeva palvelu ja kuntouttava työtoiminta voivat toimia ensimmäisenä askeleena matkalla kohti markkinaehtoista työllistymistä henkilöille, joilla on sosiaalisista tai terveydellisistä syistä työkykyyn liittyviä haasteita. Työllistämisen tulosalueella kiinnitetään erityistä huomiota työllistämistoimien oikea-aikaisuuteen ja saumattomaan ohjaukseen palvelusta toiseen. Vuoden 2025 alusta alkaen Sonkajärven ja Sukevan työpajojen kirpputoritoiminnan aukioloaikoja muutetaan siten, että yhden työntekijän työaika riittää pitämään kirpputoreja avoinna sekä ohjaamaan valmentautujia kirpputoritoiminnassa.

Työpajan ohjaustoiminnassa varaudutaan noin kahden ja puolen henkilötyövuoden palkkakustannuksiin. Lisäksi työpajan määrärahoihin varataan 26 000 euroa määräraha nuorten kesätyöjaksoihin, välttämättömiin sijaiskustannuksiin ja työllistämiseen.

Työpajan kustannuspaikan alle ovat aiemmin kuuluneet sisäisen työllistämispalvelun tuotot ja kulut. Työpaja on vastannut palkkatukityöllistettävien palkanmaksusta, palkkatukien maksatusten hakemisesta ja kulujen sisäisestä laskuttamisesta toimialoilta. Työllisyysalueuudistuksen myötä palkkatukityöllistäminen kuntaan käytännössä päättyy, mikä lopettaa kustannuspaikan kautta kulkeneet palkkakustannukset (TP2023: 56 000) ja työllistämistukierät (KP yhteensä TP2023: 70 000 euroa). Työpajan omaan toimintaan kohdistuneet työllistämistuet ovat olleet kustannuspaikalle merkittävä tuloerä.

Työmarkkinatuen kuntaosuus 1652

Kunnat rahoittavat osan työttömyyden perusteella maksetusta työmarkkinatuesta ja lisäksi vuoden 2025 alusta alkaen kunnat rahoittavat osan Kelan maksamasta peruspäivärahasta sekä työttömyyskassojen

maksamasta ansiopäivärahasta. Kunnan rahoitusvastuu koskee jatkossa myös työttömyystukea, joka maksetaan työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Kunta maksaa työmarkkinatuesta sitä suuremman osan, mitä kauemmin henkilö on ollut työttömänä ja vuoden 2025 alusta alkaen kunnan maksuvelvollisuus alkaa aikaisemmin. Työmarkkinatuen saajan kotikunta rahoittaa työttömyyden ajalta maksetusta työmarkkinatuesta seuraavasti:

10 % työttömyyspäiviltä 101–200,
 20 % työttömyyspäiviltä 201–300,
 30 % työttömyyspäiviltä 301–400,
 40 % työttömyyspäiviltä 401–700 ja sen jälkeen kotikunnan rahoitusosuus suurenee 50 %:iin.

Lisäksi työssäoloehdon kertymistä koskeva sääntely on muuttunut 2.9.2024 alkaen niin, että työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on kerryttänyt 28 kuukauden tarkastelujaksolla vähintään 12 työssäoloehtokuukautta. Työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuminen ei enää kerrytä työssäoloehdotusta.

Aktiivisella työllisyysneuvonnalla ja onnistuneella siirtymällä työllisyysalueelle voidaan vaikuttaa rahoitusmallin muutoksen vaikutuksiin Sonkajärven kuntaan. Uuden mallin mukaisista työttömyysturvan rahoitukseen liittyvistä kustannuksista ei ole saatavissa tarkkaa arviota. Kustannuspaikalla varaudutaan 350 000 euron kustannuksiin (TA2024: 200 000) eli 75 % nousuun kustannuksissa.

Työllistämishankkeet 1657 (Nuorten työpaja ja muut yhteistyöhankkeet)

Nuorten työpajatoiminta tarjoaa alle 29-vuotiaille nuorille mahdollisuuksia ohjattuun ja tuettuun työtoimintaan. Nuorilla on mahdollisuus tutustua työelämään ja saada tai ylläpitää ammattitaitoa erilaisissa työtehtävissä. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on selkiyttää nuorten ammatinvalintaa, ylläpitää jo olevaa ammattitaitoa, tukea opintoihin hakeutumiseen tai edistää opintojen etenemistä. Kunta hakee Itä-Suomen aluehallintovirastolta avustusta nuorten työpajatoimintaan kahden työpajaohjaajan palkkauskustannuksiin. Nuorten työpajan toimintakatteeksi arvioidaan avustuksen jälkeen -14 000 euroa.

Vuodelle 2025 työllisyyden parantamisen yhteistyöhankkeisiin varataan kunnan maksuosuutta yhteensä 9 000 euroa. Tähän summaan sisältyy muun muassa lisälmen nuorison tuki ry:n (INTRY) Omaks hommaks -hankkeen maksuosuus 3 666 euroa ja Toimi-säätiön Täsmät-hankkeen maksuosuus 2 156 euroa.

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on muuttumassa vuodelle 2025 työllistymisen monialaiseksi edistämiseksi eli TYM-työksi. Työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (381/2023) mukaan työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallissa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömän monialaisen palvelutarpeen, suunnittelevat ja yhteensovittavat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi sekä vastaavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. TYM-työn rahoitus kuuluu työllisyysalueen rahoitukseen. TYP-työhön ei siis varata edellisten vuosien tapaan erillistä määrärahaa.

Työllisyysalueiden aloittaessa toimintansa 1.1.2025 työllisyyden kuntakokeiluun liittyvät kustannukset poistuvat työllistämishankkeiden kustannuspaikalta.

Nuorten kesätyöllistäminen 1659

Nuorten kesätyöllistämiseen varataan 19 000 euroa (TA2024 17 000 euroa). Määrärahalta pystytään tukemaan ainakin 47 nuoren työllistymistä. Tukisumma nuorta kohden on 400 euroa. Tuki voi kohdistua myös yli 47 nuorelle, jos tukea haetaan kuukautta lyhyempiin työsuhteisiin. Vuonna 2024 kesätyöllistämistukea haettiin yhteensä 46 nuoren työllistämiseen ja nuoren yrittäjän työllistämistukea haki kolme nuorta. Nuorten

kesätyöllistämisen määräraha ei sisällä kunnalle kesätöihin tulevien nuorten palkkakustannuksia, jotka varataan määräaikaisten työntekijöiden palkkakustannuksiin työpajan kustannuspaikalle.

Työllisyysalueen palvelut 1660

Tulosalueelle perustetaan uusi kustannuspaikka lisälmen kaupungin tuottamien työllisyysalueen palvelujen maksuosuuksia varten. Kustannuspaikalle varataan 400 000 euron määräraha maksuosuuksiin.

3.3.3 Ruokapalvelu

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS JA VALTUUSTO

Tulosalue: Ruokapalvelu

Kustannuspaikat: Sonkajärven yhtenäiskoulun keittiö ja Sukevan koulun keittiö

Tilivelvolliset: Kunnanhallitus, ruokapalvelupäällikkö, talous- ja hallintojohtaja

Ruokapalvelu valmistaa ravitsevaa, terveellistä ja taloudellista ruokaa kunnan sivistystoimen yksiköihin asiakkaiden erityistarpeet huomioiden. Yhtenäiskoulun keittiö valmistaa koulun lisäksi Sonkajärven päivä- ja vuorohoidon ateriat. Sukevan koulun keittiö valmistaa koulun ja Sukevan päiväkodin ateriat.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
170 Ruokapalvelu					
TOIMINTATUOTOT (€)	567955,41	556290,00	576700,00	596302,00	615980,00
TOIMINTAKULUT (€)	-488629,65	-520830,00	-536050,00	-554269,00	-572553,00
TOIMINTAKATE (€)	79325,76	35460,00	40650,00	42033,00	43427,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-38635,04	-31502,00	-12840,00	-12840,00	-12840,00
Laskennalliset kulut (€)	-46042,71	-44610,00	-39820,00	-41174,00	-42532,00
Kokonaiskustannukset (€)	-573307,40	-596942,00	-588710,00	-608283,00	-627925,00
Ateriasuoritteet, koulukeskus (kpl)	94931,00		92940,00		
Ateriasuoritteet, Sukevan koulu (kpl)	16507,00		15150,00		
Ateriasuoritteet yhteensä (kpl)	111438,00		108090,00		
kustannus € / ateriasuorite, koulukeskus (€)	4,13		4,90		
kustannus € / ateriasuorite, Sukevan koulu (€)	6,53		8,00		
kustannus € / ateriasuorite, koko ruokahuolto (€)	4,73		5,30		
Asiakaskyselyn toteuttaminen ruokahuollon yksiköissä joka toinen vuosi (vuosi)	2023,00		2025,00		
Suosittelujen mukaiset ruoka- ohjeet käytössä (Kouluruoka- suositus 2017, ikääntyneiden ruokasuositus 2020,	1,00		1,00		

sairaalaruokasuositus 2010) 0

= ei käytössä, 1 = käytössä

(arvo)

Lähiruuan käyttö (%)	18,00	20,00
----------------------	-------	-------

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Perustelut

Yleinen hintojen nousu näkyy edelleen erityisesti elintarvikkeissa. Ruokapalvelun tuotantokustannusten arvioidaan nousevan vuonna 2025 noin 15 000 eurolla eli 3 %:lla. Tästä syystä ateriasuoritteiden hintoja joudutaan nostamaan vastaavasti. Yksikköhintaan vaikuttaa myös pienenevä oppilasmäärä, koska kiinteitä kustannuksia ei pystytä vähentämään samaa tahtia suoritemäärän kanssa. Lähiruuan käyttöä entisestään lisätään.

3.3.4 Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS JA VALTUUSTO

Tulosalue: Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Kustannuspaikat: Kunnan muu sosiaali- ja terveystoimi

Tilivelvolliset: Kunnanhallitus, kunnanjohtaja

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
180 Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen					
TOIMINTATUOTOT (€)	15428,25	0,00	0,00	0,00	0,00
TOIMINTAKULUT (€)	-376333,38	-403410,00	-465190,00	-481007,00	-496879,00
TOIMINTAKATE (€)	-360905,13	-403410,00	-465190,00	-481007,00	-496879,00
Kokonaiskustannukset (€)	-376333,38	-403410,00	-465190,00	-481007,00	-496879,00

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkinnän tuottaa Sonkajärven kunnalle vastuukuntamallilla Iisalmen kaupunki. Palvelujen maksuosuuteen varataan 320 000 euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöavustuksiin varataan 60 000 euroa, joista Päiväkeskus Pysäkki ry:lle 10 000 euroa ja Sonkajärven Mielenterveyskerho ry/Arjen Askeleelle 10 000 euroa. Kunnanhallitus päättää lopun 40 000 euron määrärahan jakamisesta kahden avustusta saavan järjestön kesken sopimus pohjaisesti.

Perheentalon toimintaan varataan 4 000 euroa. Perheentalon toimintaan tarvittavan henkilöstön palkkakulut on budjetoitu varhaiskasvatuksen tulosalueelle. Lapsi- ja perheparlamentin kokouskustannuksissa avustamiseen varataan 1 000 euroa.

Kustannuspaikalle varataan 20 000 euroa osallistuvan budjetoinnin projektin toteuttamiseen. Hyte-työryhmä toteuttaa osallistuvan budjetoinnin kuntalaisäänestyksen ja tekee kunnanhallitukselle esityksen määrärahan käytöstä.

Terveellisten ruokailutottumusten oppiminen edistää terveyttä ja hyvinvointia. Kouluilla tarjottavien välipalojen laadun ja kattavuuden kehittämiseen varataan 18 000 euroa.

3.3.5 Elinkeinojen kehittäminen

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS JA VALTUUSTO

Tulosalue: Elinkeinojen kehittäminen

Kustannuspaikat: Elinkeinotoimi, maaseututoimi

Tilivelvolliset: Kunnanhallitus, kunnanjohtaja

Elinkeinojen kehittäminen kuntastrategian mukaisesti. Maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävät hoitaa maaseutuhallinnon palvelujen järjestämissopimuksen mukaisesti Iisalmen kaupunki.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
190 Elinkeinojen kehittäminen					
TOIMINTATUOTOT (€)	22433,13	0,00	0,00	0,00	0,00
TOIMINTAKULUT (€)	-222564,54	-266040,00	-206000,00	-213004,00	-220033,00
TOIMINTAKATE (€)	-200131,41	-266040,00	-206000,00	-213004,00	-220033,00
Laskennalliset kulut (€)	-6887,88	-7250,00	-10530,00	-10888,00	-11247,00
Kokonaiskustannukset (€)	-229452,42	-273290,00	-216530,00	-223892,00	-231280,00

TP=Tiilin päätös TA=Talousarvio

1911 Elinkeinotoimi

Kustannuspaikalle budjetoidaan 120 000 euron määräraha elinvoimatyöhön, josta varataan 25 000 euroa aluekehitysrahaan ja sen hallinnointikuluihin, 10 000 euroa yhteistyöhön Eukonkanto Oy:n kanssa, 7 000 euroa yhteismarkkinointityöryhmän toimintaan ja 3 000 euroa Iisalmen ja tienoot -yhteismarkkinointiin. Ylijäävä osuus määrärahasta käytetään kunnanhallituksen ja valtuuston myöhemmin määrittelemällä tavalla.

1951 Maaseututoimi

Kunnan maaseutuhallinnon tehtäviä hoitaa Ylä-Savon maaseutupalvelut. Sonkajärvellä on maaseutupalvelujen toimipiste. Sonkajärven maksuosuuteen maaseutuhallinnon palveluista varataan 86 000 euroa.

3.3.6 Kunnanhallitus ja valtuusto yhteensä

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Taloussuunnitelma)	TA 2027 (Taloussuunnitelma)
12 Kunnanhallitus ja valtuusto					
TOIMINTATUOTOT (€)	1074742,11	1885670,00	668550,00	691275,00	714083,00
TOIMINTAKULUT (€)	-4114008,94	-3902110,00	-4303170,00	-4447904,00	-4594681,00
TOIMINTAKATE (€)	-3039266,83	-2016440,00	-3634620,00	-3756629,00	-3880598,00
Poistot ja arvonalentumiset					
(€)	-55415,24	-36291,00	-26100,00	-26100,00	-26100,00
Laskennalliset tuotot (€)	1114968,55	1289740,00	1281660,00	1322090,00	1362676,00
Laskennalliset kulut (€)	-185092,89	-197540,00	-180710,00	-186855,00	-193020,00
Kokonaiskustannukset (€)	-4354517,07	-4135941,00	-4509980,00	-4660859,00	-4813801,00

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

3.4 SUKEVAN ALUELAUTAKUNTA

3.4.1 Sukevan alueen palvelut

TOIMIELIN: SUKEVAN ALUELAUTAKUNTA

Tulosalue: Sukevan alueen palvelut

Kustannuspaikat: Aluehallinto, alueen kehittäminen, Sukevan asiointipiste

Tilivelvolliset: Sukevan aluelautakunta, va työllisyys sihteeri, kunnaninsinööri

Sukevan aluelautakunta turvaa ja kehittää yhteistyössä muiden lautakuntien kanssa kunnalliset lähipalvelut Sukevan alueen asukkaille ja vahvistaa Sukevan alueen yhteisöllisyyttä.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
20 Sukevan aluelautakunta					
TOIMINTATUOTOT (€)	23082,46	19000,00	19000,00	19646,00	20294,00
TOIMINTAKULUT (€)	-117320,53	-102390,00	-114250,00	-118133,00	-122023,00
TOIMINTAKATE (€)	-94238,07	-83390,00	-95250,00	-98487,00	-101729,00
Laskennalliset tuotot (€)	44114,99	61690,00	56450,00	58369,00	60295,00
Laskennalliset kulut (€)	-10989,41	-13710,00	-8070,00	-8344,00	-8619,00
Kokonaiskustannukset (€)	-128309,94	-116100,00	-122320,00	-126477,00	-130642,00
Asiakastyytyväisyys, asiointi- piste ()	4,00				
Harjoitusvuorot, liikuntasali (kpl)	24,00				
Käyttäjät, kuntosali (hlö)	148,00				
Tapahtumat (kpl)	5,00				
Kävijät tapahtumissa (hlö)	3500,00				

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Perustelut

Sukevan aluelautakunnalle talousarvioraamissa varatun toimintakatteen muutos edeltävään toimintavuoteen 2023 verrattuna on 34 000 euroa. Talousarvioraamissa annettu toimintakate jakautuu kustannuspaikkojen välillä seuraavasti: 2011 Aluehallinto -12 480 euroa, 2013 Alueiden kehittäminen -20 730 euroa ja 2015 Sukevan asiointipiste -50 180 euroa.

Pääosa toimintakatteesta varataan Sukevan asiointipisteen palvelujen ylläpitämiseen. Kirjaston yhteydessä olevalta asiointipisteeltä kuntalaiset saavat muun muassa Postin, Matkahuollon, VR:n lipunmyynnin ja Kelan asiointipisteen päivittäiset palvelut. Asiointipisteen suurimmat menoerät ovat palkat, tilavuokrat ja posti- ja kuriiripalvelut.

Sukevan alueen elinvoimaisuutta ja viihtyisyyttä edistetään yhteistyössä yritysten, järjestöjen ja asukkaiden kanssa. Alueen kehittämisen kustannuspaikan toimintakate menee pääasiassa jääalueiden, hiihtolatujen ja muiden liikuntapaikkojen kunnossapidosta syntyviin kuluihin. Huolehtimalla harrastamisen ja liikkumisen puitteiden ajantasaisuudesta sukevalaisia kannustetaan omaehtoiseen liikkumiseen ja aktiiviseen elämäntapaan. Kustannuspaikalle varataan 1 000 euroa tapahtumien järjestämiseen ja 2 000 euroa hankkeisiin tai niiden omaraahoitusosuuksiin. Kustannuspaikalle varataan 1 000 euroa painatuskustannuksiin siltä varalta, että 5.10.2023 kokouksessa käsiteltävän mainostauluprojektin kustannukset ajoittuvat vuoden vaihteen yli.

Aluehallinnon kustannuspaikalle varataan määräraha aluelautakunnan toimintaan ja kokoushallintoon liittyviin palkkoihin ja palkkioihin.

3.5 SIVISTYSLAUTAKUNTA

3.5.1 Varhaiskasvatus

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

Tulosalue: Varhaiskasvatus

Kustannuspaikat: Sonkajärven päiväkodit, Männikön päiväkotit, perhepäivähoito, lasten kotihoidontuki

Tilivelvolliset: Sivistyslautakunta, lautakunnan esittelijä, varhaiskasvatuksen vastaava viranhaltija, päiväkodinjohtajat

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien ja muiden lapsiperheitä tukevien tahojen kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatus-työssä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Varhaiskasvatusta järjestetään Sonkajärvellä kolmessa kunnallisessa päiväkodissa: Nallemuori, Nallela ja Männikkö sekä kolmessa perhepäivähoitokodissa. Esiopetusta järjestetään Sonkajärven Yhtenäiskoulun esiopetusryhmässä. Samassa ryhmässä tarjotaan myös esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Sukevan alueella esiopetusta ja sitä täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään Männikön päiväkodissa

Vuorohoitoa järjestetään Nallemuorin ja Männikön päiväkodeissa.

Kunnassamme maksetaan myös kotihoidon tuen kuntalisää, jonka suuruudesta ja myöntämiskriteereistä päättää sivistyslautakunta.

Sonkajärvellä toimii lapsiperheiden kohtaamispaikka Perheentalo, jossa perheet voivat tavata toisiaan sekä kuntamme lapsiperhetyötä tekeviä henkilöitä. Perheentalon toimintaa toteutetaan järjestöjen ja kunnan yhteistyönä.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Talousennitelma)	TA 2027 (Talousennitelma)
290 Varhaiskasvatus					
TOIMINTATUOTOT (€)	169336,11	94000,00	131000,00	135454,00	139923,00
TOIMINTAKULUT (€)	-1732693,45	-1951150,00	-2012480,00	-2075751,00	-2144262,00
TOIMINTAKATE (€)	-1563357,34	-1857150,00	-1881480,00	-1940297,00	-2004339,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-1132,33	-4108,00	-3760,00	-3760,00	-3760,00
Laskennalliset tuotot (€)	20002,71	21300,00	21300,00	21300,00	21300,00
Laskennalliset kulut (€)	-182839,87	-219640,00	-226810,00	-233798,00	-240811,00
Kokonaiskustannukset (€)	-1916665,65	-2174898,00	-2243050,00	-2313309,00	-2388833,00
3 vuotta täyttäneet, lisä- keä tarvitsevat tai kahden- paikkalaiset (hlö)	6,00		4,00		

Erityistä tukea tarvitsevien osuus asiakkaista (%)	6,59	4,04		
Lapsia kotihoidon tuella (hlö)	61,00	55,00	55,00	55,00
Varhaiskasvatuspaikat (kpl)	112,00	112,00	105,00	105,00
Perhepäivähoitopaikat (kpl)	12,00	12,00	12,00	12,00
0-6-vuotiaat (hlö)	147,00	130,00	125,00	120,00
0-6-v lasten osuus väestöstä (%)	4,00	3,50	3,50	3,50
Varhaiskasvatuksessa lapsia 0-6-vuotiaista (%)	76,00	80,00	80,00	80,00
Kotihoidontuki, €/lapsi (€)	1684,00	1800,00	1800,00	1800,00
Vaka: kustannus/lapsi (€)	14031,00	15000,00	15000,00	15000,00
Hoitopaikan hinta /l vuosi (€)	12674,00			

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Perustelut

Varhaiskasvatus on lakisääteinen palvelu, jonka järjestämistä ohjaa Varhaiskasvatuslaki ja -asetus sekä valtakunnallinen Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet ja Sonkajärven paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Esiopetusta ohjaa Perusopetuslaki ja -asetus sekä valtakunnallinen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen Sonkajärven esiopetuksen opetussuunnitelma.

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus saada laadukasta, suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Kunnan on järjestettävä laissa säädettyä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä on noudatettava lain määrittämiä aikarajoja.

Varhaiskasvatuslaki- ja asetus määrittelevät varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksen ja yhtä aikaa läsnä olevien lasten maksimimäärän. Lain edellyttämä lapsen tuki on huomioitava ryhmän toiminnassa, henkilöstömitoituksessa ja/tai ryhmän rakenteessa.

Varhaiskasvatuksen talousarviossa vuodelle 2025 on vakituisten työntekijöiden palkkauskulujen lisäksi varauduttu sijaisten ja määräaikaisten työntekijöiden tarpeeseen lakisääteisen henkilöstömitoituksen varmistamiseksi ja varhaiskasvatuksen kysynnän kasvun sekä lasten tuen järjestämisen vuoksi. Varhaiskasvatukseen ohjautuu entistä enemmän alle 3- vuotiaita lapsia ja sen vuoksi Nallelan päiväkodin lisäryhmän tarve vuoden 2025 alkupuoliskolla todentuu. Vuorohoidon järjestämiseksi tarvittava henkilöstömäärä saattaa vaihdella kausittain hyvinkin paljon. Etenkin viikonloppu- ja yöhoidon järjestäminen vaatii henkilöstöressurssin lisäämistä. Tämä on huomioitu talousarviossa sijaisten ja määräaikaisten työntekijöiden henkilöstökuluissa.

Varhaiskasvatus koordinoi Perheentalon toimintaa. Perheentalo on avoinna perjantaisin. Perheentalon toiminnan henkilöstökulut sisältyvät varhaiskasvatuksen henkilöstömenoihin. Perheentalon ohjaajan tehtävässä toimii 1 pv/vko varhaiskasvatuksen vakituinen kasvatusvastuullinen työntekijä. Tämä järjestely saattaa aiheuttaa sijaiskuluja ko. päivänä lapsiryhmään. Varhaiskasvatuksen henkilöstömenoissa on huomioitu myös Perheentalon osa- aikaisen ryhmäavustajan palkkauskulut.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuottojen arvioidaan alenevan aikaisemmasta 1.8.2024 voimaantulleen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen indeksitarkastuksen vuoksi. Varhaiskasvatuspaikkojen myynti ja osto naapurikunnilta

on huomioitu talousarviossa.

Vuoden 2025 aikana varhaiskasvatuksen asiakasjärjestelmän (Effic) päivitys jatkuu. Järjestelmän uusiutuessa varaudutaan myös uusien toiminnallisuuksien käyttöönottoon. Em. muutokset ja ICT-palvelujen hintojen nousuminen on huomioitu talousarviossa. Muutosten vaatimiin koulutuksiin on varauduttu koulutusmäärärahoissa.

Kotihoidontuen kuntalisään on tehty 30.000 euron varaus vuodelle 2025. Vuoden 2025 kuntalisän myöntämisen kriteereistä päättää sivistyslautakunta. Lasten kotihoidon tukeen on tehty 105 000 euron varaus.

Varhaiskasvatuksessa keskeistä on varhaiskasvatuksen laadun ylläpitäminen ja kehittäminen. Sonkajärven kunnan varhaiskasvatuksen laatua arvioidaan Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvin) suositusten mukaisesti nostamalla vuosittain arvioinnin ja kehittämisen kohteeksi painopistealueena olevia laadun kriteereitä. Vuoden 2025 aikana aloitetaan valmistelutyö Karvin ylläpitämän Valssi- laadunarviointijärjestelmän käyttöönottamiseksi. Valssi on digitaalinen palvelu, jolla voidaan toteuttaa arviointitiedonkeruita, saada toimijakohtaisia arviointiraportteja, tuottaa arvioinnin toimipaikkakohtaisia yhteenvetoja sekä julkaista lakisääteisiä arviointituloksia.

Varhaiskasvatuksen laatua ylläpidetään säännöllisellä toiminnan suunnittelulla ja sen arvioinnilla. Tärkeää laadun kehittämisessä on henkilöstön täydennyskoulutuksesta huolehtiminen.

Sonkajärven kuntastrategiassa on määritelty viisi menestystekijää vuosille 2022–2025. Varhaiskasvatuspalveluita suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään menestystekijöiden pohjalta.

Varhaiskasvatuksen painopistealueita vuodelle 2025 ovat:

Leikki ja leikkiympäristöjen kehittäminen
Lapsen kielellinen kehitys: lukeminen
Liikkuva lapsi ja perhe
Perinnetaidot ja lähiruoka

Koululaisten kesäkerhoon varataan 5 000 euroa.

Kuntastrategian mukaiset tavoitteet ja mittarit vuosille 2022–2025

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo 2024	Toteuma 2024
Yhdessä tehden	Vaalimme laadusta varhaiskasvatusta	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimis- ja arviointikertojen määrä Asiakastyytyväisyyskyselyssä kysytään pitävätkö vanhemmat lapsen	Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan 1x vuosi ja sitä arvioidaan vähintään 1Xvuosi, 100 % lapsista Vastausten keskiarvo vähintään hyvä (asteikolla 1-5 arvot 3)	

		varhaiskasvatussuunnitelman laatimiskeskusteluja hyödyllisenä		
Yhdessä tehden	Vaalimme laadukasta varhaiskasvatusta	Ryhmäkohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimis- ja arviointikertojen määrä	Ryhmäkohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan 1x vuosi ja sitä arvioidaan vähintään 1Xvuosi, 100 % ryhmistä	
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on kunnan voimavara	Mahdollistamme henkilöstön kehittymisen työuralla	Täydennyskoulutukseen osallistumisen määrä henkilö/koulutuskerat/vuosi	vähintään 2 X täydennyskoulutus/ vuosi toteutuu 90 % työntekijöistä	
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on kunnan voimavara	Mahdollistamme henkilöstön kehittymisen työuralla	Kehittämispäivien/- iltojen määrä / työtiimi/vuosi	vähintään 2 X kehittämispäivä/-ilta/ vuosi toteutuu 100 % tiimeistä	
Järjestämme keskeiset kunnalliset palvelut lähellä	Varhaiskasvatuspalvelut	Asiakastyytyväisyyskyselyssä kysytään kuinka varhaiskasvatuspalvelut palvelevat perheiden arkea	Vastausten keskiarvo vähintään hyvä (asteikolla 1-5 arvosana 3)	

3.5.2 Koulutoimi

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

Tulosalue: Koulutoimi

Sonkajärven Yhtenäiskoulu, luokat 1–6 ja 7–9, Sukevan koulu, Sonkajärven lukio, koulutoimen hallinto, koululaisten iltapäivätoiminta, esiopetus

Tilivelvolliset: Sivistyslautakunta, koulujen rehtori

Kustannuspaikat: Yhtenäiskoulu, luokat 1–6 ja 7–9, Sukevan koulu, Sonkajärven lukio, koulutoimen hallinto, koululaisten iltapäivätoiminta, esiopetus

Tilivelvolliset: Sivistyslautakunta, koulujen rehtori

Sonkajärven koulut toimivat kahdessa keskuksessa: Sonkajärven koulukeskuksessa ja Sukevan perhepalvelukeskuksessa. Perusopetuksen tehtävänä on taata kaikille kunnassa asuville lapsille tasapuoliset ja suotuisat olosuhteet kasvulle, oppimiselle ja kehitykselle.

Sonkajärven lukiokoulutuksen tarkoituksena on tarjota opiskelijoille monipuoliset jatko-opintovalmiudet kotipaikkakunnan yleislukiossa. Koulujen yhteistyön avulla toiminta on taloudellista ja herkästi muutoksiin sopeutuvaa.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
300 Koulutoimi					
Koko Koulutoimi					
TOIMINTATUOTOT (€)	345291,53	193910,00	139680,00	144429,00	149195,00
TOIMINTAKULUT (€)	-4863543,27	-4835910,00	-4963440,00	-5121213,00	-5290164,00
TOIMINTAKATE (€)	-4518251,74	-4642000,00	-4823760,00	-4976784,00	-5140969,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-27,27	-10000,00	-9950,00	-9950,00	-9950,00
Laskennalliset tuotot (€)	93231,37	243640,00	244780,00	252363,00	259995,00
Laskennalliset kulut (€)	-384945,88	-606480,00	-630350,00	-651055,00	-671834,00
Kokonaiskustannukset (€)	-5248516,42	-5452390,00	-5603740,00	-5782218,00	-5971948,00
Esiopetus, Koulukeskus (hlö)	25,00		18,00		
Esiopetus, Sukevan koulu (hlö)	3,00		6,00		
Oppilaat, erityinen tuki 20.9. (hlö)	34,00		31,00		
Oppilaat, tehostettu tuki 20.9. (kpl)	51,00		45,00		

Oppilaat, maahanmuuttajat 20.9. (hlö)	9,00	1,00
Tuntiresurssi, perustunnit (h)	352,00	652,00
Tuntiresurssi, muut tehtävät (h)	32,00	10,00
Tunnit / oppilas (h)	1,25	2,25
Luokkien määrä (kpl)	22,00	19,00
Opetushenkilökunta / oppilas (hlö)	0,12	0,12
Vakituiset erityisopettajat ja erityisluokanopettajat (hlö)	4,20	4,20
Erityisopettajat / oppilas (hlö)	0,01	0,01
Koulunkäyntiavustajat / oppilas (hlö)	0,04	0,03
Kouluruokailun kokonaiskustannukset € (€)		328530,00
Kouluruokailu / oppilas (€)	-1365,65	-1453,13
Kuljetettavat oppilaat (hlö)	171,00	184,00
Kuljetuskustannukset (€)	423748,32	488619,00
Kuljetuskustannukset / kuljetettava oppilas (€)	-3348,22	-3442,94
Pinta-ala, m ² (m ²)	7723,00	14603,00
Asiakkaat (hlö)	43,00	36,00
Tuotot / asiakas (€)	10198,21	10679,44
Toimintakulut / asiakas (€)	-122057,89	-155383,06
Toimintakate / asiakas (€)	-111859,68	-144703,61
Kulut / asiakas (€)	-122058,52	-155659,44
Netto / asiakas (€)	-111860,31	-144980,00
Oppilaat, Sukevan koulu (hlö)	30,00	29,00
Oppilaat, Sonkajärven yhteis- näiskoulu lk:t 1–6 (hlö)	162,00	156,00
Oppilaat, Sonkajärven yhteis- näiskoulu lk:t 7–9 (hlö)	116,00	109,00
Opettajia (virassa) (hlö)	32,00	34,00
Vakituiset koulunkäynnin- ohjaajat (hlö)	7,00	6,00
Kuljetusoppilaiden määrä (%)		72,00

Toisen asteen opiskelupaikan saaneet kevään yhteishaussa, % ikäluokasta (%)	100,00		100,00		
Tutkintotavoitteiset opiskelijat, 20.9 (hlö)	46,00		40,00		
Yhdistelmätutkintoa suoritavat opiskelijat (kpl)	4,00		5,00		
Toimintakulut / varsinainen opiskelija (€)	-114097,59		-139844,75		
Pakolliset kurssit (kpl)	66,00		58,00		
Soveltavat kurssit (kpl)			4,00		
Syventävät kurssit (kpl)	38,00		40,00		
Kursseja yhteensä (kpl)	104,00	0,00	102,00	0,00	0,00
Avustettavien järjestöjen määrä (kpl)			15,00		
Toimintakulut / avustettava järjestö (€)			-372919,33		
Kulut / avustettava järjestö (€)			-373582,67		
Avustukset, euroa (€)			30000,00		

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Perustelut

Sivistystoimen hallinto

Koulutoimen hallinnon tulosalueelle kuuluu sivistyslautakunnan toiminta sekä erilaisten hankkeiden hallinnointi, mikä edellyttää aktiivista hankeprosessien seuranta ja toteuttamista. Hankerahoitus kohdentuu toimintaan joko suoraan (esim. koulun kerhotoiminnan kautta) tai välillisesti (esim. lisähenkilöstön palkkaamisen kautta). Hankerahoitusten hakeminen on tärkeää, koska hankkeet ovat sekä taloudellisesti että pedagogisesti tärkeitä perus- ja lukio-opetuksen järjestämisessä.

Hallinnon tulosalueelta myönnetään sivistystoimen harkinnanvaraiset avustukset. Näihin avustuksiin on varattu talousarviossa 30 000 euroa.

Koulutoimen hallintoa on kevennetty 1.8.2024 alkaen, kun kaikki kunnan koulut ovat siirtyneet yhden rehtorin alaisuuteen. Muutos on ollut kustannustehokas sekä tuonut toiminnallisia ja pedagogisia hyötyjä. Tulevana talousarviokautena tulee tarkastella myös hallintorakennetta kokonaisuutena.

Esiopetus

Esiopetus toteutetaan koulutoimen ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä. Esiopetuksen henkilöstö kuuluu varhaiskasvatuksen alaisuuteen, mutta kulut kohdentuvat koulutoimeen. Toiminta noudattaa valtakunnallisia esiopetuksen perusteita.

Perusopetus Sonkajärven yhtenäiskoulussa

Opetuksellisten tavoitteiden ja koulukohtaisten painotusten lisäksi kuluvan lukuvuoden painopistealueina ovat oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen, oppimisen tuen ja ohjauksen vahvistaminen sekä mediataidot. Oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia, liikunnallista elämäntapaa sekä tulevaisuususkkoa on

vahvistettava. Yleissivistävän oppilaitoksen tulee tarjota mahdollisuuksia myös sosiaaliseen kanssakäymiseen, maailmankuvan avartamiseen ja monikulttuurisuuteen mm. kotikansainvälisyyden ja opintoretkien kautta.

Perusopetuksen toiminta on lakisääteistä peruspalvelua, jonka suurimmat kustannuserät muodostuvat henkilöstökuluista, kulje-tus- ja ateriapalveluista sekä sisäisistä vuokrista. Koulutoimella ei ole tuloja lukuun ottamatta avustuksia ja hankerahoitusta, joiden määrää ei voida varmuudella arvioida. Ennakoimattomia kuluja ovat lisäksi kotikuntakorvaukset sekä lasten sijoitustilanteista johtuvat kustannukset.

Perusopetuksen ja lukion oppi-lasmäärä tulee vähenemään merkittävästi suunnitelmakaudella. Vakinaisen henkilöstön määrä tulee sopeuttaa kaikissa yksiköissä oppilasmäärään, ja sitä tulee tarkastella koko kunnan koulutoimen osalta kokonaisuutena. Väheneminen realisoituu ensisijaisesti vuosiluokilla 1–6, ja oppilasennusteen mukaisesti näillä luokilla on lukuvuonna 2025–2026 yksi luokka vähemmän. Yleisopetuksen luokkien lisäksi yhtenäiskoulun luokilla 1–6 toimii kaksi erityisopetuksen pienryhmää. Koulunkäynnin perusvalmiuksien vahvistamiseksi resurssia kohdennetaan alkuopetuksen siten, että opetusryhmät ovat pieniä. Vuosiluokat 3–6 ovat myös kooltaan kohtuullisia verrattuna valtakunnalliseen tasoon. Vuosiluokilla 7–9 on kaksi rinnakkaisluokkaa luokka-asteella 7 ja 9 ja kolme rinnakkaisluokkaa luokka-asteella 8. Luokkakoot ovat alle 20 oppilasta. Opetushenkilöstön lisäksi yläkoulussa työskentelevät kasvattaja-ohjaaja ja kouluyhteistyöntekijä, joiden oppilas-huollollinen tuki on havaittu erittäin tärkeäksi.

Koulutoimelle lisätään aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstökuluihin 10 600 euron määräraha toiminnan aikaistamiseen siten, että aamupäivätoiminta aloitetaan klo 6.15 alkaen.

Perusopetus Sukevan koulussa

Sukevalla järjestetään opetusta vuosiluokilla 1–6. Opetus toteutetaan yhdysluokissa. Lukuvuonna 2024–2025 Sukevan koulu muuttui kaksiopeettajaiseksi, ja siellä toimivat yhdysluokat 1–2 ja 3–6. Lisäksi koulussa käy erityisopettaja 1 pv/vk sekä liikunnan tuntiopeettaja 1 pv/vk. Oppilasmäärä on ollut vähenevä ja on ennusteen mukaan edelleen laskeva. Sukevan koulun oppilasmäärään on vaikuttanut se, että tilapäisen suojelun tarpeessa olevat perheet on majoitettu Sukevalle. Tämä on nostanut tilapäisesti Sukevan koulun oppilasmäärää sekä vaikuttanut pedagogisiin järjestelyihin. Ukrainalaiset perheet ovat kuitenkin pääosin siirtyneet muualle, ja tämän hetkisen arvion mukaan Sukevalle jää mahdollisesti yksi perhe. Maahanmuuttajataustaiset oppilaat ovat siirtyneet yleisopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen.

Lukuvuonna 2024–2025 oppilasmäärä on 29. Talouden tasapainottamisohjelmassa on tarkasteltu Sukevan koulun tilannetta. Jotta kunnan molemmat taajamat säilyvät elinvoimaisina, Sukevan koulun säilyminen on tärkeää. Koulutoimen kustannuksia tulee sopeuttaa siten, että Sukevan koululla on edellytykset säilyä.

Lukio-opetus

Lukio-opetus järjestetään kiinteästi perusopetuksen kanssa, mikä tekee siitä kustannustehokkaan toiminta-muodon. Jos opiskelijamäärä vähentyy, oppilaskohtaiset kulut kasvavat. Lukuvuonna 2024–2025 opiskelijamäärä on kuitenkin suurempi kuin edellisenä lukuvuonna. Opiskelijamäärä nousi 44:stä 46:een. Finest Future -hankkeen ansiosta lukioon saatiin kuluvan lukuvuoden alussa viisi aasialaista opiskelijaa, joiden tavoitteena on suorittaa suomalainen ylioppilastutkinto 3–4 vuodessa. Lukiossa on kahdeksan kaksoistutkintoa suorittavaa MAHIS-opiskelijaa. Lukuvuonna 2024–2025 aloitetaan yhteistyö Itä-Suomen yliopiston kanssa. Sonkajärven lukion opiskelijat saavat suorittaa maksutta avoimen yliopiston kursseja Itä-Suomen yliopiston tarjonnasta.

Oppivelvollisuuslainsäädäntö edellyttää, että toisen asteen opintojen suorittaminen on maksutonta. Opiskelijoilla on oikeus maksuttomaan opetukseen, oppimateriaaliin ja tarvittavaan välineistöön sekä maksuttomaan ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Tämä kasvattaa lukion kustannuspaikan kustannuksia. Valtiovalta kattaa

kustannuksia kunnan saaman yleiskatteellisen valtionosuuden kautta. Oppimateriaalihankinnoissa on päädytty pääasiassa oppikirjoihin sähköisen materiaalin sijaan laadukkaan opetuksen turvaamiseksi. Uusi lukiolaki velvoittaa tehostamaan lukio-opiskelijoiden saamaa ohjausta, tukea sekä erityisopetusta. Lukio-opetuksen rahoitusjärjestelmää ollaan uudistamassa, minkä vaikutuksista ei ole vielä tarkempaa tietoa.

Monilaiset oppimiskokonaisuudet liittyvät kansainväliseen Erasmus+-toimintaan. Kumppanimaina ovat Latvia, Liettua ja Portugali. Hanke päättyy vuoden 2024 loppuun.

Oppilas- ja opiskeluhuolto

Oppilashuolto on osa koulun lakisääteistä toimintaa. Perusopetuksen ja lukion oppilailla tulee olla mahdollisuus oppilashuollolliseen ohjaukseen ja tukeen lakisääteisessä ajassa. Nuorten psyykkisen tuen tarve on kasvanut entisestään pandemia-ajan vaikutuksista johtuen.

Opiskelun tavoitteiden ja elämänhallinnan valmiuksien saavuttamiseksi koulussa tulee toimia moniammatillista henkilöstöä opetushenkilöstön lisäksi. Riittävä moniammatillinen henkilöstö edistää myös oppilasturvallisuutta sekä henkilöstön työssäjaksamista sekä vähentää näin ollen henkilöstön sairauspoissaoloja.

Kouluku-raat-torin, psykiatrisen sairaanhoitajan, kouluterveydenhoitajan, koulupsykologin ja koululääkärin toiminnasta vastaa Pohjois-Savon hyvinvointialue. Oppilashuollon henkilöstössä on Sonkajärvellä ollut suurta vajetta. Koululääkärin lakisääteiset tarkastukset eivät ole toteutuneet yli vuoteen. Kouluterveydenhoitajan ja koulupsykologin viikkotyötunnit Sonkajärvellä eivät ole hyvinvointialueen laskelmien mukaiset. Vain kouluku-raattorin viikkotyöaika on lakisääteisen minimin tasolla.

Kasvattaja-ohjaajan tehtävänkuvaan on yhdistetty etsivän nuorisotyöntekijän tehtävät. Toimintamuoto on osoittautunut vaikuttavaksi ja vakiintuneeksi, ja tehtävä on vakinaistettu. Osa palkka-ku-luista katetaan etsivän nuorisotyön avustuksella. Elämänhallinnan ja ennaltaehkäisevän työn osuutta on suunnattu perusopetuksen vuosiluokille 5–6 ja vuosiluokkien 6–7 nivelvaiheeseen sekä erityisesti perusopetuksen päättöluokille. Opetus- ja kulttuuriministeriön Sitouttavan koulu yhteistyön pilotointihankkeen rahoittamana Sonkajärven koulukeskukseen palkattiin vuonna 2023 koordinoiva koulu yhteistyöntekijä. Hankkeen päättyttyä 31.7.2024 koulu yhteistyöntekijän palkkakustannukset ovat menneet koulutoimesta. Koulu yhteistyöntekijän työnkuva on keskittynyt pitkittyneiden poissaolojen ennaltaehkäisemiseen ja vaikuttavien toimintamallien kehittämiseen poissaoloihin puuttumisessa. Toiminta on muuttunut lakisääteisesti velvoittavaksi 1.8.2023, ja kuntien yleiseen valtionosuuteen sisältyy määräraha varauksena koulu yhteistyöntekijän palkkaukseen. Opetusvelvollisuuteen sitomattoman henkilöstön tuella on suuri vaikutus syr-jäytymisen ja koulupudokkuuden ennaltaehkäisemisessä ja perusopetuksen päättövaiheen opintojen lop-puun suorittamisessa sekä osana moniammatillista oppilashuoltoa.

Oppivelvollisuuden pidentäminen

Uusi oppivelvollisuuslaki (1214/2020) tuli voimaan 1.8.2021. Sen myötä oppivelvollisuus laajeni ja toisen asteen opinnoista tuli maksuttomia laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille. Sonkajärven kunnassa oppivelvollisuuslainveloitteet koskevat kuntaa perus- ja lukio-opetuksen järjestäjänä sekä asuinkunnan valvontavastuun osalta. Perusopetuksen oppilailla on lain myötä oikeus 8.–9.vuosiluokalla tehostettuun oppilaanohjaukseen. Tätä toteutetaan lisäämällä yksilöohjauksen määrää, vahvistamalla jatko-opintovalmiuksia sekä tutustumiskäynneillä eri oppilaitoksiin.

Koulukuljetus

Koulutoimen kustannuksia kasvattavat sisäisten erien kohdentamisen lisäksi kuljetuskustannusten kasvu. Lain-säädännön mukaan oppilaalla, jonka koulumatkan pituus ylittää laissa määritellyn pituuden, on oikeus

ilmaiseen koulukuljetukseen väestörekisterin mukaisesta osoitteesta. Koulukuljetukset järjestetään perusopetuksen työjärjestysten mukaisesti. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuljetusta toisen asteen opiskelijoille. Koulumatkatuen kriteerit täyttävät opiskelijat saavat koulumatkatukea Kelan kautta. Sonkajärven lukion opiskelijat voivat käyttää perusopetuksen koulukuljetuksia kulkiessaan Sonkajärven kunnan lukiokoulutukseen.

Riskienarviointi

Opetuksen järjestäminen voi vaarantua tilanteessa, jossa suuri joukko henkilöstöstä estyy olemasta töissä. Epävarma maailmantilanne ja kansainväliset haasteet edellyttävät varautumista monihäiriötilanteeseen.

Taloudelliset riskit liittyvät toimintakuluihin sijaisjärjestelyjen ja materiaalihankintojen osalta. Kustannusten kasvu heijastuu tulosalueen hankintoihin ja kustannuksiin suoraan ja välillisesti.

Ammatillisesti pätevän henkilöstön rekrytointi on haasteellista, ja riskinä on, ettei avautuvia tehtäviä saada täytettyä pätevällä henkilöstöllä. Ohut henkilöstörakenne on haavoittuva, mikäli avainhenkilöt ovat estyneitä hoitamaan virkaansa tai siirtyvät toisiin tehtäviin.

Pitkän aikavälin riskit liittyvät alenevaan väestöennusteeseen ja sen mukanaan tuomaan palvelutason karsimiseen.

Tavoitteet

Sivistystoimen hallinnon ja koulutoimen talousarvion toiminnalliset tavoitteet pohjautuvat ensisijaisesti kuntastrategian seuraaviin tavoitteisiin:

2. Hyvinvoiva kuntalainen				
Menestyskijä	Tavoite	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo v. 2025
Yhdessä tehden	Kunnassa on laadukas perus- ja lukio-opetus sekä varhaiskasvatus.	Vaalimme laadukkaan perus- ja lukio-opetuksen sekä varhaiskasvatuksen toteuttamisen siten, että perusopetusta järjestetään molemmissa kuntataajamissa Sonkajärvellä ja Sukevalla sekä lukio-opetusta Sonkajärvellä.	Päästötodistuksen saaneet, % ikäluokasta Lukioon ensisijaisesti hakevien määrä, % ikäluokasta Jatkuva ammatillinen täydennyskoulutus Ajanmukainen ja riittävä opetusvälineistö ja -teknologia. Nuorten kesätyöpaikkojen määrä	Päästötodistuksen saanut 100 % ikäluokasta Lukioon ensisijaisesti hakevien määrä 35 % ikäluokasta Vuosittain päivitetään 20 % välineistöstä. Jokainen kesätöihin hakeutuva nuori työllistyy.
Yhdessä tehden	Edistämme lasten ja nuorten hyvinvointia	Lasten ja nuorten syrjäytymisen	Oppilashuollon ja oppimisen tukitoimet	Opiskeluhooltoon pääsee tarpeen

		ehkäiseminen monipuolisin keinoin.	toteutuvat lakisääteisesti. Poissaoloja seurataan valtakunnallisten ohjeistusten mukaan.	ilmetessä määräajassa (7vrk). Varhaisen tuen avulla ennaltaehkäistään koulupoissaolojen pitkittyminen.
Yhdessä tehden	Kunnassa toimivien yhdistysten ja järjestöjen toiminnan tukeminen.	Tuemme yhdistysten ja järjestöjen toimintaa jaettavilla avustuksilla.	Yhdistyksille myönnettyjen avustusten määrä, euroa/vuosi	30 000 euroa

3. Seudullinen yhteistyö				
Menestystekijä	Tavoite	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo v. 2025
Hyvä seudullinen yhteistyö	Sivistys- ja koulutoimi tekee seudullista yhteistyötä oppilaitosten ja opetuksen järjestäjien kanssa.	Osallistutaan yhteisiin kehittämishankkeisiin. Ylläpidetään ja edistetään yhteistyössä seudun kouluksellista elinvoimaa.	Toteutuneet hankkeet ja yhteistyömuodot. Mahistoiminnan jatkuminen.	Vuosittain olemme mukana 1–2 yhteistyöhankkeessa. Kaksoistutkintoa suoritettavia opiskelijoita on kahdeksan lukuvuonna 2024–2025.

5. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Menestystekijä	Tavoite	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo v. 2025
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kehitämme henkilöstön osaamista.	Opetuksen järjestäjä hankkii koulutusta ja edistää henkilöstön koulutukseen osallistumisen mahdollisuuksia.	Koulutukseen osallistuminen. Suoritetut tutkimukset.	Jokainen henkilöstön jäsen osallistuu 1–2 koulutukseen. Ammatillisesti pätevän henkilöstön määrä 100 % tai lähes 100 %.
	Huolehdimme työhyvinvoinnista.	Yhteistyössä työterveyshuollon kanssa tuetaan työssäjaksamista varhaisen välittämisen keinoin. Työyhteisötaitojen vahvistamisella tuetaan kehittyvää ja hyvää työilmapiiriä.	Työpaikkaraportit. Työtyytyväisyyspalaute.	Perustehtävän toteuttaminen on laadukasta.

3.5.3 Joukkoliikenne

TOIMIELIN:	SIVISTYSLAUTAKUNTA
Tulosalue:	Joukkoliikenne
Kustannuspaikat:	Joukkoliikenne
Tilivelvolliset:	Sivistyslautakunta, joukkoliikenteen yhdyshenkilö

Järjestetään joukkoliikennettä kunnan alueella ja asiointiliikennettä lähiseuduille mahdollisimman kattavasti, mutta kustannustehokkaasti yhteistyössä koulutoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kuljetusten kanssa

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
350 Joukkoliikenne					
TOIMINTATUOTOT (€)	14760,03	0,00	0,00	0,00	0,00
TOIMINTAKULUT (€)	-86956,32	-80300,00	-94400,00	-85202,00	-88014,00
TOIMINTAKATE (€)	-72196,29	-80300,00	-94400,00	-85202,00	-88014,00
Laskennalliset kulut (€)	0,00	-2260,00	-2600,00	-2688,00	-2777,00
Kokonaiskustannukset (€)	-86956,32	-82560,00	-97000,00	-87890,00	-90791,00
Toimintakate / asukas (€)	-19,66	-22,48	-26,67	-23,94	-24,96

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Perustelut

Sonkajärven kuntastrategiassa keskeisenä osa-alueena on asuminen ja ympäristö. Liikenneyhteyksillä tuetaan asumista ja työssäkäyntiä. Tavoitteena on, että kunnassa on hyvät liikenneyhteydet. Pali-liikenne tukee muuta joukko-liikennettä. Kuntastrategian mukaisesti pyritään vahvistamaan seudullista elinvoimaisuutta aktiivisella yhteistyöllä joukkoliikennepalvelujen järjestämisessä ELY- keskuksen ja verkostokuntien kanssa. Kuntien välisessä joukkoliikenteessä toimivaltainen viranomaisena on ELY-keskus. Kuntien maksuosuus joukkoliikenteessä tulee kasvamaan.

Palveluliikennöinti on kilpailutettu syksyllä 2023. Pali-liikenteen käyttöastetta pyritään tehostamaan lisäämällä kuntalaisten tietoisuutta Pali-liikennöintimahdollisuudesta.

Joukkoliikenteen tulosalueelle lisätään 12 000 euroa sonkajärveläisten lukiolaisten ja ammattikoululaisten ajokorttiavustukseen.

Elinvoimainen kunta		
Tavoite	Toimenpide	Mittari
Kunnan infrastruktuurin kehittäminen	Julkinen liikenne	Liikennevuorot
Asuinkunta työssäkäyntialueella	Pidämme tärkeänä hyviä kulkuyhteyksiä.	Palautekyselyt.

3.5.4 Vapaa sivistystoimi

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

Tulosalue: Vapaa sivistystoimi

Kustannuspaikat: Kansalaisopisto, kirjasto, kulttuuritoimi

Tilivelvolliset: Sivistyslautakunta, kansalaisopiston rehtori, kirjastotoimenjohtaja, kulttuurisihteeri

Kansalaisopisto:

Kansalaisopiston tavoitteena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Kansalaisopisto tarjoaa mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle, kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi, yhteisöllisyydelle ja osallisuudelle. Opiston tavoitteena on edistää yksilön persoonallisuuden monipuolista kehittämistä ja hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävä kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista.

Kirjasto:

Yleisiä kirjastoja koskevan lain (29.12.2016/1492) mukaisesti kirjastotoiminnan tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa sekä tarjota mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. Kirjastotoiminta tukee ja edistää aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus. Sonkajärven kunnankirjasto toimii näiden tavoitteiden edistämiseksi osana Ylä-Savon kirjastoverkko Rutakkoa.

Kulttuuritoimi:

Kulttuuritoimi yhdessä aktiivisten kulttuuritoimijoiden ja järjestöjen kanssa edistää ja kehittää kulttuurin harastusta tarjoamalla tiloja, tukemalla toimintaa ja järjestämällä tapahtumia.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
360 Vapaa sivistystoimi					
Koko Vapaa sivistystoimi					
TOIMINTATUOTOT (€)	89388,82	82550,00	69120,00	71468,00	73826,00
TOIMINTAKULUT (€)	-763363,75	-789960,00	-795200,00	-817779,00	-844748,00
TOIMINTAKATE (€)	-673974,93	-707410,00	-726080,00	-746311,00	-770922,00
Laskennalliset kulut (€)	-99628,34	-127250,00	-107160,00	-110803,00	-114459,00
Kokonaiskustannukset (€)	-862992,09	-917210,00	-902360,00	-928582,00	-959207,00
3600 Kansalaisopisto					
TOIMINTATUOTOT (€)	62490,20	60400,00	55000,00	56868,00	58745,00

TOIMINTAKULUT (€)	-328591,78	-332520,00	-343540,00	-350733,00	-362311,00
TOIMINTAKATE (€)	-266101,58	-272120,00	-288540,00	-293865,00	-303566,00
Laskennalliset kulut (€)	-32604,72	-44670,00	-34590,00	-35766,00	-36946,00
Kokonaiskustannukset (€)	-361196,50	-377190,00	-378130,00	-386499,00	-399257,00
Opiskelijat (hlö)	763,00		760,00		
Opetustunnit (lkm)	3720,66		3600,00		
Maksuttomat harrastuskerhot koululaisille, oppitunnit (h)	770,00		770,00		
Maksuttomat harrastuskerhot koululaisille, opiskelijat (hlö)	136,00		130,00		
Asiakastyytyväisyys ()			4,00		
Kurssit (kpl)	150,00		160,00		
Vakituinen henkilökunta (hlö)	1,33		1,20		
€/ OPPITUNTI (€)	71,52		80,15		
€ / OPISKELIJA (€)	348,76		379,66		

3700 Kirjasto

TOIMINTATUOTOT (€)	24581,08	20150,00	11820,00	12222,00	12625,00
TOIMINTAKULUT (€)	-324095,55	-333800,00	-329920,00	-341161,00	-352408,00
TOIMINTAKATE (€)	-299514,47	-313650,00	-318100,00	-328939,00	-339783,00
Laskennalliset kulut (€)	-56014,96	-63780,00	-60350,00	-62402,00	-64461,00
Kokonaiskustannukset (€)	-380110,51	-397580,00	-390270,00	-403563,00	-416869,00
Lainaukset (kpl)	56261,00		52000,00		
Käynnit (kpl)	37936,00		36000,00		
Verkkokäynnit (kpl)	9609,00		10000,00		
Tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä (lkm)			1000,00		
Vakituinen henkilökunta (hlö)	3,45		3,10		
€ / ASUKAS (€)	81,57	85,42	87,46	89,58	93,42

3800 Kulttuuritoimi

TOIMINTATUOTOT (€)	2317,54	2000,00	2300,00	2378,00	2456,00
TOIMINTAKULUT (€)	-110676,42	-123640,00	-121740,00	-125885,00	-130029,00
TOIMINTAKATE (€)	-108358,88	-121640,00	-119440,00	-123507,00	-127573,00
Laskennalliset kulut (€)	-11008,66	-18800,00	-12220,00	-12635,00	-13052,00
Kokonaiskustannukset (€)	-121685,08	-142440,00	-133960,00	-138520,00	-143081,00
Vakituinen henkilökunta (hlö)	0,70		0,70		
Musiikkiopiston opiskelijamäärä (hlö)	17,00		22,00		
€ / ASUKAS (€)	29,51	33,13	32,84	33,64	35,08

Lasten ja nuorten kulttuuritapahtumat (kpl)	12,00	5,00
Kulttuuritapahtumat (kpl)	23,00	10,00
Museokäynnit (kpl)	5800,00	6000,00
Näyttelyt (kpl)	17,00	14,00
Avustettavien järjestöjen määrä (kpl)	3,00	5,00
Avustukset, euroa (€)	7000,00	9000,00

TP=Tiilin päätös TA=Talousarvio

Kuntastrategian 2022–2025 mukaisesti tavoitteena on tukea kuntalaisten hyvinvointia järjestämällä hyvät ja monipuoliset peruspalvelut ja harrastusmahdollisuudet. Kansalaisopiston kurssien ja opiskelijoiden lukumäärät, kansalaisopiston asiakastyytyväisyys, kirjaston tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä sekä kirjastokäyntien määrä on raportoitu yllä olevassa Tuloarviot ja määrärahat -taulukossa

Kuntastrategian mukaisesti tavoitteena on järjestää keskeiset kunnalliset palvelut lähipalveluina. Kirjastot toimivat molemmissa taajamissa, kansalaisopiston opintoryhmät toimivat sekä molemmissa taajamissa että kylillä. Kulttuuripalveluita järjestetään sekä taajamissa että kylillä eri puolilla kuntaa.

Kunnan elinvoimaa kehitetään hyödyntämällä monipuolisesti hankerahoitusta. Kansalaisopiston kustannuspaikalle sisältyvään Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen kerhotoimintaan on saatu aluehallintoviraston myöntämä 31 000 euron valtionavustus lukuvuodeksi 2024–2025. Avustuksen käyttöaika on 31.7.2025 saakka.

Vapaan sivistystoimen tulosalueelle varataan 5 000 euron määräraha kielikahvilan avaamiseen ja 3 000 euron määräraha bänditilojen ja -välineistön kehittämiseen.

3.5.5 Nuoriso- ja liikuntatoimi

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

Tulosalue: Nuoriso- ja liikuntatoimi

Kustannuspaikat: Nuorisotoimi, liikuntatoimi

Tilivelvolliset: Sivistyslautakunta, nuoriso- ja liikuntasihtööri

Nuoriso- ja liikuntatoimen tulosalueet toimivat sivistystoimen alaisuudessa. Niiden toiminnasta vastaa nuoriso- ja liikuntasihtööri, jonka esimiehenä on yläkoulun ja lukion rehtori/sivistystoimen esimies. Etsivä nuorisotyöntekijä on palkattu hankkeen kautta, mutta hänenkin tehtävänsä on liitetty nuoriso- ja liikuntatoimen alueeseen.

Nuorisotoimen tehtävänä on nuorten omaan ajan käyttöön kohdistuvan aktiivisen kansalaisuuden edistäminen, nuorten kasvun, itsenäistymisen ja terveiden elintapojen tukeminen, sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen.

Liikuntatoimen tehtävänä on ylläpitää kuntalaisille perusliikuntapalveluja, valvoa liikuntapaikkojen ja alueiden olosuhteita sekä edistää kuntalaisten liikunnallista ja terveellistä elämäntapaa. Liikuntatoimi toimii myös eri seurojen ja järjestöjen välisen yhteistoiminnan ylläpitäjänä.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
385 Nuoriso- ja liikuntatoimi					
TOIMINTATUOTOT (€)	48599,45	47090,00	52490,00	54273,00	56064,00
TOIMINTAKULUT (€)	-423889,13	-416840,00	-431380,00	-445044,00	-459716,00
TOIMINTAKATE (€)	-375289,68	-369750,00	-378890,00	-390771,00	-403652,00
Laskennalliset tuotot (€)	1,92	0,00	0,00	0,00	0,00
Laskennalliset kulut (€)	-36621,27	-41230,00	-39800,00	-41153,00	-42512,00
Kokonaiskustannukset (€)	-460510,40	-458070,00	-471180,00	-486197,00	-502228,00
Toimintatunnit, (h)	1243,00				
Toimintatunnit / asukas (h)	0,34	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakituinen henkilökunta (hlö)	2,00		1,00	1,00	1,00
Liikuntahallin varausprosentti (iltakäyttö), ma-pe (%)	71,00		65,00	65,00	65,00
Liikuntahallin varausprosentti (iltakäyttö), la-su (%)	39,00		50,00	50,00	50,00
Koulun salin varausprosentti (iltakäyttö), ma-pe (%)	44,00		30,00	30,00	30,00
Koulun salin varausprosentti (iltakäyttö), la-su (%)	9,00		30,00	30,00	30,00

Ensilumenladun käyttömaksun maksaneita henkilöitä/v (lkm)	1,00			
Jäähallin käyttötunnit vuodessa (h)	1050,00	1200,00	1200,00	1200,00
Jäähallin käyttäjämäärä (hlö)	8850,00	11000,00	11000,00	11000,00
Liikuntatapahtumat krt/vuosi (krt)	24,00	5,00	5,00	5,00
Kuntosalin lunastetut avaimet kpl/vuosi (kpl)	1129,00	650,00	650,00	650,00
Tapahtumat (kpl)	13,00	5,00	5,00	5,00
Liikuntatoimen yhteistyön kehittäminen yli kuntarajojen. Yhteiset kisat, hankinnat, tapahtumat, lkm/v (lkm)	2,00	2,00	2,00	2,00
Nuorisotilojen kävijämäärät (ka)/ilta, Sonkajärvi (hlö)	13,00	15,00	15,00	15,00
Nuorisotilojen kävijämäärät (ka)/ilta, Sukeva (hlö)	18,00	15,00	15,00	15,00
Nuorisotilat avoinna kertaa, Sonkajärvi (krt)	94,00	70,00	70,00	70,00
Nuorisotilat avoinna kertaa, Sukeva (krt)	29,00	35,00	35,00	35,00
Tilastoidut nuorten käyntikerat kahvilassa (krt)	2292,00	1500,00	1500,00	1500,00
Toimipaikkojen lukumäärä (kpl)	2,00	2,00	2,00	2,00
Toimintapäivät (pv)	146,00			
Tapahtumat, osallistujat (hlö)	360,00	250,00	250,00	250,00
Yhteistyö muiden nuorisotoimijoiden kanssa (seurakunnat, seurat ja yhdistykset), yhteisten tapahtumien lukumäärä (lkm)		2,00	2,00	2,00
Nuorisovaltuuston toiminnassa olevat nuoret/kpl (hlö)	23,00	10,00	10,00	10,00
Yökahvila krt/vuosi (krt)	17,00	20,00	20,00	20,00
Kävijämäärä (ka)/ilta (hlö)	20,00	20,00	20,00	20,00
Katupäivystys iltoja krt/vuosi (krt)	6,00	5,00	5,00	5,00
Etsivän nuorisotyön asiakkaat (hlö)	16,00	18,00	18,00	18,00

Perustelut

Nuorisotoimi

Nuorisotyö- ja politiikka kuuluvat kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Toteuttaessa nuorisolain tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Kunnan tulee tehtävää hoitaessa olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien ja nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Nuorisojärjestöjen toiminta-avustukset on sisällytetty sivistystoimen talousarvioon järjestöjen harkinnanvaraisten avustusten alle.

Sonkajärven nuorisovaltuusto on nuorten oma vaikuttajaryhmä, jonka kautta nuorilla on mahdollisuus saada äänensä kuuluville.

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet palveluiden ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen itsenäistymistään. Etsivän nuorisotyön kohderyhmää ovat kaikki alle 29-vuotiaat nuoret. Sonkajärvellä etsivän nuorisotyön toimenkuvaan on yhdistetty koulutsempparin tehtävät. Työnkuva jakaantuu 60% koulutsempparin tehtäviin ja 40% etsivän nuorisotyöntekijän tehtäviin. Oppivelvollisuusiän noustua 18-vuoteen, kuntiin on syntynyt uusia hoidettavia tehtäviä, jonka vuoksi nuoriso- ja liikuntasihteeri toimii Sonkajärvellä kuntavalvojana Valpas oppivelvollisuusrekisterissä.

Liikuntatoimi

Liikuntalaki - ja asetus ohjaavat kuntia luomaan yleisiä edellytyksiä liikunnalle paikallistasolla järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Liikuntaseurojen toiminta-avustukset on sisällytetty sivistystoimen talousarvioon järjestöjen harkinnanvaraisten avustusten alle. Liikuntaseurojen avustuksilla turvataan harrastusmaksujen pysymisen vähintään kohtuullisina kaikenikäisille. Kuntalaisten liikunnallista elämäntapaa sekä hyvinvointia tuetaan edullisten liikuntapaikkamaksujen avulla ja tarjoamalla perheille sekä vammais- ja vanhusjärjestöille maksuttomia vuoroja liikuntahalliin sekä koulun saliin.

Liikuntapaikkojen kehittämisessä liikuntatoimi tekee läheistä yhteistyötä teknisen toimen kanssa tarjoamalla asiantuntija-apua ja tuomalle esille kuntalaisten toiveita.

Kuntastrategian mukaiset

tavoitteet ja mittarit vuosille 2022–2025

Menestystekijä	Tavoite	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo 2024	Toteuma 2023
Elinvoimainen kunta	Elinvoiman monipuolinen kehittäminen	Kunnan kehittämissyhteistyö kuntalaisten, järjestöjen ja yritysten kanssa	Toteutuneiden toimien määrä	Vähintään yksi yhteishanke	

Hyvinvoiva kuntalainen	Kunnalliset vapaa-ajanlähipalvelut	Hyvät ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet	Asiakastyytyväisyyskysely vapaa-ajanpalveluista	Vastausten keskiarvo vähintään hyvä	
Seudullinen yhteistyö	Hyvä seudullinen yhteistyö	Monipuolinen yhteistyö Ylä-Savon kuntien kanssa	Seudulliset yhteiset hankkeet, retket, tapahtumat vuosittain kpl	Vähintään yksi liikuntatoimen ja yksi nuorisotoimen yhteinen seudullinen tilanne tai tapahtuma	
Vahva talous it-senäisen kunnan perusta	Järjestämme keskeiset kunnalliset palvelut lähellä	liikunta- ja nuorisopalvelut	Asiakaskysely ehkäistäkö vapaa-ajanpalveluiden avulla sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeen syntyä	Vastausten keskiarvo vähintään hyvä	
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on kunnan voimavara	Sitoudumme jatkuvan kehittämisen periaatteen	Toteutuneet koulutukset kpl	Vähintään yksi liikunta-alan ja yksi nuorisolan koulutuspäivä vuodessa	

3.5.6 Sivistyslautakunta yhteensä

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Talousennitelma)	TA 2027 (Talousennitelma)
30 Sivistyslautakunta					
TOIMINTATUOTOT (€)	667375,94	417550,00	392290,00	405624,00	419008,00
TOIMINTAKULUT (€)	-7870445,92	-8074160,00	-8296900,00	-8544989,00	-8826904,00
TOIMINTAKATE (€)	-7203069,98	-7656610,00	-7904610,00	-8139365,00	-8407896,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-1159,60	-14108,00	-13710,00	-13710,00	-13710,00
Laskennalliset tuotot (€)	113236,00	264940,00	266080,00	273663,00	281295,00
Laskennalliset kulut (€)	-704035,36	-996860,00	-1006720,00	-1039497,00	-1072393,00
Kokonaiskustannukset (€)	-8575640,88	-9085128,00	-9317330,00	-9598196,00	-9913007,00
3 vuotta täyttäneet, lisätukea tarvitsevat tai kahdenpaikkalaiset (hlö)	6,00		4,00		
Eriyistä tukea tarvitsevien osuus asiakkaista (%)	6,59		4,04		

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

3.6 TEKNINEN LAUTAKUNTA

3.6.1 Tekninen toimi

Kustannuspaikat: Tekninen hallinto, kaavoitus, mittaus, paikkatieto- ja kartastopalvelut, osoitehuolto, jätehuolto, isännöinti ja muut yhteiset tehtävät, varasto ja konekeskus, kiinteistöjen hoito, kiinteistöjen kunnossapito ja rakentaminen, maa- ja metsätilat, tontit, kadut, kevyen liikenteen väylät, yksityistiet, maisemagalleriakohteet, puistot ja torit, liikunta- ja virkistysalueet, muut yleiset alueet

Tilivelvolliset: Tekninen lautakunta, tekninen johtaja, kunnanrakennusmestari

Tekninen toimi tuottaa kuntalaisille teknisen toimen, tilapalvelun, liikenneväylien, ympäristö- ja viheralueiden sekä liikuntapaikkojen hoitopalvelut. Palveluiden tavoitteena on edistää kuntalaisten, yritysten ja yhteisöjen edellytyksiä asua ja toimia Sonkajärvellä.

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
600 Tekninen toimi					
Koko Tekninen toimi					
TOIMINTATUOTOT (€)	3377744,51	3445470,00	3559670,00	3680703,00	3802161,00
TOIMINTAKULUT (€)	-3427815,81	-3378180,00	-3490510,00	-3609305,00	-3728377,00
TOIMINTAKATE (€)	-50071,30	67290,00	69160,00	71398,00	73784,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-921097,20	-1057277,00	-1194320,00	-1194320,00	-1194320,00
Laskennalliset tuotot (€)	178841,92	325830,00	312750,00	323402,00	334058,00
Laskennalliset kulut (€)	-515003,72	-696230,00	-695670,00	-716182,00	-736767,00
Kokonaiskustannukset (€)	-4863916,73	-5131687,00	-5380500,00	-5519807,00	-5659464,00
Kerrosala (k-m ²)	17024,00		17159,00		
Kulut / k-m ² / kk (€)	-23,81		-26,13		
Kerrosala, ostopalvelu (k- m ²)	655,00		675,00		
Ostopalvelukulut /k-m ² / kk (€)	-618,82		-664,26		
Kulut / k-m ² (yhteensä) / kk (€)	-22,93		-25,14		
Kulut / k-m ² (kerrosalat yh- teensä) (€)	-275,12		-301,70		
Toimintakulut / k-m ² (ker- rosalat yhteensä) (€)	-223,02		-234,73		
Kadut, ab (km)	15,15		15,15		
Kadut, sr (km)	5,70		5,70		
Valaistut kadut, asfalttipin- taiset (km)	15,15		15,15		
Valaistut kadut, sorapintai- set (km)	2,35		2,35		

Kevyen liikenteen väylät (km)	11,44		11,44		
Liikenneturvallisuussuunnitelman mukaisten toimenpiteiden määrä/v (kpl)	1,00		1,00		
Katujen talvikunnossapitokustannukset, Sonkajärvi (€/km/v)	7516,26				
Katujen talvikunnossapitokustannukset, Sukeva (€/km/v)	5241,16				
Katujen kesäkunnossapitokustannukset, Sonkajärvi (€/km/v)	1065,85				
Katujen kesäkunnossapitokustannukset, Sukeva (€/km/v)	1384,73				
Yksityistiet, pituus (km)	333,00		333,00		
Tiekunnat (kpl)	108,00		108,00		
Avustukset, euroa (€)	86096,00		80000,00		
Yksityistieavustukset / tiekunta (€)	797,19		740,74		
Yksityisteiden perusparantamisen avustaminen (kpl)	4,00		1,00		
Puistot ja torit pinta-ala, m ² (m ²)	270000,00		276000,00		
Pinta-ala, ha (ha)	754,73		765,10		
Toimintakulut / ha (€)	-5224,15		-5471,42		
Kulut / ha (€)	-6444,58		-7032,41		
6010 Tekninen hallinto					
TOIMINTATUOTOT (€)	52158,72	7000,00	3000,00	3102,00	3204,00
TOIMINTAKULUT (€)	-142908,39	-133120,00	-132470,00	-136992,00	-141496,00
TOIMINTAKATE (€)	-90749,67	-126120,00	-129470,00	-133890,00	-138292,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-1276,24	0,00	0,00	0,00	0,00
Laskennalliset tuotot (€)	101816,44	219420,00	219520,00	227002,00	234477,00
Laskennalliset kulut (€)	-9790,53	-93300,00	-90050,00	-93112,00	-96185,00
Kokonaiskustannukset (€)	-153975,16	-226420,00	-222520,00	-230104,00	-237681,00
6020 Maankäyttö					
TOIMINTATUOTOT (€)	5349,50	10200,00	5100,00	5273,00	5447,00
TOIMINTAKULUT (€)	-21735,91	-45500,00	-32900,00	-34022,00	-35136,00
TOIMINTAKATE (€)	-16386,41	-35300,00	-27800,00	-28749,00	-29689,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-6983,97	-24470,00	-37640,00	-37640,00	-37640,00

Laskennalliset kulut (€)	0,00	-860,00	-2020,00	-2089,00	-2158,00
Kokonaiskustannukset (€)	-28719,88	-70830,00	-72560,00	-73751,00	-74934,00
6030 Ympäristön huolto					
TOIMINTATUOTOT (€)	0,00	100,00	3200,00	3309,00	3418,00
TOIMINTAKULUT (€)	-12974,34	-10700,00	-8700,00	-8994,00	-9284,00
TOIMINTAKATE (€)	-12974,34	-10600,00	-5500,00	-5685,00	-5866,00
Laskennalliset kulut (€)	0,00	-1240,00	-1210,00	-1251,00	-1292,00
Kokonaiskustannukset (€)	-12974,34	-11940,00	-9910,00	-10245,00	-10576,00
6110 Tilapalvelu					
TOIMINTATUOTOT (€)	46847,00	8800,00	8000,00	8272,00	8545,00
TOIMINTAKULUT (€)	-113948,77	-124460,00	-116050,00	-119989,00	-123950,00
TOIMINTAKATE (€)	-67101,77	-115660,00	-108050,00	-111717,00	-115405,00
Laskennalliset tuotot (€)	76633,31	106410,00	93230,00	96400,00	99581,00
Laskennalliset kulut (€)	-9531,54	-18830,00	-17700,00	-18302,00	-18906,00
Kokonaiskustannukset (€)	-123480,31	-143290,00	-133750,00	-138291,00	-142856,00
Rakennusten tilavuus (m ³)	118124,00		119484,00		
Käyttöaste (%)	75,00		80,00		
Kuntoarvio ja korjaaminen, kiinteistöä/v (kpl)	4,00		6,00		
Kiinteistökohtaiset huolto- kirjat, % kiinteistöistä (%)	90,00		90,00		
Julkisten kiinteistöjen es- teettömyystarkastukset, %/v (%)	10,00		10,00		
6120 Kiinteistöt					
TOIMINTATUOTOT (€)	3175842,63	3315820,00	3437370,00	3554244,00	3671529,00
TOIMINTAKULUT (€)	-2601370,25	-2445130,00	-2635550,00	-2725271,00	-2815191,00
TOIMINTAKATE (€)	574472,38	870690,00	801820,00	828973,00	856338,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-768608,50	-903865,00	-875630,00	-875630,00	-875630,00
Laskennalliset tuotot (€)	392,17	0,00	0,00	0,00	0,00
Laskennalliset kulut (€)	-450428,04	-505310,00	-510900,00	-525130,00	-539411,00
Kokonaiskustannukset (€)	-3820406,79	-3854305,00	-4022080,00	-4126031,00	-4230232,00
Kerrosala (k-m ²)	17024,00		17159,00		
Kulut / k-m ² / kk (€)	-18,70		-19,53		
Kerrosala, ostopalvelu (k- m ²)	655,00		675,00		
Ostopalvelukulut /k-m ² / kk (€)	-486,06		-496,55		
Kulut / k-m ² (yhteensä) / kk (€)	-18,01		-18,79		

Kulut / k-m ² (kerrosalat yhteensä) (€)	-216,10		-225,53		
Toimintakulut / k-m ² (kerrosalat yhteensä) (€)	-172,62		-176,43		
6130 Maa- ja metsäalueet					
TOIMINTATUOTOT (€)	69280,21	100900,00	102000,00	105469,00	108950,00
TOIMINTAKULUT (€)	-20793,94	-52330,00	-47760,00	-49384,00	-51013,00
TOIMINTAKATE (€)	48486,27	48570,00	54240,00	56085,00	57937,00
Laskennalliset kulut (€)	0,00	-3350,00	-1710,00	-1768,00	-1826,00
Kokonaiskustannukset (€)	-20793,94	-55680,00	-49470,00	-51152,00	-52839,00
Pinta-ala, ha (ha)	754,73		765,10		
Toimintakulut / ha (€)	-27,55		-64,66		
Kulut / ha (€)	-27,55		-64,66		
6210 Liikenneväylät					
TOIMINTATUOTOT (€)	2934,26	600,00	0,00	0,00	0,00
TOIMINTAKULUT (€)	-326391,99	-374000,00	-317590,00	-328382,00	-339230,00
TOIMINTAKATE (€)	-323457,73	-373400,00	-317590,00	-328382,00	-339230,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-88120,65	-73063,00	-71140,00	-71140,00	-71140,00
Laskennalliset kulut (€)	-23980,77	-44920,00	-41700,00	-43117,00	-44540,00
Kokonaiskustannukset (€)	-438493,41	-491983,00	-430430,00	-442639,00	-454910,00
Kadut, ab (km)	15,15		15,15		
Kadut, sr (km)	5,70		5,70		
Valaistut kadut, asfalttipintaiset (km)	15,15		15,15		
Valaistut kadut, sorapintaiset (km)	2,35		2,35		
Kevyen liikenteen väylät (km)	11,44		11,44		
Liikenneturvallisuussuunnitelman mukaisten toimenpiteiden määrä/v (kpl)	1,00		1,00		
Katujen talvikunnossapitokustannukset, Sonkajärvi (€/km/v)	7516,26				
Katujen talvikunnossapitokustannukset, Sukeva (€/km/v)	5241,16				
Katujen kesäkunnossapitokustannukset, Sonkajärvi (€/km/v)	1065,85				
Katujen kesäkunnossapitokustannukset, Sukeva (€/km/v)	1384,73				

Tiekunnat (kpl)	108,00		108,00		
Avustukset, euroa (€)	86096,00		80000,00		
Yksityistieavustukset / tiekunta (€)	797,19		740,74		
Yksityisteiden perusparantamisen avustaminen (kpl)	4,00		1,00		
6310 Puistot ja torit					
TOIMINTATUOTOT (€)	21179,64	1050,00	1000,00	1034,00	1068,00
TOIMINTAKULUT (€)	-53326,79	-47660,00	-54120,00	-55963,00	-57808,00
TOIMINTAKATE (€)	-32147,15	-46610,00	-53120,00	-54929,00	-56740,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-3613,98	-2891,00	-2310,00	-2310,00	-2310,00
Laskennalliset kulut (€)	-1949,97	-8710,00	-7730,00	-7993,00	-8257,00
Kokonaiskustannukset (€)	-58890,74	-59261,00	-64160,00	-66266,00	-68375,00
Pinta-ala, m ² (m ²)	270000,00		276000,00		
Puistot ja torit pinta-ala, m ² (m ²)	270000,00		276000,00		
Toimintakulut / neliö (m ²) (€)	-0,21		-0,22		
Kulut / neliö (m ²) (€)	-0,22		-0,23		
Leikkipaikat (lkm)	5,00		5,00		
6320 Muut yleiset alueet					
TOIMINTATUOTOT (€)	4152,55	1000,00	0,00	0,00	0,00
TOIMINTAKULUT (€)	-134365,43	-145280,00	-145370,00	-150308,00	-155269,00
TOIMINTAKATE (€)	-130212,88	-144280,00	-145370,00	-150308,00	-155269,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-52493,86	-52988,00	-207600,00	-207600,00	-207600,00
Laskennalliset kulut (€)	-19322,87	-19710,00	-22650,00	-23420,00	-24192,00
Kokonaiskustannukset (€)	-206182,16	-217978,00	-375620,00	-381328,00	-387061,00
Liikuntapaikkojen ja -reittien lukumäärä (lkm)	3,00		4,00		
Alueet asukasta kohti (kpl)	0,82	0,00	1,10	0,00	0,00
Pururatojen pituus (km)	7,00		7,00		
Hiihtolatujen pituus (km)	103,00		103,00		
Uimarantojen lukumäärä (kpl)	2,00		2,00		
Talviuintiavannot (kpl)	1,00		1,00		
Nurmipintaisen jalkapallokentän käyttökausi, kk/vuosi (kk)	4,00		4,00		
Volokinpilku, ylläpito (kk/vuosi)	6,00		6,00		

Vesistöjen kunnostus, koh-
teiden määrä/ 4 vuotta
(lkm)

1,00

1,00

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Perustelut

Teknisen toimen palvelut tukevat kuntastrategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Tavoitteena on hyvä ja monipuolinen tonttitarjonta, hyvät liikenneyhteydet ja molempien kuntataajamien kehittäminen viihtyisäksi ja turvalliseksi asuin ympäristöksi.

Teknisten peruspalveluiden riittävällä tuotannolla ja henkilöstöresursoinnilla sekä oikea-aikaisilla uudis- ja korjausinvestoinneilla turvataan teknisen toimen tuottamien palveluiden toimivuus Sonkajärvellä.

Taajaman liikenneturvallisuutta edistetään kävelyn ja pyöräilyn ehdoilla. Esteettömyyttä parannetaan liikenne ympäristössä ja julkisten rakennusten läheisyydessä. Liikenneturvallisuutta edistetään lisäksi asutusalueiden autoliikenteen ajonopeutta alentavilla toimenpiteillä.

Tilapalvelu

Kiinteistöjen rakennusautomaatiolla seurataan kiinteistöjen veden, lämmön ja sähkön kulutusta. Kiinteistöjen kunnossapito perustuu kuntoarvioihin ja reaaliaikaiseen ylläpidon seurantaan. Peruskorjaukset toteutetaan investointiohjelman mukaisesti.

Sonkajärven kunnan kiinteistöselvitys päivitetään ja viedään kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi. Kiinteistöselvityksen toimenpiteitä purettaviksi päätettyjen rakennusten osalta toteutetaan käytössä olevien määrärahojen puitteissa.

Liikenneväylät

Katujen ja kevyen liikenteenväylien sekä kiinteistöjen piha-alueiden talvikunnossapidon laadun toteutumista valvotaan aktiivisesti.

Yksityisteiden kunnossapitoavustuksiin on varattu 80 000 euron määräraha. Yksityisteiden perusparannusavustuksiin on varattu 20 000 euron määräraha. Vuonna 2024 valtion myöntämät yksityisteiden perusparannusmäärärahat on kohdennettu ensisijaisesti hankkeisiin, joissa liikennöinti tiellä tapahtuneen vaurion takia on kokonaan estynyt tai uhkaa estyä.

Ympäristö- ja viheralueet

Palvelutuotannon tavoitteena on turvallinen ja viihtyisä taajamarakenne ja kunnan asuinkuntastrategian tukeminen. Liikuntapaikkojen hyvällä hoidolla luodaan hyvät olosuhteet omaehtoiselle liikunnan harrastamiselle ja kannustetaan kuntalaisia liikunnallisten harrastusten pariin. Tekninen toimi vastaa osaltaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyviin tavoitteisiin. Volokinpolut ja Nurmijoen reitin ympäristönhoitotyötä tehdään yhteistyössä työporan kanssa.

3.6.2 Rakennusvalvonta

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tulosalue: Rakennusvalvonta

Kustannuspaikat: Rakennusvalvonta

Tilivelvolliset: Tekninen lautakunta, rakennustarkastaja

Rakennusvalvontaviranomaisen tehtävä on valvoa rakentamista yleisen edun kannalta ja huolehtia rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta. Rakennusvalvonta valvoo, ohjaa ja neuvoo turvallisen, terveellisen ja kauniin kunnan rakentamista ja säilyttämistä. Viranomaisen on neuvonnassa, ohjauksessa ja vastuulleen kuuluvassa valvonnassa otettava huomioon mm. tarkoituksenmukaista rakentamista, esteettisiä näkökulmia, ympäristöön soveltumista ja kulttuuriarvoja.

Tuloarviot ja määrärahat

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Ta- loussunni- telma)	TA 2027 (Ta- loussunni- telma)
695 Rakennusvalvonta					
TOIMINTATUOTOT (€)	20285,18	20000,00	13000,00	13442,00	13884,00
TOIMINTAKULUT (€)	-78454,79	-107530,00	-103170,00	-106671,00	-110183,00
TOIMINTAKATE (€)	-58169,61	-87530,00	-90170,00	-93229,00	-96299,00
Laskennalliset kulut (€)	-34557,09	-36210,00	-24390,00	-25219,00	-26051,00
Kokonaiskustannukset (€)	-113011,88	-143740,00	-127560,00	-131890,00	-136234,00
Rakennuslupien käsittelyaika (kk)	3,00		1,00		
Poikkeamispäätösten käsitte- lyaika (kk)	2,00		2,00		
Suunnittelutarveratkaisujen käsittelyaika (kk)			2,00		
Lupapäätökset (kpl)	103,00		55,00		
Katselmukset (kpl)	840,00		400,00		
Aloituskokoukset (kpl)	6,00		4,00		
Poikkeamislupahakemukset/ suunnittelutarveratkaisut (kpl)	1,00		3,00		
Toimintakate- (%)	25,80		12,70		
Nettomenot/asukas (€)	16,20		24,50		

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Perustelut

Toiminnan tavoitteena on, että rakennettavissa rakennuksissa ei esiinny virheitä, jotka johtuisivat puutteellisista tarkastuksista. Rakennusvalvonnan tehtävät perustuvat maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä -asetukseen, vahvistettujen kaavojen sekä rakennusjärjestyksen mukaisen rakentamisen valvontaan. Kuntalaisille annetaan

tietoa ja neuvontaa energiatehokkaasta rakentamisesta ja teknisistä järjestelmistä sekä rakentamismääräysten vaikutuksesta rakentamiseen. Rakennuslupavaiheessa, aloituskokouksissa ja katselmuksissa painotetaan rakentamisen laatua. Suunnitelmien tasoa ja laatua edistetään ja aktivoidaan kuntalaisia kiinteistöjen peruskorjauksiin.

Rakentamisen määrän arvioidaan vuonna 2025 vähenevän yleisen tilanteen vaikutuksesta verrattuna vuoteen 2024 ja lupatuotot tulevat alenemaan huomattavasti voimaan 1.1.2025 astuvan uuden rakentamislain johdosta.

Rakentamislain muutoksen myötä valtaosa rakennettavista talousrakennuksista ei vaadi rakennuslupaa.

Sähköinen asiointi on muuttanut rakennusvalvonnan toimintaympäristöä ja tuo haasteita sähköisten asiakirjojen käsittelyyn. Kuntalaisilla on oikeus hoitaa rakennusvalvonnan asiointi paperisena jatkossakin. Sähköisen ja paperisen asioinnin järjestäminen lisää jonkin verran toimintojen päällekkäisyyksiä, kun paperisena toimitetut hakemukset tallennetaan sähköiseen muotoon rakennusvalvonnan toimesta. Tavoite on, että hakijat käyttävät lisääntyvässä määrin sähköistä asiointia. Rakennuslupien sähköinen arkistointi on otettu käyttöön vuoden 2022 alusta.

Rakentamislain, alueidenkäyttölain ja rakennetun ympäristötietojärjestelmästä annetun lain toimeenpaneminen edellyttää vuoden 2025 alusta kunnilta mm. päätösvallan määrittelemistä hallintosäännössä ja mahdollisesti delegointipäätöksin, taksan ja rakennusjärjestyksen uusimista, menettelytapojen uudistamista, kuntien ohjelmistojen edelleen kehittämistä vastaamaan uuden lain vaatimuksia, päätöspohjien uudistamista koneluettavaan muotoon, asiakasohjeiden uusimista sekä henkilöstön ja luottamushenkilöiden kouluttamista. Ylä-Savon kuntien yhteisen rakennusjärjestyksen päivitystyö on käynnistynyt vuoden 2023 aikana ja yhteistä rakennusjärjestystä on valmisteltu jo laaditun Kuntaliiton rakennusjärjestyslunnon pohjalta. Kuntaliitto valmistelee lopullista rakennusjärjestysmallia kuntien käyttöön, joka valmistunee lokakuun 2024 aikana. Tavoitteena on, että päivitetty rakennusjärjestys astuu kunnissa voimaan vuoden 2025 aikana. Rakennusvalvontataksa tullaan uudistamaan ja päivittämään vuoden vaihteessa 2024–2025.

Kunnanhallitus päätti 27.2.2023 § 45 että Sonkajärven kunnassa tehdään kiinteistörekisteriselvitys. Kiinteistöjen rekisteriselvityksen tavoitteena on tuottaa raportti siitä, onko kiinteistöjen rakennustiedot ajantasaiset kunnassa ja tarvitaanko rakennuskannan mahdollisten tietovajauksen johdosta laatia jatkoselvitys tai muita toimenpiteitä.

3.6.3 Tekninen lautakunta yhteensä

	TP 2023	TA 2024 (muutos)	TA 2025	TA 2026 (Talousennitelma)	TA 2027 (Talousennitelma)
60 Tekninen lautakunta					
TOIMINTATUOTOT (€)	4469772,51	3465470,00	3572670,00	3694145,00	3816045,00
TOIMINTAKULUT (€)	-4554532,86	-3497710,00	-3676680,00	-3801798,00	-3927214,00
TOIMINTAKATE (€)	-84760,35	-32240,00	-104010,00	-107653,00	-111169,00
Poistot ja arvonalentumiset (€)	-1170184,98	-1280481,00	-1220930,00	-1220930,00	-1220930,00
Laskennalliset tuotot (€)	178841,92	325830,00	312750,00	323402,00	334058,00
Laskennalliset kulut (€)	-549560,81	-732440,00	-720060,00	-741401,00	-762818,00
Kokonaiskustannukset (€)	-6274278,65	-5510631,00	-5617670,00	-5764129,00	-5910962,00

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

3.6.4 Vesihuoltolaitos

6700 Hulevesiviemärit

6710 Hulevesiviemärit

TOIMINTA- TUOTOT (€)	32031,54	0,00	0,00	0,00	0,00
TOIMINTAKU- LUT (€)	-39214,20	-12000,00	-83000,00	-85822,00	-88654,00
TOIMINTAKATE (€)	-7182,66	-12000,00	-83000,00	-85822,00	-88654,00
Poistot ja ar- vonalentumiset (€)	-20617,45	-18527,00	-26610,00	-26610,00	-26610,00
Kokonaiskus- tannukset (€)	-59831,65	-30527,00	-109610,00	-112432,00	-115264,00

TP=Tilinpäätös TA=Talousarvio

Perustelut:

Sonkajärven Vesi Oy aloitti toimintansa 1.1.2024, jolloin vesihuollon järjestäminen ja vesihuoltolaitoksen henkilöstö siirtyivät yhtiölle.

Hulevesiviemäriverkosto ja hulevesien hallintaan liittyvät toiminnot ovat kunnan vastuulla.

Kustannuspaikalle varataan 70 000 euroa Sonkajärven Vesi Oy:lle maksettavaan korvaukseen vuosille 2025–2026.

4 TULOSLASKELMAOSA

4.1 Tuloslaskelma

	TP 2023	TA+MUUT. 2024	TOT 8/2024	KH 2025	Ero%	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT							
MYYNITUOTOT	2 322 200	941 890	563 386	893 340	-5,2	923 710	954 190
MAKSUTUOTOT	111 045	102 200	73 160	94 700	-7,3	97 920	101 150
TUET JA AVUSTUKSET	539 978	361 510	198 446	181 820	-49,7	188 000	194 200
MUUT TOIMINTATUOTOT	3 250 735	4 320 090	3 297 893	3 472 650	-19,6	3 590 720	3 709 210
TOIMINTATUOTOT	6 223 959	5 725 690	4 132 886	4 642 510	-18,9	4 800 350	4 958 750
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN							
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	18 473	15 000	10 344	17 000	13,3	17 580	18 160
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	18 473	15 000	10 344	17 000	13,3	17 580	18 160
TOIMINTAKULUT							
HENKILÖSTÖKULUT	-7 076 687	-7 067 550	-4 821 412	-7 096 070	0,4	-7 318 960	-7 560 440
PALKAT JA PALKKIOT	-5 661 041	-5 663 590	-3 877 014	-5 726 930	1,1	-5 902 890	-6 097 680
HENKILÖSIVUKULUT	-1 415 646	-1 403 960	-944 398	-1 369 140	-2,5	-1 416 070	-1 462 760
ELÄKEKULUT	-1 238 659	-1 174 550	-816 723	-1 194 000	1,7	-1 234 820	-1 275 530
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-176 987	-229 410	-127 675	-175 140	-23,7	-181 250	-187 230
PALVELUJEN OSTOT	-4 780 326	-4 098 440	-2 319 222	-4 511 180	10,1	-4 664 560	-4 818 450
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 244 406	-1 737 140	-1 160 575	-1 791 040	3,1	-1 850 370	-1 911 410
AVUSTUKSET	-524 196	-703 800	-392 377	-754 000	7,1	-765 680	-790 950
MUUT TOIMINTAKULUT	-2 071 578	-2 154 440	-1 403 291	-2 294 710	6,5	-2 371 180	-2 449 420
TOIMINTAKULUT	-16 697 192	-15 761 370	-10 096 877	-16 447 000	4,4	-16 970 750	-17 530 670
TOIMINTAKATE	-10 454 760	-10 020 680	-5 953 647	-11 787 490	17,6	-12 152 820	-12 553 760
VEROTULOT	8 099 830	7 791 000	5 223 514	7 941 000	1,9	8 249 000	8 408 000
VALTIONOSUUDET	4 462 336	4 645 151	3 082 336	5 085 000	9,5	5 103 000	5 403 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT							
KORKOTUOTOT	135 428	20 000	1 118	0	-100,0	0	0
MUUT RAHOITUSTUOTOT	627 198	602 000	603 097	104 000	-82,7	4 000	4 000
KORKOKULUT	-160 915	-183 000	-127 903	-140 000	-23,5	-177 520	-184 930
MUUT RAHOITUSKULUT	-23 772	-1 000	-1 476	-4 000	300,0	-4 000	-4 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	577 939	438 000	474 836	-40 000	-109,1	-177 520	-184 930
VUOSIKATE	2 685 346	2 853 471	2 827 039	1 198 510	-58,0	1 021 660	1 072 310
POISTOT JA ARVONALENTUMISET							
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-1 221 629	-1 330 880	-750 729	-1 260 740	-5,3	-1 260 740	-1 260 740
ARVONALENTUMISET	-5 130	0	0	0		0	0
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 226 760	-1 330 880	-750 729	-1 260 740	-5,3	-1 260 740	-1 260 740
SATUNNAISET ERÄT							
SATUNNAISET TUOTOT	0	250 000	0	0	-100,0	0	0
SATUNNAISET ERÄT	0	250 000	0	0	-100,0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	1 458 586	1 772 591	2 076 311	-62 230	-103,5	-239 080	-188 430
POISTOERON MUUTOS	-2 786 279	201 100	139 933	351 110	74,6	400 780	371 180
VARAUSTEN MUUTOS	2 250 000	0	0	0		0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	922 306	1 973 691	2 216 243	288 880	-85,4	161 700	182 750

Tuloslaskelman sitovat erät ovat: verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot, satunnaiset erät sekä tilinpäätössiirrot.

4.1.1 Toimintatuotot ja toimintakulut

Myyntituottoja ovat tulot tavaroiden ja palveluiden myynnistä, jotka on tarkoitettu myytäväksi pääsääntöisesti tuotantokustannukset peittävään hintaan. Myyntituottoja ovat myös korvaukset palveluista/suoritteista, jotka kunta on valtion toimeksiannosta tuottanut ja luovuttanut kolmannelle osapuolelle. Myyntituotot ovat **893 000** euroa vuonna 2025. Eniten myyntituottoja tulee ateriapalveluiden myynnistä, noin 568 000 euroa (sisäistä myyntituottoja). Myyntituotoissa tapahtunut lasku vuodesta 2023 aiheutuu siitä, että vesihuoltolaitoksen yhtiöittämisen myötä tuotoista poistuvat vesi- ja jätevesimaksut ja vesihuollon perusmaksut.

Maksutuotot ovat asiakasmaksuja ja muita maksuja tavaroista ja palveluista, joiden hinnoittelun tarkoituksena ei ole kattaa tuotantokustannuksia kokonaan tai joiden hinnat määritellään asiakkaan maksukyvyyn mukaan. Maksutuotot ovat **noin 95 000 euroa** vuonna 2025. Merkittävimmät maksutuotot ovat lasten hoitopäivämaksut (42 000 euroa), muut opetus- ja kulttuuritoimen maksut (esim. koululaisten iltapäivätoiminta, 39 000 euroa) ja rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksut (13 000 euroa).

Tuet ja avustukset ovat tulonsiirtoja, jotka eivät ole korvausta suoritteen myynnistä eivätkä rahoitusosuutta investointimenuun. Tuloslaskelmaan merkitään omaksi ryhmäkseen tuet, avustukset ja muut tulonsiirrot valtiolta, Euroopan Unionilta ja muilta yhteisöiltä. Tuet ja avustukset ovat **noin 182 000 euroa** vuonna 2025. Tukien ja avustusten määrän laskuun vuonna 2025 vaikuttaa muun muassa työllistämistukien käytön loppuminen. Jäljelle jääviä tukia valtiolta ovat sivistystoimen hankkeisiin saatavat avustukset ja Kelan työterveyshuollon korvaus.

Muihin toimintatuottoihin sisältyvät muut kuin edellä mainitut säännöllisesti kertyvät toimintatuotot, esim. vuokratuotot, käyttöomaisuuden myyntivoitot ja muut toimintatuotot. Muut toimintatuotot ovat **3,5 milj. euroa** vuonna 2025. Suurimmat erät ovat muiden rakennusten vuokratuotot (sekä sisäiset että ulkoiset vuokratuotot, 2,7 milj. euroa), sisäiset pääomavuokratuotot (0,5 milj. euroa) sekä asuntojen vuokrat (0,3 milj. euroa).

Toimintatuotot ovat yhteensä 4,6 milj. euroa vuonna 2025 (TA2024: 4,7 milj. euroa).

Henkilöstökulut sisältävät ennakonpidätyksen alaiset palkat, palkkiot ja korvaukset sekä lakisääteiset ja vapaaehtoiset henkilösivukulut, joista vähennetään henkilöstökorvaukset (sv-päivärahat, tapaturmakorvaukset yms.) Henkilöstökulut ovat yhteensä **7,1 milj. euroa** vuonna 2025 (TA2024: 7,1 milj. euroa).

Palvelujen ostot sisältävät sekä suoraan kuntalaisille tarkoitettuja lopputuotepalveluja (asiakaspalvelut), joita kunta ostaa muilta palvelujen tuottajilta, että kunnan omassa suoritetuotannossaan käyttämiä palveluja. Palvelujen ostot ovat yhteensä **4,5 milj. euroa** vuonna 2024 (TA2024: 4,0 milj. euroa). Nousua selittää tavanomaisen kustannuskehityksen lisäksi se, että vuonna 2025 uutena palveluostona tulee työllisyysalueen palvelujen ostaminen lisälmen kaupungilta. Suurimmat erät palvelujen ostossa ovat muut henkilöstökuljetuspalvelut (koulukuljetukset, 0,7 milj. euroa). ICT-kulut (0,5 milj. euroa), muut yhteistoimintaosuudet (esim. ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkinnän maksuosuus, Pohjois-Savon liitto, Ylä-Savon Veturi, 0,9 milj. euroa) sekä ateriapalvelut (sisäinen erä 0,5 milj. euroa).

Aineet, tarvikkeet ja tavarat sisältävät hyödykkeiden tilikauden aikaiset suoriteperusteiset ostot. Aine-, tarvike- ja tavaraostot ovat **1,8 milj. euroa** vuonna 2025 (TA2024: 1,7 milj. euroa). Suurimmat menoerät ovat lämmitys (0,6 milj. euroa) ja sähkö (0,5 milj. euroa).

Avustukset ovat **0,8 milj. euroa** vuonna 2025 (TA2024: 0,7 milj. euroa). Avustukset sisältävät sekä kotitalouksille että yhteisöille maksetut tuet ja avustukset:

- Lasten kotihoidon tukeen 105 000 euroa (2024: 110 000 euroa) ja lasten kotihoidontuen kuntalisään 30 000 euroa (2024: 40 000 euroa)
- Sivistyslautakunnan myöntämiin harkinnanvaraisiin avustuksiin 30 000 euroa (2024: 30 000) ja kulttuuritoimen avustuksiin 9 000 euroa (2024: 8 000)
- Eukonkannon yhteistyöosuuteen 10 000 euroa (2024: 10 000 euroa)

- Päiväkeskus Pysäkin avustukseen 10 000 euroa (2024: 30 000 euroa) ja Vertaistoimintakeskus Arjen Askelen avustukseen 10 000 euroa (2024: 30 000 euroa), myöhemmin myönnettäviin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöavustuksiin 40 000 euroa
- Nuorten kesätyöllistämiseen 19 000 euroa (2024: 17 000 euroa)
- Vesihuoltoavustuksiin 7 000 euroa (2024: 7 000 euroa) ja vauvarahaan 10 000 euroa (2024: 10 000 euroa)
- Teknisen lautakunnan yksityisteiden kunnossapitoavustuksiin 80 000 euroa ja perusparannusavustuksiin 20 000 euroa (2024: yhteensä 180 000 euroa)
- Työmarkkinatuen kuntaosuuteen 350 000 euroa (2024: 200 000 euroa)

Muut toimintakulut ovat **2,3 milj. euroa** vuonna 2025 (TA2024: 2,1 milj. euroa). Muista toimintakuluista merkittävimmät ovat rakennusten ja huoneistojen vuokratulot (sisäiset ja ulkoiset vuokratulot, 1,5 milj. euroa) ja sisäiset pääomavuokrat (0,5 milj. euroa).

Toimintakulut ovat yhteensä 16,4 milj. euroa vuonna 2025 (TA2024: 15,6 milj. euroa). Tuloslaskelman välituloksena esitettävä **toimintakate** ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valti-onosuuksilla. Toimintakate on **-11,8 milj. euroa** vuonna 2025 (TA2024: -10,9 milj. euroa).

4.1.2 Verotulot

Verotuloihin kirjataan kunnan tulovero, kunnan osuus yhteisöveron tuotosta ja kiinteistövero. Verotulot kirja-taan tilinpäätöksessä tilitysten ajankohdan mukaan ao. tilikauden tuloksi. Verotuloprosentit vuonna 2025 ovat:

	2025
Tuloveroprosentti	8,6
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,00
- mikäli maapohjan verotus eriytetään, silloin maapohjan veroprosentti	1,30
Vakituisten asuntojen veroprosentti	0,55
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,25
Rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti	ei määrätty
Yleishyödyllisen yhteisön veroprosentti	0,00
Voimalaitosten veroprosentti	3,10

Veroprosenttien mukaiset verotuloennusteet vuosille 2025–2027 ovat:

Lähde: Kuntaliitto, verotuloennuste			
1000 euroa	2025	2026	2027
Kunnallisvero	5 241	5 468	5 538
Yhteisövero	1 544	1 625	1 714
Kiinteistövero	1 156	1 156	1 156
YHTEENSÄ	7 941	8 249	8 408

4.1.3 Valtionosuudet

Suoraan tuloslaskelmaan kirjattaviin **valtionosuuksiin** sisältyvät käyttötalouden valtionosuudet ja -avustukset, jotka perustuvat yleiseen valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon ja joilla ei ole käyttökorkvauksen tai maksun luonnetta.

Kuntaliiton ennakkollinen valtionosuuslaskelma vuodelle 2025 (7.10.2024)	
1000 euroa	2025
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	3 002
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	1 459
Veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvaus	669
Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuus	-45
YHTEENSÄ	5 085

4.1.4 Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuottoihin sisältyvät korkotuotot ja muut rahoitustuotot. Korkotuotoissa ilmoitetaan antolainoista, muista sijoituksista ja talletuksista sekä maksuliikennetileiltä saadut korot suoriteperusteen mukaisesti jaksotettuina. Muihin rahoitustuottoihin kuuluvat verotilityskorot ja -korotukset, osingot ja osuuspääomien korot sekä viivästyskorot. Rahoitustuottoihin on budjetoitu **100 000 euroa** osinkotuottoja.

Rahoituskuluihin sisältyvät korkokulut ja muut rahoituskulut. Korkokuluja ovat pitkäaikaisista ja lyhytaikaisista lainoista maksetut korot. Muita rahoituskuluja ovat mm. verotilityskorot, viivästyskorot sekä luottoprovisiot. Rahoituskulut ovat yhteensä noin **0,1 milj. euroa** vuonna 2025.

Vuosikate on kunnan kokonaisrahoitusta kuvaava välitulos. Se ilmoittaa, riittääkö kunnan tulorahoitus kattamaan pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuneet kulut eli käyttöomaisuuden poistot. Kunnan vuosikate vuoden 2025 talousarviossa on **1 198 510 euroa** (TA2024: 2,4 milj. euroa). Suunnitelman mukaiset poistot ovat 1 260 740 euroa vuonna 2025. Vuosikate ei riitä kattamaan poistoja.

4.1.5 Satunnaiset erät

Satunnaisiksi tuotoiksi ja kuluiksi katsotaan sellaiset tuotot ja kulut, jotka perustuvat kunnan tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin. Satunnaisuutta on tulkittava hyvin suppeasti. Taloussuunnitelmaan 2025–2027 ei budjetoida satunnaisia eriä.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan varauksia tai vapaata pääomaa. Sen jälkeen tuloslaskelmassa esitetään tuloksen käsittelyerät eli vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset. Ylijäämäinen tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai siirtää muuhun vapaaseen omaan pääomaan. Alijäämäistä tulosta voidaan vastaavasti kattaa varauksista tai rahastoista tehtävillä siirroilla tuloslaskelmaan. Tilikauden 2025 ennakoitu tulos on **-62 230 euroa**. Tulos painuu siis miinusmerkkiseksi.

4.1.6 Tilinpäätössiirrot

Budjetoitavia tilinpäätössiirtoja ovat erät, joiden toteutuminen on arvioitavissa talousarviota laadittaessa. Tällaisia eriä ovat muun muassa investointivarausten purkaminen ja siihen liittyvän poistoeron muodostaminen koskien talousarviovuonna toteutettavia investointihankkeita. Investointivarausten käyttö merkitsee investointivarausten muuttamista poistoeroksi, jota varauksen käyttövuonna ja seuraavina tilikausina vähennetään enintään kyseisen käyttöomaisuushyödykkeen kunkin tilikauden suunnitelmapoiston verran.

Myös aiemmin toteutuneisiin investointeihin liittyvä poistoeron purkaminen budjetoidaan tilinpäätössiirtoina.

Rahastojen suunnitelmanmukaiseen käyttöön perustuva pääoman purkaminen rahastosiirtona budjetoidaan tilinpäätössiirtona.

Vuodelle 2025 tehdään seuraavat tilinpäätössiirrot:

- **Poistoeron vähennys yhteensä 351 110 euroa**, josta Rutakon koulu -51 486,02 euroa, Mosaiikin keittiöinvestointi -36 289,08 euroa, Sukevan kyläkeskuksen katto -8 333,33 euroa, terveyskeskuksen arkistotilat -8 333,33 euroa, terveyskeskuksen peruskorjaus -93 333,33 euroa, kirjaston IV-saneeraus 3 333,33 euroa, urheilukentän peruskorjaus -110 000,00 euroa, Sonkajärven latukoneen uusiminen -40 000,00 euroa.

Tilinpäätössiirtojen tekemisen jälkeen tilikauden 2025 ylijäämäksi muodostuu **288 880 euroa**.

4.1.7 Tuloslaskelmaosan tavoitteet ja tunnusluvut

Taulukko 7. Tuloslaskelman tunnusluvut

	TP 2023	TA 2024 muutettu	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot/toimintakulut, %, (ulkoiset)	26,00	25,96	16,09	16,13	16,13
Vuosikate/poistot, %	218,8	214,35	95,08	81,05	85,01
Vuosikate, euroa/asukas	739	802	343	297	316
Taseen kertynyt ylijäämä (1 000 €)	9 942	11 915	12 204	12 361	12 544
Taseen kertynyt ylijäämä/asukas	2 735	3 351	3 490	3 591	3 699
Asukasmäärä vuoden lopussa	3 635	3 556	3 497	3 442	3 391

Toimintatuotot/toimintakulut, % (ulkoiset). Tunnusluku osoittaa maksurahoituksen osuuden toimintamenojen kattamisesta. Vuonna 2025 tunnusluvun arvo on **16,09 %**.

Vuosikate/poistot, %. Kun tunnusluvun arvon on vähintään 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Kunnan talous on heikkenevä ja kunta velkaantuu, kun vuosikate on keskimääräistä poistonalaista investointitasoa heikompi. Vuonna 2025 tunnusluvun arvo on **95,08 %**. Kunnan vuosikate ei riitä kattamaan poistoja.

Vuosikate, euroa/asukas. Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kunnan koko, taajama-aste, tekniset verkostot ja toimintojen organisointi ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat vuosikatetavoitteen määrittämiseen kunnassa. Vuonna 2025 vuosikate per asukas on **343 euroa**.

Taseen kertynyt yli-/alijäämä, kertynyt yli-/alijäämä/asukas. Kertyneeseen yli-/alijäämään tiivistyy kunnan koko tuloshistoria. Jakamalla se asukasmäärällä saadaan vertailukelpoinen tunnusluku saman kokoluokan kuntien väliseen vertailuun. Vuonna 2025 taseen kertyneeksi ylijäämäksi ennustetaan **12,2 miljoonaa euroa**. Kertyneeksi ylijäämäksi per asukas ennustetaan **3 490 euroa** vuonna 2025.

5 INVESTOINTIOSA

5.1 Investointisuunnitelma

INVESTOINTISUUNNITELMA						25.11.2024
	Sit.		Yhteensä	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tekninen lautakunta						
<u>Muut pitkävaikutteiset menot</u>						
2027 Kiinteistörekisteriselvitys	Valt	Menot	100 000		50 000	50 000
2052 Osoitekartan uusiminen		Menot	10 000	10 000		
Muut pitkävaikutteiset menot yhteensä	Valt	Menot	110 000	10 000	50 000	50 000
<u>Maa- ja vesialueet</u>						
2025 Sonkajärven vedenpinnan nosto		Menot	150 000		150 000	
		Tulot	-60 000		-60 000	
		Yhteensä	90 000		90 000	
2051 Harvanjärven vesistökuunnostus		Menot	28 000	14 000		
		Tulot	-14 000	-7 000		
		Yhteensä	14 000	7 000		
5990 Kiinteistöjen osto ja myynti		Menot	30 000	10 000	10 000	10 000
		Tulot	-30 000	-10 000	-10 000	-10 000
		Yhteensä	0	0	0	0
Maa- ja vesialueet yhteensä		Menot	208 000	24 000	160 000	10 000
		Tulot	-104 000	-17 000	-70 000	-10 000
	Valt	Yhteensä	104 000	7 000	90 000	0
<u>Rakennukset</u>						
5334 Sukevan päiväkodin julkisivun ja katon maalaus	Valt	Menot	190 000	190 000		
5534 Koulukeskuksen lattioiden uusiminen	Valt	Menot	265 000	90 000		175 000
5537 Sukevan paloaseman suunnittelu	Valt	Menot	3 030 000	30 000	1 500 000	1 500 000
5568 Jäähallin kylmäaineen muutostyöt, jäähdytyskoneisto	Valt	Menot	220 000	20 000	200 000	
5570 Jyrkkäkosken Ruukintupa, muutos- ja peruskorjaustyöt	Valt	Menot	412 000	206 000	206 000	
		Tulot	-200 000	-100 000	-100 000	
		Yhteensä	212 000	106 000	106 000	
5574 Tekninen tukikohta, varastorak. ja svv- viemäröinti	Valt	Menot	150 000		150 000	
Rakennukset yhteensä		Menot	4 267 000	536 000	2 056 000	1 675 000
		Tulot	-200 000	-100 000	-100 000	0
	Valt	Yhteensä	4 067 000	436 000	1 956 000	1 675 000

Muut rakennukset:						
4412 Sukevan uimarannan pukukoppien uusiminen		Menot	15 000	15 000		
5020 Koivulan peruskorjaus		Menot	70 000		50 000	20 000
5201 Tuulikanteleen IV-nuohous ja LVI-säädöt		Menot	45 000	45 000		
5328 Koulukeskuksen salin paljeoven muutos ja salin ikkunoiden uusiminen		Menot	80 000		80 000	
5329 Sonkajärven työpajan (ent.kirjasto) viemäröinnin osittainen uusiminen		Menot	35 000		35 000	
5332 Koulukeskuksen kuntoarvio + pts		Menot	20 000		20 000	
5333 Koulukeskuksen kulunvalvonta ja lukitusjärjestelmä		Menot	20 000		20 000	
5410 Liikuntahallin alakerran iv-kanaviston päivitys ja nuohous,kiinteistöautomaation päivitys, hissien koneiston automaation päivitys ja julkisivujen puuosien maalaus		Menot	15 000		15 000	
5531 Jyrkän masuunin suojarakennuksen käyntisillan hissi ja LED-valaistus piipunpäähän		Menot	30 000		30 000	
5533 Kotiseutu vanhan tuulimyllyn korjaus		Menot	35 000	35 000		
		Tulot	-17 500	-17 500		
		Yhteensä	17 500	17 500		
5552 Kirjaston 1-kerroksen valaistuksen muutokset LED-valaisimiksi		Menot	52 000		52 000	
Muut rakennukset yhteensä		Menot	417 000	95 000	302 000	20 000
		Tulot	-17 500	-17 500	0	0
	Valt	Yhteensä	399 500	77 500	302 000	20 000

Kiinteät rakenteet ja laitteet						
4002 Pumppaamontien perusparannus	Valt	Menot	140 000	120 000	20 000	
4004 Sukevan Mäntytien ja Minnantien peruskorjaus	Valt	Menot	200 000		100 000	100 000
4312 Sonkajärven torin rakentaminen	Valt	Menot	450 000	450 000		
4406 Moottorikelkkaurareitin rakentaminen väli Mustanjoki-Sukeva	Valt	Menot	120 000		40 000	80 000
4408 Jyrkän alueen ja Volokinpolun retkeilyreittien täydennykset		Menot	162 000	144 000	18 000	
		Tulot	-120 000	-109 000	-11 000	
	Valt	Yhteensä	42 000	35 000	7 000	
4410 Mustikkasuon terveystiesä ja lähiliikuntapaikka		Menot	100 000	100 000		
		Tulot	-50 000	-50 000		
	Valt	Yhteensä	50 000	50 000		
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä		Menot	1 172 000	814 000	178 000	180 000
		Tulot	-170 000	-159 000	-11 000	0
	Valt	Yhteensä	1 002 000	655 000	167 000	180 000

<u>Muut kiinteät rakenteet ja laitteet</u>						
4007	Sonkaj. liikenneturvallisuuustyöt	Menot	40 000	10 000	15 000	15 000
4018	Samulinpolun perusparannus	Menot	90 000	75 000	15 000	
4407	Jyrkän keluvenekatos	Menot	60 000		60 000	
4409	Pitkospuiden korjausinvestointi	Menot	40 000		20 000	20 000
4019	Sukevantien jouluvalot	Menot	10 000	10 000		
4020	Asfalttipäälystekorjaukset, Sonkajärvi	Menot	90 000	30 000	30 000	30 000
4413	Leikkikenttien ja -välineiden kunnostukset ja uusimiset	Menot	30 000	10 000	10 000	10 000
4414	Sukevan rantaraitin kivituhkapäälyste	Menot	10 000	10 000		
4416	Pappilanrannan laituri ja venepaikat	Menot	20 000	20 000		
4417	Nurmijoen Nurmikosken taukopaikan parantaminen	Menot	20 000	20 000		
		Tulot	-14 000	-14 000		
		Yhteensä	6 000	6 000		
4418	Nurmikentän sadettimien ja ohjauslaitteen uusiminen	Menot	10 000	10 000		
5082	Nallemuorin kiinteistön aitauksen uusiminen	Menot	80 000		80 000	
5083	Mustikkasuon leikkipuiston aidan uusiminen	Menot	30 000		30 000	
6302	Hulevesiviemärin korjaus ja uudisrakentaminen	Menot	55 000	15 000	20 000	20 000
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä		Menot	585 000	210 000	280 000	95 000
		Tulot	-14 000	-14 000	0	0
	Valt	Yhteensä	571 000	196 000	280 000	95 000
<u>Muut koneet ja kalusto</u>						
3510	Mosaiikin keittiön kylmiöiden uusiminen	Menot	50 000		50 000	
Muut koneet ja kalusto yhteensä		Menot	50 000	0	50 000	0
Tekninen lautakunta yhteensä		Menot	6 809 000	1 689 000	3 076 000	2 030 000
		Tulot	-505 500	-307 500	-181 000	-10 000
		Yhteensä	6 303 500	1 381 500	2 895 000	2 020 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ		Menot	6 809 000	1 689 000	3 076 000	2 030 000
		Tulot	-505 500	-307 500	-181 000	-10 000
		Yhteensä	6 303 500	1 381 500	2 895 000	2 020 000

5.2 Investointien perustelut

Tekninen lautakunta

2027 Kiinteistörekisteriselvitys: Kunnanhallitus päätti 27.2.2023 § 45, että Sonkajärven kunnassa tehdään kiinteistörekisteriselvitys. Vuonna 2024 on tehty kiinteistörekisterin rekisterianalyysi ja ilmakuvatarkastelu. Aineistoanalyysin perusteella on todettu, että kunnan ja verottajan rekistereistä puuttuu huomattava määrä rakennuksia. Rekisteriselvitys on tarkoitus toteuttaa kokonaisuudessaan ostopalveluna. Ensimmäisen vuoden selvityksen tuotosten perusteella tarkastellaan jatkoa.

2052 Osoitekartan uusiminen: Nykyinen kunnan osoitekartta on vuodelta 2012 ja kaipaa päivitystä.

2025 Sonkajärven vedenpinnan nosto: Kunnostushankkeen tavoitteena on pienentää Sonkajärven vesipinnan korkeusvaihtelua nostamalla alimpia vedenkorkeuksia. Luonnonkoskimainen pohjapato rakennettaisiin Aittokosken sillasta ylävirtaan n. 50 metriä. Itä-Suomen AVI on myöntänyt Sonkajärven keskivedenkorkeuden

nostamisen rakentamalla pohjapato sen lasku-uomaan sekä käyttöoikeuden ympäristölupapäätöksen mukaan 17.3.2023.

2051 Harvanjärven vesistökuunnostushanke: Harvanjärven vesienkuunnostushankkeessa tehdään verkkokalastus ja koekalastus hankkeen aikana, hapettimien mahdollinen saneeraus/huolto, sekä laaditaan hoito- ja seuranta-ohjelma. Hankkeelle on myönnetty valtionavustusta 50 % hankkeen kustannuksiin.

5990 Kiinteistöjen osto ja myynti: Kunnan maankäytön kannalta tarpeellisten maa-alueiden hankinta ja tonttien myynti.

5334 Sukevan päiväkodin julkisivun ja katon maalaus: Julkisivultaan suojellun rakennuksen julkisivujen maalaustyöt ja lahonneiden osien korjaukset. Vesikaton puhdistus- ja maalaustyöt.

5534 Koulukeskuksen lattioiden uusiminen: Uusitaan vanhat lattiarakenteet aulan, ruokalan sekä toisen kerroksen osalta sekä korjataan sisääntulokatoksen betonipintainen alusta.

5537 Sukevan paloaseman suunnittelu: Varaudutaan suunnittelukustannuksiin vuodelle 2025 mikäli Pohjois-Savon hyvinvointialue päättää, että Sukevalle toteutetaan uusi paloasema yhteistyössä kunnan kanssa.

5568 Jäähallin kylmäaineen muutostyöt, jäähdytyskoneisto: Jäähallille tehdään kylmäkoneiden muutostyöt ja vaihto ympäristödirektiivien ja vaatimusten mukaiseksi. Suunnittelu vuonna 2025.

5570 Jyrkkäkosken Ruukintupa, suunnittelu sekä muutos- ja peruskorjaustyöt: Ruukintupa rakennusosan muutostyöt ympärivuotiseen ravintolapalvelukäyttöön. Rakennustyöt sisältävät RU- sähkö- LVI- ja RAU-työt sekä rakennuttamis- ja valvontatyöt. Hankkeeseen on haettu avustusta Pohjois-Savon ELY-keskukselta.

5574 Tekninen tukikohta, varastorakennus ja svv-viemärointi: Uuden varastorakennuksen teko tarvikkeille ja laitteille, sekä piha-alueen sadevesiviemärointi.

4412 Sukevan uimarannan pukukoppien uusiminen

5020 Koivulan peruskorjaus: Vanhan lohkeilleen julkisivun saneerausrappaus sekä puuverhoilun maalaustyöt.

5201 Tuulikanteleen IV-nuohous ja LVI-säädöt: Tuulikanteleen IV-kanaviston nuohous, säätöpeltien tarvittava uusiminen sekä ikkunarakenteiden tiivistykset.

5328 Koulukeskuksen salin paljeovien muutos ja salin ikkunoiden uusiminen: Vanha paljeovi korvattu taiteovella vuonna 2024. Juhlasalin yläikkunat ovat ravistuneet ja huonokuntoiset. ikkunoiden uusiminen ja tiivistyskorjaukset.

5329 Sonkajärven työpajan (ent. kirjasto) viemäröinnin osittainen uusiminen: Valurautainen vanha jätevesiviemäri uusitaan muoviputkella koko rakennuksen osuudelta, pois lukien Pysäkin tilat.

5332 Koulukeskuksen kuntoarvio + pts: Koulukeskukselle tehdään kuntoarvio ja korjausten pitkän tähtäimen suunnitelma.

5333 Koulukeskuksen kulunvalvonta ja lukitusjärjestelmä: Koulukeskuksen kulunvalvonta ja lukitusjärjestelmä uusitaan.

5410 Liikuntahallin alakerran IV-kanaviston päivitys ja nuohous, kiinteistöautomaation päivitys, hissien koneiston automaation päivitys ja julkisivujen puuosien maalaus: Liikuntahallin iv-kanaviston nuohous, iv-päätelaitteiden uusiminen kellarikerrokseen, kiinteistöautomaation muutokset e-valvomoksi sekä hissien ohjauksikön ja liukuohjaimien uusiminen on toteutettu vuonna 2024. Julkisivujen puuosien maalaus vuonna 2026.

5531 Jyrkän masuunin suojarakennuksen käyntisillan henkilönostin ja LED-valaistus piipunpäähän: Masuunin piipulle johtavan käyntisillan alapäähän parannetaan esteettömyyttä lisäämällä henkilönostin. Piipun päässä olevaan esitys- ja yleisötilaan uusitaan valaisimiksi energiatehokkaammat LED-valaisimet.

5533 Kotiseututalon vanhan tuulimyllyn korjaus: Vanhan tuulimyllyn rakenteiden korjaukset ja lapojen rakentaminen. Korjaustöihin haetaan avustusta Pohjois-Savon ELY-keskukselta.

5552 Kirjaston 1-kerroksen valaistuksen muutokset LED-valaisimiksi: Kirjastosalin ja näyttelysalin valaisimet ovat pääosin alkuperäisiä ja käyttöikänsä lopussa. Nykyiset valaisimet uusitaan samantyyllisiksi energiatehokkaiksi LED-valaisimiksi.

4002 Pumppaamontien perusparannus: Routivan ja asfalttipintarakenteeltaan rikkoutuneen asuntokadun peruskorjaus.

4004 Sukevan Mäntytien ja Minnantien peruskorjaus: Asuntokatuojen rakenteiden peruskorjaus murskepinnalle.

4312 Sonkajärven torin rakentaminen: Sonkajärven torin toteuttaminen puretun S-Marketin tontille.

4406 Moottorikelkkaurien rakentaminen väli Mustanjoki- Sukeva: Nykyinen kelkkauralinjaus on vanhentunut eikä palvele ko. käyttötarpeita. Nykyinen huonokuntoinen ura estää matkailupalvelukäytön välillä Iisalmi-Sonkajärvi-Sukeva-Kajaani. Yhteishanke Sonkajärven Moottorikelkkailijat ry:n ja reitin varrella olevien matkailupalveluyritysten kanssa. Hankkeelle haettiin investointitukea vuonna 2024, mutta kyseisenlaista tukea ei moottorikelkkaura- hankkeisiin myönnetä. Toteutustapaa selvitetään yhteistyössä Sonkajärven Moottorikelkkailijat ry:n kanssa.

4408 Jyrkän alueen ja Volokinpolun retkeilyreittien täydennykset: Ruukintuvan kohdalta tehdään Heiskanharjun suuntaan esteetön reitti nykyisen Volokinpolun linjalle, pituus 850 m. Uuranholin ja Kyrönsuon yhteyteen tehdään noin 5 km pitkä vaellusreitti ja joka liittyy molemmista päistä Volokinpolkuun. Näin saadaan Uuranholin lähelle rengasreitti. Hankkeelle on saatu myönteinen investointitukipäätös.

4415 Mustikkasuon terveyst metsä ja lähiliikuntapaikka: Hankkeelle haetaan investointiavustusta. Hankkeeseen kuuluu uusien ulkoliikuntalaitteiden toteuttaminen urheilukentälle ja Mustikkasuolle, vanhojen laitteiden siirto urheilukentältä Mustikkasuolle, laavupaikan ja levähdyspenkkien toteuttaminen ja Pappilanrannan laiturin siirto Mustikkasuolle sekä uuden pukukoppirakennuksen toteuttaminen Kangaslammelle sekä talviuima-reita palvelevan lämpimän pukuhuonetilan kunnostus.

4007 Sonkajärven liikenneturvallisuustyöt: Liikenneturvallisuutta ja esteettömyyttä parantavat pienet hankkeet.

4018 Samulintien perusparannus: Asuntokadun peruskorjaus, pohjarakenne ei ole enää kunnossa eikä korjattavissa paikkaustyönä.

4407 Jyrkän keluvenekatos: Jyrkkäkosken Ruukkitoiminnan aikaisen järvimalmin nostoveneen eli kuluveneeseen suojarakennus.

4409 Pitkospuiden korjausinvestointi. Volokinpolulla sijaitsevien pitkospuiden uusimiset

4020 Asfalttipäällystekorjaukset, Sonkajärvi: Sonkajärven taajamassa sijaitsevien katujen asfalttipäällystekorjaukset

4413 Leikkikenttien ja -välineiden kunnostukset ja uusimiset: Sonkajärven ja Sukevan taajamissa sijaitsevien leikkipuistojen kunnostamiset

4414 Sukevan rantaraitin kivituhkapäällyste: Kivituhkapäällysteen uusiminen

4416 Pappilanrannan laituri ja venepaikat: Pappilanrannan laiturin uusiminen sekä venevalkama alueen kunnostus

4417 Nurmijoen Nurmikosken taukopaikan parantaminen: Hankkeeseen on saatu myönteinen päätös valtionavustuksesta

4418 Nurmikentän sadettimien ja ohjauslaitteen uusiminen: Alkuperäisten sadettimien ja ohjauslaitteen uusiminen

5082 Nallemuorin kiinteistön aitauksen uusiminen: Nallemuorin päiväkodin piha-alueen rajaava puinen aita on alkuperäinen ja osin jo lahonnut. Aita uusitaan metallirakenteisena ja täyttää päiväkodin piha-alueen suojarakennevaatimuksen.

5083 Mustikkasuon leikkipuiston aidan uusiminen: Mustikkasuon leikkipuiston aita on puurakenteinen ja käyttökänsä lopussa. Leikkipuiston alueen suoja-aita uusitaan metallirakenteisena.

6302 Hulevesiviemäreiden korjaus ja uudisrakentaminen: Hulevesiviemäreiden korjaus ja uudisrakentaminen yhteistyössä Sonkajärven Vesi Oy:n kanssa

3510 Mosaiikin keittiön kylmiöiden uusiminen: Keittiön kylmiöiden uusiminen, laitteiden tekninen käyttöikä on lopussa.

6 RAHOITUSOSA

6.1 Rahoituslaskelma

	TP 2023	TA+MUUT. 2024	KH 2025	Ero%	TS 2026	TS 2027
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
VUOSIKATE	2 685 346	2 853 471	1 198 510	-58,0	1 021 670	1 072 320
SATUNNAISET ERÄT	0	250 000	0	-100,0	0	0
TULORAHOITUKSEN KORJAUSET	507 000	-1 003 770	0	-100,0	0	0
	3 192 346	2 099 701	1 198 510	-42,9	1 021 670	1 072 320
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
INVESTOINTIMENOT	-2 215 645	-1 826 000	-1 689 000	-7,5	-3 076 000	-2 030 000
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIIN	70 890	202 350	297 500	47,0	171 000	0
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTULOT	1 905 942	6 675 781	10 000	-99,9	10 000	10 000
	-238 813	5 052 131	-1 381 500	-127,3	-2 895 000	-2 020 000
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	2 953 533	7 151 832	-182 990	-102,6	-1 873 330	-947 680
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET				-84,5		
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	0	-1 300 000	-238 000	-81,7	0	0
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	0	74 552	48 190	-35,4	48 190	20 000
	0	-1 225 448	-189 810	-84,5	48 190	20 000
LAINAKANNAN MUUTOKSET				-330,6		
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	0	0	0		1 000 000	1 000 000
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-1 700 813	141 640	-326 580	-330,6	-330 570	-401 230
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	718 347	0	0		0	0
	-982 467	141 640	-326 580	-330,6	669 430	598 770
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET				-100,0		
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄOMIEN MUUTOKSET	512	-2 923 070	0	-100,0	0	0
SAAMISTEN MUUTOS	-775 887	0	0		0	0
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	-1 505 370	0	0		0	0
	-2 280 746	-2 923 070	0	-100,0	0	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-3 263 212	-4 006 878	-516 390	-87,1	717 620	618 770
RAHAVAROJEN MUUTOS	-309 680	3 144 954	-699 380	-122,2	-1 155 710	-328 910
RAHAVARAT 31. 12.	5 138 060					
1. 1.	5 447 740	-309 680				

Rahoituslaskelma on keskeinen osa kunnan talousarviota ja tilinpäätöstä. Talousarvioon on kuntalain 110 §:n mukaan otettava toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitettava miten määrärahojen rahoitustarve katetaan. Toiminnan rahoitus esitetään talousarvion rahoitusosassa. Kunnan rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat.

Toiminnan rahavirta osoittaa budjetoidun tulorahoituksen määrän, joka on varainhoitovuonna käytettävissä investointien rahoittamiseen, pääomasijoituksiin ja pääoman palautuksiin sekä maksuvalmiuden vahvistamiseen. Kunnan tuloslaskelman 2025 mukainen toiminnan rahavirta on **1,2 milj. euroa**.

Investointien rahavirta muodostuu investointimenojen ja niihin saatujen rahoitusosuuksien ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulojen erotuksesta. Kunnan käyttöomaisuusinvestoinnit vuonna 2025 ovat **-1,7 milj. euroa**. Rahoitusosuuksiksi arvioidaan 0,3 milj. euroa. **Nettoinvestoinnit ovat -1,4 milj. euroa**.

Toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2025 on **-0,2 milj. euroa**.

Rahoituksen rahavirtaan budjetoidaan antolainojen, lainakannan ja oman pääoman muutokset. Lainan ottamisesta ja lainaehdoista päättää hallintosäännön perusteella kunnanjohtaja yhdessä talous- ja hallintojohtajan kanssa. Vuonna 2025 ei ole tarkoitus ottaa pitkäaikaista lainaa. Pitkäaikaisten lainojen vähennys on – 0,3 milj.

euroa. Vuonna 2026 pitkäaikaisen lainojen lisäys on 1,0 milj. euroa ja vuonna 2027 se on 1,0 milj. euroa. Rahoituksen rahavirta vuonna 2025 on **-0,5 milj. euroa**.

Rahoitusosa päättyy **Rahavarojen muutos** -erään, joka saadaan laskelmalla yhteen etumerkit huomioon ottaen toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Talousarvion rahoitusosa on tilinpäätöksen rahoituslaskelmaa suppeampi siten, ettei siinä esitetä Muut maksuvalmiuden muutokset -erää. Rahavarojen muutos -erän positiivinen arvo tarkoittaa kunnan maksuvalmiuden vahvistumista ja negatiivinen sen heikkenemistä. Rahavarojen muutos vuonna 2025 on **-0,7 milj. euroa**.

6.2 Tavoitteet ja tunnusluvut

	TP 2023	TA 2024 muutettu	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä (1 000 €)	9160	16312	16129	14256	13308
Investointien tulorahoitus, %	125,2	56,5	86,8	35,3	53,1
Laskennallinen lainanhoitokate	3,4	4,5	2,1	1,6	1,5
Kassan riittävyys, pv	103	82	98	55	85

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä = edellisen vuoden tilinpäätöksen toiminnan ja investointien rahavirta + arvioidut vuosittaiset rahavirrat. Tunnusluku kertoo, pystytäänkö investoinnit rahoittamaan pitkällä aikavälillä omarahoituksella. Kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Vuonna 2025 toiminnan ja investointien rahavirran kertymäksi arvioidaan **16 129 000 euroa**.

Investointien tulorahoitus, % = vuosikate / investointien omahankintameno. Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet. Vuonna 2025 investointien tulorahoitus on **86,8 %**.

Laskennallinen lainanhoitokate = (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + laskennalliset lainanlyhennykset). Tunnusluku kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Lainanhoitokyky on hyvä, kun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun se on 1–2 ja heikko, kun arvo on alle yhden. Vuonna 2025 laskennallinen lainanhoitokate on **2,1 (hyvä)**.

Kassan riittävyys, (pv) = 365 pv x rahavarat varainhoitovuoden lopussa / kassasta maksut varainhoitovuonna. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Riittävänä arvona voidaan pitää 14–30 päivän kassan riittävyyttä. Vuonna 2025 kassan riittävyys on **98 päivää**.

	TP 2023	TA 2024 muutettu	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot (1 000 €)	6 224	5 726	4 643	4 800	4 959
josta ulkoiset toimintatulot	3 677	3 389	2 263	2 340	2 417
Toimintamenot (1 000 €)	-16 697	-15 761	-16 447	-16 971	-17 531
josta ulkoiset toimintakulut	-14 151	-13 424	-14 068	-14 511	-14 989
Toimintakate (1 000 €)	-10 455	-10 021	-11 787	-12 153	-12 554
Verotulot (1 000 €)	8 100	7 791	7 941	8 249	8 408
Valtionosuudet (1 000 €)	4 462	4 645	5 085	5 103	5 403
Vuosikate (1 000 €)	2 685	2 853	1 199	1 022	1 072
Toimintatuotot/toiminta-kulut, %, (ulkoiset)	26,00	25,96	16,09	16,13	16,13
Vuosikate/poistot, %	218,8	214,35	95,08	81,05	85,01
Vuosikate, euroa/asukas	739	802	343	297	316
Taseen kertynyt ylijäämä (1 000 €)	9 942	11 915	12 204	12 361	12 544
Taseen kertynyt ylijäämä/ asukas (€)	2735	3 351	3 490	3 591	3 699
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä (1 000 €)	9160	16312	16129	14256	13308
Investointien tulorahoitus, %	125,2	56,5	86,8	35,3	53,1
Laskennallinen lainanhoitokate	3,4	4,5	2,1	1,6	1,5
Kassan riittävyys, pv	103	82	98	55	85
Tuloveroprosentti, %	21,25	8,6	8,6	8,6	8,6
Lainakanta (1 000 €)	5 485	5 491	4 361	4 035	4 704
Lainamäärä/asukas (€)	1 509	1 227	1 154	1 367	1 564
Asukasmäärä vuoden lopussa	3 635	3 556	3 497	3 442	3 391
Tilikauden tulos	1 459	1773	-62	-239	-188
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	922	1974	289	157	183